

Konjunkturläget
April 2020

Konjunkturinstitutet är en statlig myndighet under Finansdepartementet. Vi gör prognoser som används som beslutsunderlag för den ekonomiska politiken i Sverige. Vi analyserar också den ekonomiska utvecklingen samt bedriver tillämpad forskning inom nationalekonomi.

I Konjunkturbarometern publicerar vi varje månad statistik över företagens och hushållens syn på den ekonomiska utvecklingen. Undersökningar liknande Konjunkturbarometern görs i alla EU-länder.

Rapporten **Konjunkturläget** är främst en prognos för svensk och internationell ekonomi, men innehåller också djupare analyser av aktuella makroekonomiska frågor. Konjunkturläget publiceras fyra gånger per år. **The Swedish Economy** är den engelska översättningen av delar av rapporten.

I **Lönebildningsrapporten** analyserar vi varje år de samhällsekonomiska förutsättningarna för lönebildningen.

Den årliga rapporten **Miljö, ekonomi och politik** är en översyn och analys av miljöpolitiken ur ett samhällsekonomiskt perspektiv.

Vi publicerar också resultat av utredningar, uppdrag och forskning i serierna **Specialstudier**, **Working paper**, **PM** och som remissvar.

Du kan ladda ner samtliga rapporter från vår webbplats, www.konj.se. Den senaste statistiken och prognoserna hittar du under www.konj.se/statistik.

Förord

I Konjunkturläget april 2020 presenteras ett basscenario för den ekonomiska utvecklingen 2020–2021 i Sverige och i omvärlden. Statistik för prognosens basscenario finns att hämta i Konjunkturinstitutets [prognosdatabas](#). Mot bakgrund av den mycket stora osäkerheten för prognosens basscenario 2020–2021 med anledning av covid-19 redovisas i denna rapport ett scenario fram till och med 2021. I Konjunkturinstitutets prognosdatabas redovisad däremot utvalda variabler till och med 2024.

I ett särskilt avsnitt jämförs den nya prognosen med den prognos som presenterades i Konjunkturläget december 2019.

Arbetet med Konjunkturläget har letts av prognoschef Ylva Hedén Westerdahl. I beräkningarna har inkommande statistik beaktats till och med den 27 mars 2020.

Stockholm 1 april 2020.

Urban Hansson Brusewitz
Generaldirektör

Innehåll

Konjunkturläget april 2020	5
Internationell utblick	8
Efterfrågan och produktion i Sverige	12
Arbetsmarknad och resursutnyttjande.....	18
Löner, priser och penningpolitik.....	24
Offentliga finanser.....	29
Prognosrevideringar 2020–2021.....	41

RUTOR

Hittills genomförda finans- och penningpolitiska åtgärder för att mildra effekterna av covid-19 på svensk ekonomi	7
Internationella risker i skuggan av covid-19.....	12
Betydligt färre restaurangbesök och resebokningar	16
Antaganden om korttidspermittering.....	18
Direkta effekter på det offentligfinansiella sparandet av fler sjuka och längre skolstängning	36

FÖRDJUPNINGAR

Prognosfelens storlek.....	43
Alternativt scenario	45

TABELLBILAGA

Tabellbilaga.....	51
-------------------	----

Konjunkturläget april 2020

Covid-19-pandemin kommer att drabba den svenska ekonomin hårt. Hur hårt är i nuläget mycket svårt att säga, men en synnerligen djup lågkonjunktur står nu för dörren. Oron för att smittorna och myndigheternas uppmaning att begränsa de sociala kontakterna har en kraftigt dämpande effekt på hushållens efterfrågan samtidigt som leveransproblem stör produktionen i delar av näringslivet. Dessutom påverkas efterfrågan negativt av omvärldens mycket omfattande åtgärder mot smittspridningen. Konjunkturinstitutet räknar med att svensk BNP faller med drygt 6 procent det andra kvartalet. Den ekonomiska politiken har redan lagts om i en kraftfullt stödjande riktning. Fokus ligger på att stödja näringslivet, och kommuner och regioner, i syfte att motverka en våg av konkurser och massarbetslöshet. Konjunkturinstitutets bedömning är att detta är en bra inriktning men att fler åtgärder än de som redan beslutats och aviserats kommer att behövas för att begränsa uppgången i arbetslösheten. Den relativt låga offentliga skulden i utgångsläget innebär att det finns ett stort utrymme att ge ytterligare stöd åt ekonomin.

Den pågående covid-19-pandemin kommer att få mycket stora negativa effekter på såväl den globala som den svenska ekonomin. Den globala ekonomin väntas krympa i år och i Konjunkturinstitutets basscenario faller svensk BNP med mer än 3 procent i år. Osäkerheten om den framtida utvecklingen är dock extremt stor. Det är i nuläget högst oklart hur länge pandemin kommer att pågå och hur många personer som kommer att drabbas hårt av den. Detta sprider stor oro och påverkar hur både människor och myndigheter agerar. De mycket kraftfulla åtgärder som vidtagits i bland annat södra Europa i syfte att minska smittspridningen och rädda liv kommer att få stora negativa effekter på den ekonomiska utvecklingen i närtid. Hur stora är dock mycket svårt att bedöma.

Den snabba smittspridningen och det stora antalet döda i länder som Italien och Spanien skapar en stor förstämning och försiktighet som minskar invånarnas efterfrågan på varor och tjänster kraftigt. Även om andra länder skulle komma lindrigare undan kommer efterfrågan att falla skarpt även där. Myndigheternas beslut om inskränkningar i rätten att röra sig fritt håller tillbaka hushållens efterfrågan ytterligare. De dystra ekonomiska utsikterna hämmar samtidigt näringslivets investeringar. Sammantaget innebär detta att det blir en djup nedgång i efterfrågan i ekonomin. Samtidigt påverkar smittspridningen människors benägenhet att gå till arbetet och myndigheternas beslut hindrar många från att göra så. Detta hämmar produktionsförmågan i ekonomin, liksom avbrott i leveranser från underleverantörer. Den ekonomiska aktiviteten begränsas alltså både av minskad efterfrågan och begränsningar i produktionsförmågan. Vilken kanal som är mest betydelsefull är svårt att avgöra och skiljer sig åt

Grundläggande antaganden i basscenariot

I denna version av Konjunkturläget baseras beskrivningen av den ekonomiska utvecklingen på ett antal antaganden till följd av covid-19-pandemin. Beskrivningen av den ekonomiska utvecklingen 2020–2021 ses därför bäst som ett scenario, snarare än en regelrätt prognos. De mest betydande antagandena i basscenariot är:

- Covid-19-pandemin ebbar ut under senare delen av 2020.
- 20 procent av de sysselsatta antas bli sjuka i covid-19 eller uppvisa symptom som påminner om covid-19 under 2020. Dessa personer antas stanna hemma från jobbet i två veckor. Den stora majoriteten av dessa fall inträffar under det andra och det tredje kvartalet.
- Föräldrar stannar hemma med sina barn i en utsträckning som motsvarar en månads stängning av för- och grundskolor det andra kvartalet. Under denna period antas föräldrarna få ersättning motsvarande tillfällig föräldrapenning (VAB).
- I Sverige kommer i genomsnitt 100 000 personer att gå ner i arbetstid efter överenskommelse om korttidspermittering under det andra, tredje och fjärde kvartalet i år. Det är förenligt med att många fler kan vara korttidspermitterade under vissa månader. Arbetstagarna antas i genomsnitt minska sin arbetstid med ca 50 procent.
- Riksdag och regering kommer att vidta fler åtgärder för att motverka lågkonjunkturen än vad som redan beslutats och aviserats. Stödåtgärder om ytterligare ca 70 miljarder kronor för 2020 antas tillkomma på kommande ordinarie eller extra ändringsbudgetar.

mellan länder. I länder där människors rörelsefrihet begränsas kraftigt, som till exempel i Italien och Spanien, påverkar begränsningar i produktionsförmågan den ekonomiska aktiviteten i högre grad än i länder där människors rörelsefrihet begränsas i mindre omfattning.

I Sverige är än så länge myndigheternas inskränkningar i medborgarnas rörelsefrihet mindre än i de flesta andra länder i Europa. Dessutom finns inget allmänt påbud att förskolor och grundskolor ska vara stängda. I nuläget är det rimligt att tro att den ekonomiska aktiviteten främst hålls tillbaka av vikande efterfrågan och att begränsningar av produktionsförmågan är av mindre betydelse, om än inte försumbara. Skulle förskolor och grundskolor stängas i hela Sverige, eller antalet sjukdagar stiga kraftigt, kommer utbudsbegränsningarna att bli mer betydande.

I det rådande läget är möjligheterna att stimulera ekonomin med åtgärder riktade mot att öka efterfrågan små. Den vikande efterfrågan beror inte på att hushåll och företag i utgångsläget har svaga finanser. Människors ändrade beteende för att undvika att smittas och bidra till smittspridningen, samt ett ökat försiktighetssparande, håller tillbaka hushållens konsumtion kraftigt samtidigt som efterfrågan från omvärlden viker. I närtid är därför myndigheternas åtgärder inriktade på att ge olika former av stöd till näringslivet, och kommuner och regioner, i syfte att rädda jobb och i möjligaste mån motverka en våg av konkurser. I ett senare skede när oron för pandemin ebbar ut kan det dock uppkomma ett betydande behov av åtgärder för att stimulera hushållens och företagets efterfrågan. De starka svenska statsfinanserna i utgångsläget gör att förutsättningarna för att kunna genomföra sådana satsningar i önskvärd omfattning är goda.

Myndigheterna har under mars månad genomfört en rad åtgärder för att mildra effekterna av covid-19 på ekonomin. De viktigaste åtgärderna beskrivs nedan i rutan ”Hittills genomförda finans- och penningpolitiska åtgärder för att mildra effekterna av covid-19 på svensk ekonomi”.¹

I den rådande situationen är Konjunkturinstitutets kortsiktiga prognosmodeller av ytterst begränsat värde. Den beskrivning av den ekonomiska utvecklingen som presenteras i denna rapport ska därför bäst ses som ett basscenario betingat på olika antaganden, snarare än som en renodlad prognos. De mest grundläggande antagandena för basscenarioet beskrivs i marginalrutan ”Grundläggande antaganden i basscenarioet”. Osäkerheten som omgärdar basscenarioet är mycket stor och risken för en sämre utveckling dominerar. För att belysa detta redovisas ett alternativscenario i fördjupningen ”Alternativt scenario”. Dessutom redovisas två räkneexempel avseende direkta effekter på Sveriges offentliga finanser då antalet personer som insjuknar i Sverige och det antal dagar som föräldrar stannar hemma och tar hand om sina barn varierar, se avsnittet ”Offentliga finanser”.

¹ Konjunkturinstitutet har beaktat förslag från regeringen fram till och med fredagen den 27 mars.

Beskrivningen av basscenariot inleds med en kort genomgång av den antagna ekonomiska utvecklingen i omvärlden. Det internationella scenariot baseras på antagandet att covid-19-pandemin ebbar ut under senare delen av 2020.

Hittills genomförda finans- och penningpolitiska åtgärder för att mildra effekterna av covid-19 på svensk ekonomi

För att mildra konsekvenserna av covid-19 på den svenska ekonomin har regeringen, myndigheter och Riksbanken föreslagit ett antal finans- och penningpolitiska åtgärder. Nedan listas de hittills viktigaste åtgärderna.

Regeringen har föreslagit att karensavdraget första dagen vid sjukskrivning ska ersättas med sjukpenning under halva mars samt hela april och maj. Vidare tar staten över sjuklöneansvaret från företagen under april och maj. Dessa två åtgärder beräknas leda till ökade utgifter om ca 9 miljarder kronor.

Regeringen har också tidigarelagt implementeringen av korttidsarbete samt ökat subventionsgraden under 2020.² Korttidsarbete innebär att arbetstagare går ner i arbetstid samtidigt som staten täcker upp viss del av lönebortfallet. Statens subventioner för korttidspermittering beräknas uppgå till ca 20 miljarder kronor 2020.

För att förbättra företags likviditet föreslår regeringen en tillfällig skattecredit på moms, preliminärskatt för anställda och arbetsgivaravgifter. Dessa kan uppgå till 300 miljarder kronor men det prognostiserade nyttjandet uppgår till 30 miljarder kronor. Därtill har regeringen gett ALMI, Exportkreditnämnden och Svensk exportkredit utökade möjligheter att låna ut till företag, vilket sammantaget uppgår till 130 miljarder kronor. Riksgälden har fått i uppdrag att ställa ut kreditgarantier till banker på 100 miljarder kronor för att öka utlåningen till svenska företag.

För att underlätta för företag att betala lön till sina anställda sänker regeringen arbetsgivaravgiften under perioden mars till juni. Det beräknas kosta 33 miljarder kronor. För att minska på företagets fasta kostnader föreslås ett hyresstöd till utsatta branscher på 5 miljarder kronor.

Utöver detta föreslår regeringen även extra stöd till kommuner och regioner för att täcka utgifter till följd av hanteringen av covid-19, extra stöd till vissa myndigheter samt särskilt stöd till kultur- och idrottsvärlden. Regeringen har avsatt 2,5 miljarder kronor för detta. Utöver detta har regeringen lanserat flera sätt för att underlätta informationsspridning för att kunna ta del av samtliga åtgärder, till exempel Företagsakuten.

² Under 2020 då det statliga stödet tillfälligt är förhöjt benämner regeringen korttidsarbete för *korttidspermittering* (se rutan "Antagande om korttidspermittering" i avsnittet "Arbetsmarknad och resursutnyttjande").

Finansinspektionen har lättat på bankernas finansieringskrav för att motverka möjliga kreditstramningar. Den djupa lågkonjunktur som nu är förestående till följd av spridningen av covid-19 bedöms också vara skäl nog för bankerna att tillfälligt undanta vissa bolånekunder från beslutade amorteringskrav.

Riksbanken har annonserat utökade köp av värdepapper med 300 miljarder kronor under 2020, samt breddat innehavet till att, utöver statsobligationer, även kunna innefatta kommun- och bostadsobligationer samt värdepapper utgivna av företag. Banker som ökar sin utlåning till hushåll och företag erbjuds att låna upp till 500 miljarder kronor under två år till en rörlig ränta som är den samma som reporäntan. Riksbanken underlättar vidare för banker att finansiera sig via Riksbanken, bland annat genom att veckovis erbjuda obegränsat med lån mot säkerhet i svenska kronor till en ränta på 0,2 procentenheter över reporäntan. Kraven på säkerheter för lån i Riksbanken har även lättats. För att göra det lättare för företagen att finansiera sig har regeringen föreslagit att en statlig lånegaranti ska införas, som innebär att staten garanterar 70 procent av nya lån från bankerna till företag som på grund av coronavirusets följd fått ekonomiska svårigheter, men i övrigt är livskraftiga. Utlåningsräntan för lån över natten är sänkt från 0,75 till 0,2 procentenheter över reporäntan. Banker erbjuds även lån av amerikanska dollar från Riksbanken.

Internationell utblick

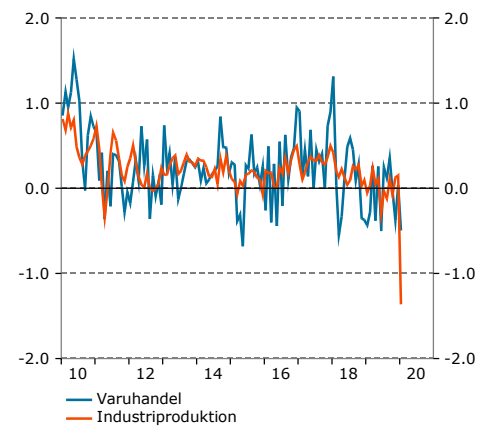
VÄRLDEN DRABBAS HÅRT AV COVID-19

När covid-19 började spridas utanför Kina i början av 2020 fanns det flera tecken på att industrikonjunkturen var på väg att förbättras runt om i världen. Efter överenskommelsen om det så kallade fas 1-avtalet angående handelsrelationerna mellan Kina och USA i slutet av 2019 uppvisade tillverkningsindustrin på flera håll tecken på en stabilisering efter en lång tids nedgång (se diagram 1). I vissa länder visade hårddata för industrin positiva tillväxttal och i Tyskland och andra euroländer, där industrin hade utvecklats svagt under en längre tid, kunde tecken på en förbättring skönjas i enkätdata (se diagram 2).

Det förbättrade sentimentet inom industrin fick en tvär vändning när pandemin av covid-19 tog fart. Inköpschefsindex i Kina sjönk till en historiskt låg nivå vilket fick effekter även i grannländerna (se diagram 3). För Kina finns även data över hur produktionen påverkades under februari, vilken visar på en kraftig nedgång (se diagram 4). I takt med att sjukdomsfallen nu ökar i Europa och Nordamerika, samtidigt som kraftiga åtgärder sätts

Diagram 1 Global varuhandel och industriproduktion

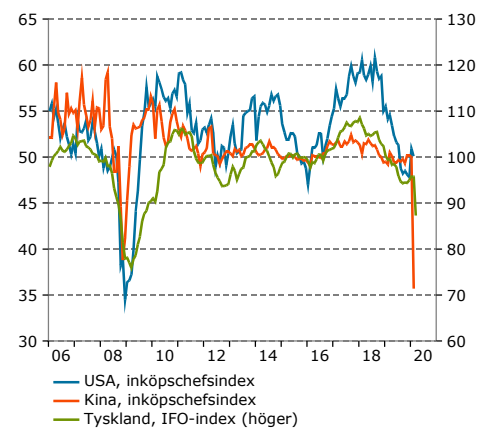
Procentuell förändring, 3-månaders glidande medelvärde, säsongrensade månadsvärden

Källor: CPB Netherlands Bureau for Economic Policy Analysis och Macrobond.

Diagram 2 Indikatorer för industriförtroende

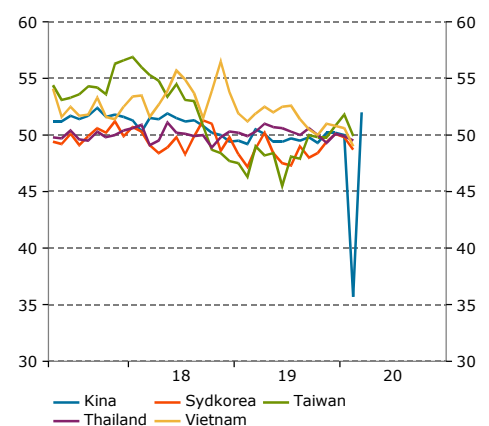
Index, månadsvärden

Källor: Institute for Supply Management, National Bureau of Statistics of China, IFO och Macrobond.

Diagram 3 Inköpschefsindex i tillverkningsindustrin i valda länder

Index, månadsvärden

Källor: China Federation of Logistics & Purchasing, Markit och Konjunkturinstitutet.

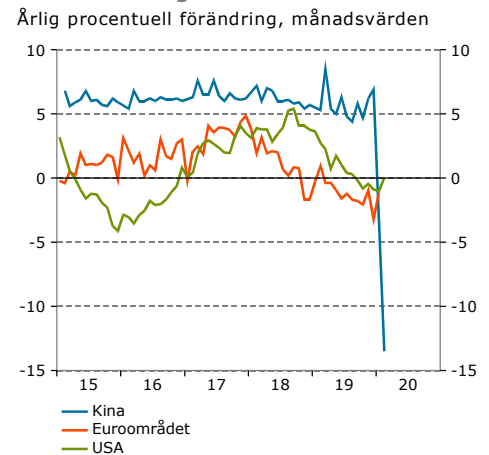
in för att begränsa smittspridningen, väntas stora negativa effekter på produktionen i näringslivet där.

Många länder runt om i världen har nu stängt sina gränser och långtgående åtgärder har vidtagits i syfte att begränsa smittspridningen och dämpa antalet personer som insjuknar. Åtgärderna får stora ekonomiska konsekvenser och BNP väntas falla kraftigt i många länder den närmaste tiden. De negativa effekterna kommer att bli särskilt stora inom service- och tjänstesektorn, men i stort sett alla delar av näringslivet kommer att drabbas mer eller mindre. Trots att omfattande ekonomisk-politiska stödåtgärder sätts in i många länder, inte minst i USA, kommer det sannolikt inte gå att förhindra att USA och Europa som helhet taget i år går in i en synnerligen djup lågkonjunktur. Virusets sprids snabbt och finns nu på samtliga kontinenter. I Konjunkturinstitutets basscenario sjunker världens samlade BNP under 2020. Smittspridningen antas avta mot slutet av året och BNP växer relativt snabbt under 2021. Det är dock viktigt att påpeka att det är ett mycket osäkert och svårbedömt läge. I basscenariot antas att de kraftfulla åtgärder som vidtagits i många länder för att förhindra smittspridningen börjar avvecklas under det tredje kvartalet. Det finns en risk för att många länder inför både kraftigare och mer långvariga åtgärder i syfte att stoppa smittspridningen än vad som antas i basscenariot. Det skulle medföra betydligt större negativa effekter på BNP-utvecklingen på kort sikt (se fördjupningen ”Alternativt scenario”). Det bör även nämnas att även om risker förknippade med det nya coronaviruset helt överskuggar andra risker så kvarstår mycket av riskbilden sedan tidigare (se rutan ”Internationella risker i skuggan av covid-19”).

KRAFTIGT VIKANDE EFTERFRÅGAN

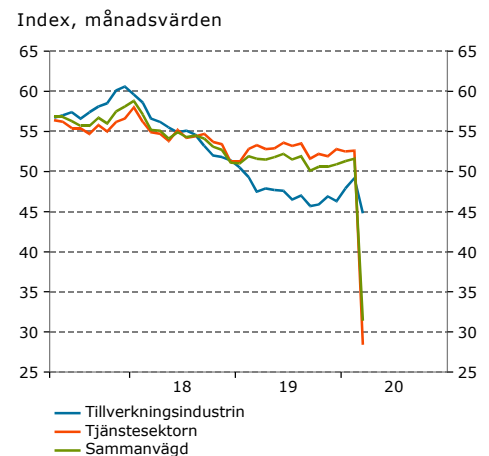
Hushållens konsumtion globalt har redan påverkats kraftigt av spridningen av covid-19 och de åtgärder som vidtagits för att minska smittspridningen. Minskat konsumentförtroende och inskränkningar av den individuella rörligheten i många länder har inneburit att efterfrågan fallit snabbt, framför allt inom service- och tjänstesektorn. Den svaga efterfrågan på företagens produkter och tjänster riskerar i sin tur att få stora negativa konsekvenser för sysselsättningen, vilket ytterligare håller tillbaka efterfrågan. Den svagare efterfrågan har redan gjort avtryck på inköpschefsindex i euroområdet där det preliminära indexet sjönk till en historiskt låg nivå i mars (se diagram 5). De stora fallen på världens aktiemarknader innebär samtidigt att hushållens förmögenheter sjunker (se diagram 6). Detta kommer att vara en begränsande faktor för hushållens konsumtion när inskränkningarna i den individuella rörligheten så småningom tas bort och pandemin ebbat ut. Det finns även en risk för fallande bostadspriser, vilket ytterligare kan dämpa tillförsikten hos hushållen.

Diagram 4 Industriproduktion i valda länder och regioner

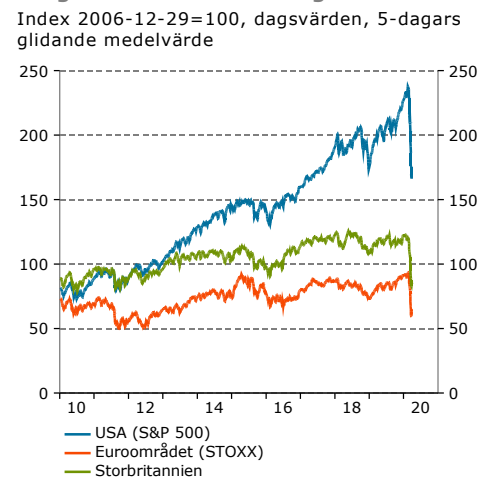
Källor: Eurostat, Federal Reserve och Konjunkturinstitutet.

Diagram 5 Inköpschefsindex i euroområdet

Anm. Preliminära siffror för mars 2020.
Källor: Markit.

Diagram 6 Börsutveckling

Källor: Standard & Poor's, STOXX och Macrobond.

LÅGT OLJEPRIS GER INGEN STÖRRE DRAGHJÄLP PÅ KORT SIKT

Tillgångspriser har sedan januari sjunkit kraftigt och ett oljepris-krig har brutit ut mellan Ryssland och Saudiarabien. Oljepris-kriget startade då parterna inte kunde komma överens om utbudsnedskärningar för att ge oljepriset stöd mot bakgrund av den prisnedgång som skedde i samband med att spridningen av covid-19 tog fart. Oljepriset föll än mer efter att världens börser började sjunka kraftigt (se diagram 6). Det finns även andra tecken på att investerare i allt större grad undviker mer riskfyllda tillgångar. Ett exempel är att räntedifferensen mellan företagsobligationer och statsobligationer har stigit kraftigt den senaste tiden (se diagram 7).

Att oljepriset har sjunkit kraftigt påverkar oljeproducerande länder negativt medan nettoimportörer, såsom euroområdet, gynnas. Lägre drivmedelspriser ger också ett visst ökat utrymme för konsumtion men effekterna blir blygsamma jämfört med de negativa effekter spridningen av covid-19 har på konsumtionen. Hur effekten blir i USA är svårt att bedöma. Amerikanska konsumenter gynnas relativt sett mer eftersom drivmedelsskatterna är lägre och konsumtionen av drivmedel större. Men samtidigt hämmas investeringarna inom oljesektorn kraftigt då den amerikanska oljeindustrin är känslig för prisnedgångar.

STORA PRODUKTIONSTÖRNINGAR OCH MINSKADE INVESTERINGAR

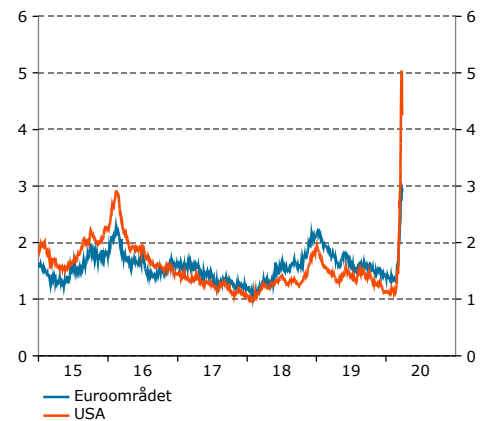
En stor oro när covid-19 började spridas i Kina var att det skulle påverka de globala leverantörskedjorna och medföra driftstörningar. Nu är oron snarare att produktionsstörningarna blir så stora att leverantörskedjor helt bryter samman. Det finns tydliga tecken på att leveranser från Kina har försenats på grund av åtgärderna som vidtogs för att hindra smittspridningen där. Månadsstatistik för utrikeshandeln för årets två första månader visar att exporten från Kina till övriga världen minskade med 17 procent. I takt med att allt fler länder i omvärlden tar till drastiska åtgärder för att bromsa smittspridningen kommer problemen att tillta. Nedstängningen av produktionen på vissa håll i Europa, till exempel i Italien och Spanien, väntas få stora effekter på leverantörskedjorna. Tillsammans med osäkerheten om framtiden och minskad efterfrågan gör detta företagen mer försiktiga med investeringar. Därtill har finansieringskostnaderna blivit högre, trots myndigheternas åtgärder (se diagram 7). Sammantaget antas investeringarna vara dämpade under merparten av 2020 för att sedan återhämta sig mot slutet av 2020 och under loppet 2021.

EXPANSIV POLITIK FÖR ATT UPPRÄTTHÅLLA KREDITTILLGÅNGEN OCH STÄRKA EKONOMIN

Centralbanker runt om i världen har sänkt sina styrräntor och infört åtgärder för att öka likviditeten på interbankmarknaden i syfte att förekomma eventuell oro som skulle kunna hämma

Diagram 7 Räntedifferens

Procent, dagsvärden

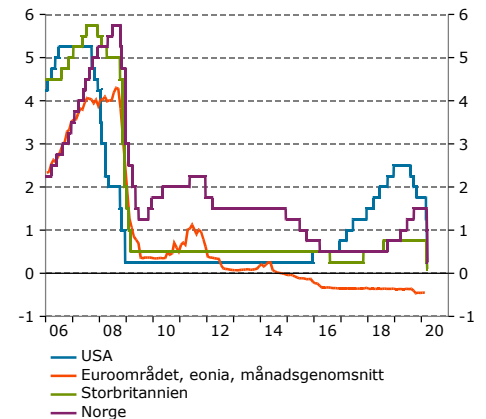
Anm. Sista utfall är 27 mars. Avser ränteskillnad mellan företagsobligation med kreditvärdighet BBB och statsobligation med löptider på 5 år. För euroområdet används tysk statsobligation.

Källor: Macrobond och Konjunkturinstitutet.

kreditgivningen till företag och hushåll (se diagram 8). En effektiv kreditgivning är viktig för att företag ska kunna finansiera sin verksamhet. Får företag problem med sin likviditet kan de tvingas gå i konkurs trots att de i grunden är lönsamma. Det skulle leda till att den ekonomiska nedgången blir än värre. I flera länder har även omfattande finanspolitiska åtgärder införts för att stödja företag som fått tillfälliga problem med lönsamheten. I förlängningen är syftet att motverka stigande arbetslöshet så gott det går. Pandemin antas klinga av mot slutet av året och det blir då viktigare att stimulera konsumenternas efterfrågan. Olika länder är dock olika bra rustade för att stimulera ekonomin genom expansiv finanspolitik. Detta är särskilt ett problem i södra Europa där många länder redan innan covid-19 hade ansträngda statsfinanser. Samtidigt bidrar ett fortsatt mycket lågt ränteläge och andra åtgärder från centralbanker till att upplåningen kommer att vara fortsatt billig i många länder, även om den omfattande offentliga upplåningen i många länder kommer att sätta en press uppåt på statsskuld räntorna. EU har även lättat på sitt regelverk, vilket möjliggör att medlemsländerna kan budgetera för stora underskott.

Diagram 8 Styrräntor

Procent, dags- respektive månadsvärden

Anm. Styrräntan i USA avser den övre gränsen i Federal Reserves syttrräntespann.

Källor: Federal Reserve, ECB, Bank of England, Norges Bank, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Tabell 1 BNP och konsumentpriser i världen

Procentuell förändring

	2018	2019	2020	2021
Svensk exportmarknad ¹	3,5	3,1	-4,0	4,1
BNP²				
Världen	3,6	3,4	-0,8	4,4
KIX-vägd	2,6	2,0	-3,7	3,9
Euroområdet	1,9	1,2	-5,5	3,8
USA	2,9	2,3	-2,9	2,6
Kina	6,8	6,2	1,1	9,7
Sverige	2,3	1,3	-3,4	3,4
KPI³				
KIX-vägd	2,1	2,0	1,4	1,6
Euroområdet	1,8	1,2	0,8	1,0
USA	2,4	1,8	1,6	2,2
Kina	2,1	2,9	2,7	2,5
Sverige	2,1	1,7	0,5	1,4

¹ Den svenska exportmarknaden avser den samlade importefterfrågan i de 32 länder som är Sveriges viktigaste handelspartners. Respektive lands vikt utgörs av dess andel i svensk varuexport.

² I tabellen visas ett urval av de länder Konjunkturinstitutet gör BNP-prognoser för. Världsaggregatet beräknas med hjälp av tidsvarierande köpkraftsjusterade BNP-vikter från IMF. KIX-vägd BNP är ett aggregat som vägs samman med hjälp av Riksbankens KIX-vikter. I KIX ingår Sveriges 32 viktigaste handelspartners.

³ KIX-vägd KPI är ett aggregat som vägs samman med hjälp av Riksbankens KIX-vikter. I KIX ingår Sveriges 32 viktigaste handelspartners. Aggregatet för euroområdet är vägt med konsumtionsvikter från Eurostat. För Sverige avses KPIF.

Källor: Eurostat, IMF, OECD, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Internationella risker i skuggan av covid-19

Trots att osäkerheten förknippad med covid-19 fullständigt dominerar riskbilden för omvärlden kvarstår andra risker sedan tidigare.

Innan pandemin bröt ut såg handelskonflikten mellan USA och Kina något ljusare ut. Den underliggande konflikten finns dock kvar och kan blossa upp på nytt. På sikt finns det fortfarande en risk för handelskonflikt även mellan USA och EU.

Storbritannien lämnade EU den 1 februari. Nu pågår en övergångsperiod med förhandlingar mellan EU och Storbritannien om hur deras framtida handelsrelation ska se ut. Det är oklart vad som förhandlingarna kommer resultera i och om de hinner bli klara under 2020. Sannolikheten att övergångsperioden förlängs har ökat i och med att förhandlingarna försvåras rent praktiskt av pandemin av covid-19, men risken för att Storbritannien och EU inte lyckas enas utgör en nedåtrisk för basscenariot.

Det finns även geopolitiska risker som den militära konflikten i Syrien och risken för en ny flyktingvåg till EU kan inte avskrivas.

Två risker som har följt med länge är risken för en hårdlandning i Kina samt risken med svaga statsfinanser och låg tillväxt i Italien. Den senare risken accentueras nu av den dramatiska framfarten av covid-19 i Italien. Även i många andra länder är utrymmet att bedriva en expansiv ekonomisk politik i syfte att motverka den kraftiga nedgången i ekonomin begränsat. Räntorna är historiskt låga och skuldnivåerna är i många länder redan höga i ett historiskt perspektiv.

Efterfrågan och produktion i Sverige

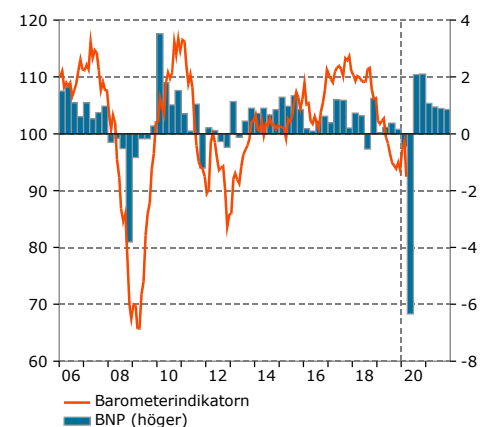
STORT FALL I SVENSK BNP DET ANDRA KVARTALET I ÅR

BNP-tillväxten föll tillbaka förra året och redan före det att spridningen av covid-19 tog fart var svensk ekonomi på väg in i en mild lågkonjunktur. Det fjärde kvartalet ökade BNP med måttliga 0,2 procent (se diagram 9). Liksom i omvärlden tydde dock såväl månadsstatistik som enkätbaserade konjunkturindikatorer på att nedgången dämpats något i början av 2020, framför allt inom industrin (se diagram 10).

Den informationen speglade dock läget före det att covid-19 börjat få stor spridning globalt. I europeiska länder kommer effekterna av pandemin att börja visa sig i månadsstatistik och konjunkturindikatorer från och med mars eller april. I Konjunkturbarometern i mars skedde inga dramatiska nedgångar i de större aggregaten, delvis till följd av att en stor del av svaren

Diagram 9 Barometerindikatorn och BNP

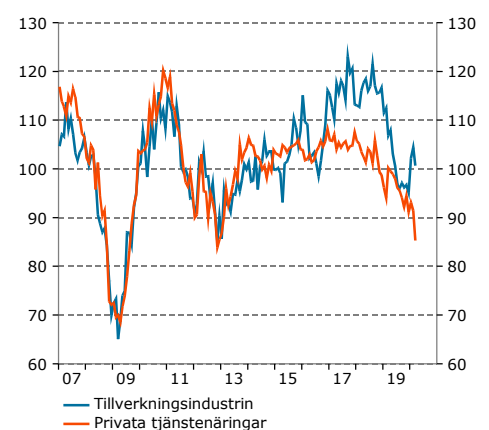
Index medelvärde=100, månadsvärden respektive procentuell förändring, säsongsrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 10 Konfidensindikatorer

Index medelvärde=100, säsongsrensade månadsvärden

Källa: Konjunkturinstitutet.

kom in tidigt i mars före det att vidden av pandemin började klarna. Tjänstesektorns konfidensindikator föll dock markant och pekar på ett mycket svagt stämningsläge. Fallet i indikatorn beror på företagens pessimistiska förväntningar på efterfrågan framöver. Även förväntningarna om bland annat produktion, försäljning och efterfrågan föll kraftigt inom flertalet sektorer. Det är mycket sannolikt att Konjunkturbarometern, och andra indikatorer, kommer att falla kraftigt i april.

Liksom i omvärlden håller efterfrågan i Sverige nu på att minska snabbt till följd av oron för spridningen av viruset och myndigheters åtgärder och uppmaningar i syfte att begränsa människors sociala kontakter. Det andra kvartalet antas svensk BNP falla med drygt 6 procent. Det är en större nedgång ett enskilt kvartal än både vid finanskrisen 2008 och krisen på 1990-talet. Även om tillväxten åter blir positiv från det tredje kvartalet är BNP-nivån fortfarande rejält nedpressad ytterligare några kvartal. Lägre importefterfrågan i omvärlden, mindre konsumtion, framför allt av vissa tjänster, mindre turistbesök i Sverige, lägre investeringar och färre affärsresor dämpar efterfrågan kraftigt. Samtidigt hindras produktionen i viss mån av inställda leveranser av insatsvaror och hög frånvaro på jobbet till följd av fler VAB-dagar och sjukskrivningar. I basscenariot faller BNP med drygt 3 procent helåret 2020.

Pandemin antas ebba ut under senare delen av 2020. Detta leder till rekyler när uppdämd efterfrågan tillfredsställs och senarelagda investeringar genomförs, vilket driver på BNP-tillväxten som stiger till 3,5 procent nästa år. Hushållens konsumtion ökar då med flera procent. Även i omvärlden uppstår positiva rekyler efter nedgångarna 2020. Svensk export gynnas av återhämtningen i omvärlden och stiger relativt snabbt. Trots detta befinner sig ekonomin fortfarande i lågkonjunktur 2021.

Tabell 2 Försörjningsbalans för Sverige

Procentuell förändring, fasta priser

	Nivå				
	2018	2018	2019	2020	2021
Hushållens konsumtionsutgifter	2 159	1,7	1,2	-2,9	4,0
Offentliga konsumtionsutgifter	1 258	0,4	0,4	0,8	1,4
Fasta bruttoinvesteringar	1 250	4,2	-1,2	-4,3	3,2
Slutlig inhemsk efterfrågan	4 666	2,0	0,4	-2,3	3,1
Lagerinvesteringar ¹	47	0,4	-0,3	-0,5	0,2
Total inhemsk efterfrågan	4 713	2,4	0,1	-2,8	3,3
Export	2 213	3,2	4,2	-5,0	5,1
Total efterfrågan	6 926	2,6	1,4	-3,6	3,9
Import	2 092	3,6	1,8	-4,5	4,7
Nettoexport ¹	121	-0,1	1,1	-0,4	0,4
BNP	4 834	2,2	1,2	-3,2	3,5
BNP, kalenderkorrigerad	...	2,3	1,3	-3,4	3,4
BNP per invånare	475	1,0	0,2	-4,0	2,7
Bytesbalans ²	128	2,6	4,5	4,5	4,9

¹ Procent av BNP föregående år. ² Procent av BNP, löpande priser.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

COVID-19 KASTAR EN MÖRK SKUGGA ÖVER SVENSK EXPORTINDUSTRI

Importefterfrågan i de länder Sverige exporterar mycket till försvagades det andra halvåret 2019. Svensk export stod emot det tredje kvartalet, men det fjärde kvartalet föll exporten rejält.

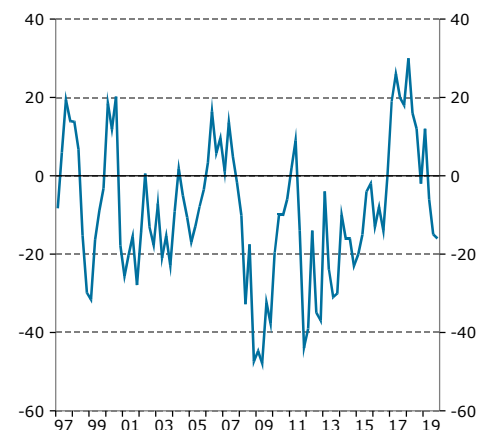
Redan innan covid-19 gjorde utsikterna än mer svårbedömda, spretade bilden av läget i den svenska exportindustrin. Å ena sidan hade orderingången minskat och många av företagen var tydligt missnöjda med storleken på sin exportorderstock (se diagram 11). Å andra sidan inleddes året med en väldigt stark export enligt utrikeshandelsstatistiken och många indikatorer hade en positiv utveckling i början på året.

Pandemins effekter på omvärldskonjunkturen innebär dock att den svenska exporten faller kraftigt det andra kvartalet. Varuexporten väntas återhämta sig något det tredje kvartalet, men nivån är fortfarande nedpressad (se diagram 12). Covid-19 kommer att påverka svensk export såväl via efterfrågebortfall som via utbudsstörningar i de globala värdekedjorna. Importefterfrågan i omvärlden antas ta fart från det andra halvåret i år, vilket ger draghjälp till svensk varuexport.

Tillväxten i tjänsteexporten faller också tillbaka rejält i år. Covid-19 innebär att bland annat transporttjänster och utländska turisternas konsumtion i Sverige (som klassas som tjänsteexport) faller markant. Nästa år blir tillväxten i tjänsteexporten ganska hög. Förutom en rekyl efter covid-19 är det bland annat

Diagram 11 Exportorderstock, industrins omdöme

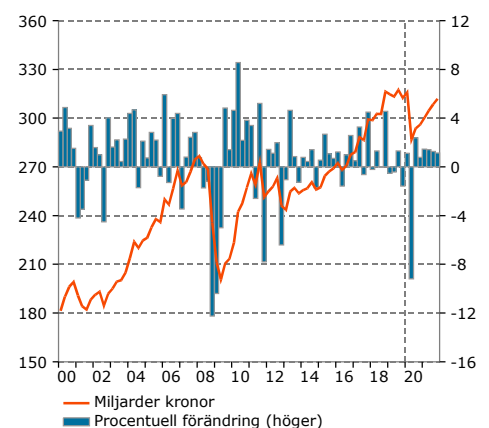
Nettotal, kvartalsvärden

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 12 Export av bearbetade varor

Miljarder kronor, fasta priser respektive procent, säsongrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

utbyggnaden av 5G i andra länder som genererar export av IKT-tjänster.

SVAG INVESTERINGSUTVECKLING NÄR FÖRETAGEN ANPASSAR SIG

Förra året föll de fasta bruttoinvesteringarna i näringslivet för första gången på sex år (se diagram 13). Att investeringarna faller när konjunkturen mattas av är ett normalt mönster.

Bostadsinvesteringarna var i stort sett oförändrade under 2019 (se diagram 14). I enkätsvar syntes att optimismen i branschen hade börjat öka igen innan covid-19 slog till. Den allmänna osäkerheten och en oro för fallande bostadspriser medan pandemin härjar medför att bostadsinvesteringarna åter minskar något från det andra kvartalet i år. Trots att bostadsinvesteringarna vänder uppåt från det andra kvartalet nästa år blir tillväxten i helårstermer svagt negativ både i år och nästa år.

Tjänstesektorn exklusive bostäder är den sektor som drabbas hårdast av människors oro för att smittas och deras ändrade beteende för att dämpa smittspridningen. Det bidrar till ett kraftigt fall i investeringar under första halvåret i år. Nästa år finns det således ett relativt stort investeringsbehov som medför att tjänsteinvesteringar växer snabbt.

Redan före pandemin hade såväl den inhemska efterfrågan som omvärldens efterfrågan kommit in i en mer dämpad tillväxtfas och kapacitetsutnyttjandet i svensk industri hade fallit tillbaka. Nu tillkommer effekterna av pandemin i form av svag efterfrågan, försämrad lönsamhet och ökad osäkerhet. Företagen bedöms därför fortsätta att minska investeringarna för att anpassa produktionskapaciteten. Industriinvesteringarna faller därmed markant i år varefter det blir en viss återhämtning 2021. I kontrast till utvecklingen i näringslivet ökar de offentliga investeringarna i en snabb takt i år och framför allt nästa år (se avsnittet "Offentliga finanser").

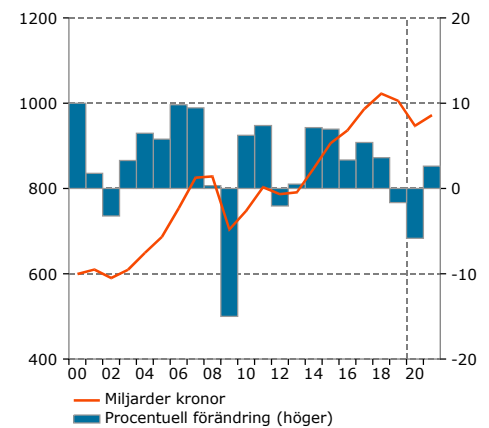
KRAFTIGA EFFEKTER AV COVID-19 PÅ DELAR AV HUSHÅLLENS KONSUMTION

Tillväxten i hushållens konsumtion accelererade det fjärde kvartalet 2019 (se diagram 15). Uppgången drevs till största delen av ökade inköp av bilar, något som i sin tur berodde på förändringar i Bonus Malus-systemet. Bedömningen är att hushållens konsumtion utvecklades svagt det första kvartalet i år. Den varma vintern innebar att energikonsumtionen hölls tillbaka, samtidigt som tidigareläggningen av bilinköp i slutet av förra året medförde att bilkonsumtionen föll.

Covid-19 bedöms ha börjat dämpat hushållens konsumtion mer märkbart under loppet av mars, vilket innebär att effekten inte blir särskilt stor för det första kvartalet sammantaget. Det andra kvartalet blir effekterna stora och hushållens konsumtion faller kraftigt (se diagram 15). Även om konsumtionen börjar öka igen från det tredje kvartalet är nivån fortsatt nedpressad

Diagram 13 Näringslivets investeringar

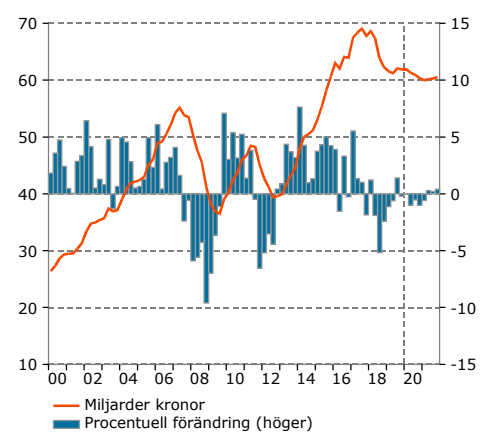
Miljarder kronor, fasta priser respektive procentuell förändring

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 14 Fasta bruttoinvesteringar, bostäder

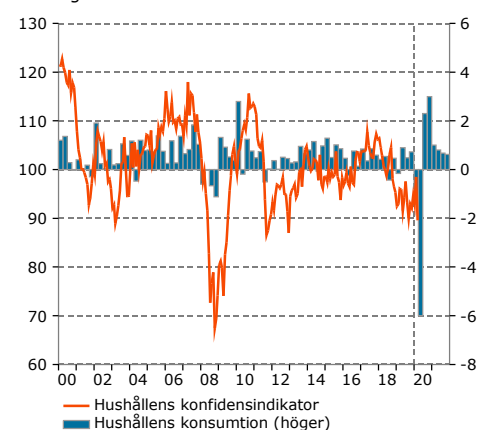
Miljarder kronor, fasta priser respektive procentuell förändring, säsongsrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 15 Hushållens konfidensindikator och hushållens konsumtion

Index medelvärde=100, säsongsrensade månadsvärden respektive procentuell förändring, säsongsrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

under resten av året. Det är i synnerhet hushållens konsumtion av tjänster inom områdena hotell, restaurang och nöjen samt inköp av resor som påverkas. Även om dessa tjänster utgör en mindre andel av hushållens konsumtion (se diagram 16 och diagram 17), ger minskningen inom dessa tjänster stora bidrag till nedgången i den totala konsumtionen (se rutan ”Betydligt färre restaurangbesök och resebokningar”).

När pandemin ebbar ut ökar konsumtionen i en relativt snabb takt ett par kvartal då det kommer att finnas ett uppdämt konsumtionsbehov. Den ökade arbetslösheten och hushållens minskade inkomster innebär att hushållens reala disponibelininkomster faller i år. Dessutom faller deras förmögenheter. Sammantaget minskar hushållens konsumtionen kraftigt i år och sparkvoten ligger kvar på en hög nivå (se diagram 18). Nästa år gynnas hushållens bland annat av att kapitalinkomsterna stiger igen och de reala disponibelininkomsterna stiger åter. Konsumtionen ökar då snabbt.

Betydligt färre restaurangbesök och resebokningar

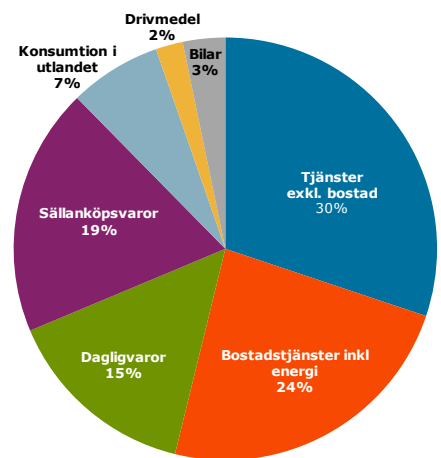
Det nya coronaviruset har på kort tid fått stor påverkan på människors vardag. Både myndigheternas rekommendationer för att minska smittspridningen och den oro som många känner leder till kraftigt ändrade konsumtionsmönster på kort sikt.

Under mars begränsades tillståndspliktiga sammankomster till maximalt 500 personer i Sverige, men många arrangörer har ställt in även mindre evenemang. Under senare delen av mars skärptes restriktionen till maximalt 50 personer samtidigt som endast bordsservering tilläts på restauranger. Dessutom har många länder stängt sina gränser, Utrikesdepartementet avråder från utrikesresor och Folkhälsomyndigheten rekommenderar att endast nödvändiga inrikesresor genomförs. Detta har inneburit ett dramatiskt fall i hushållens resebokningar. Hushållens konsumtion utomlands minskar därmed kraftigt samtidigt som utländska medborgares besök i Sverige i stort sett uteblir. Minskat resande, även inom landet, har inneburit att hotellbokningarna har minskat kraftigt. Restaurangbesöken har också blivit betydligt färre, dels på grund av att färre personer är på sina arbetsplatser, dels på grund av uppmaningar att minska sociala kontakter. Detaljhandeln har också drabbats negativt då man undviker affärer. Till viss del har det motverkats av ökad internethandel.

Även hushållens oro för den framtida situationen kan väntas påverka hushållens konsumtionsmönster. Sällanköpsvaror, så som elektronik och bilar, är konjunktürkänsliga vilket innebär att hushållens i oroliga tider väljer att minska dessa utgifter i större utsträckning än andra utgifter.

Diagram 16 Hushållens konsumtion 2019

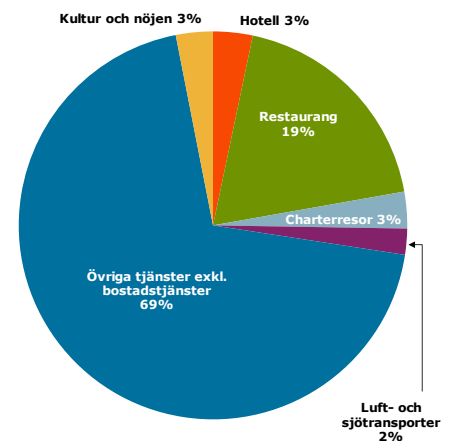
Andel i procent av total konsumtion

Källor: SCB.

Diagram 17 Hushållens konsumtion av tjänster 2019

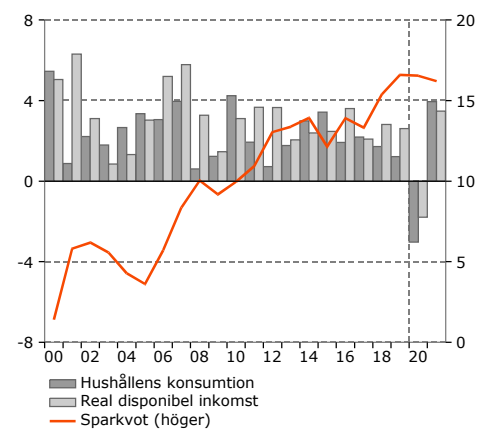
Andel i procent av hushållens konsumtion av tjänster exkl. bostadstjänster

Källor: SCB.

Diagram 18 Hushållens konsumtion, real disponibel inkomst och sparkvot

Procentuell förändring respektive procent av disponibel inkomst plus kollektivt sparande

Anm. Sparkvoten definieras som hushållens totala sparande inkl. sparande i premie- och tjänstepension, som andel av hushållens disponibla inkomst plus sparande i premie- och tjänstepension.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

När hushållen i stället spenderar mer tid i hemmet och minskar restaurangbesöken ökar dock utgifterna för dagligvaror så som mat och dryck.

UTBUDSSTÖRNINGAR OCH EFTERFRÅGEFALL SÄNKER PRODUKTIONEN I NÄRINGSLIVET

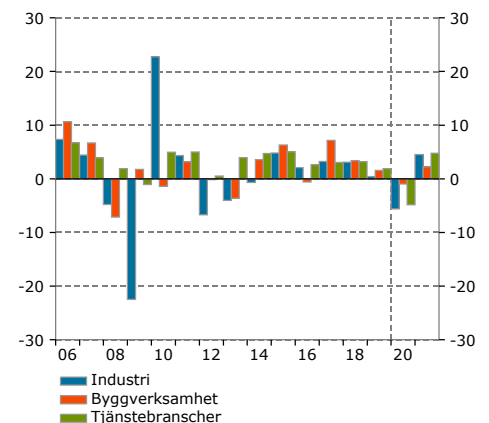
Produktionen i näringslivet ökade med endast 0,1 procent det fjärde kvartalet förra året. I industrin föll produktionen, medan den utvecklades starkare i tjänstebranscherna och i byggbranschen. Den svaga utvecklingen i industrin följde ett globalt mönster och även om det kom tecken på en ökad optimism hos industriföretagen i början av 2020 var utsikterna ganska svaga redan innan covid-19 började spridas globalt.

Industriproduktionen väntas fortsätta att utvecklas svagt det första kvartalet för att sedan falla markant det andra kvartalet. Förutom lägre efterfrågan, inte minst från omvärlden, hämmar inställda leveranser av insatsvaror produktionen liksom i viss mån ett ökat antal VAB-dagar och sjukskrivningar. Exempelvis har motorfordonsindustrin stoppat produktionen fram till i påsk. I och med att omvärldsefterfrågan ökar snabbare nästa år och utbudsrestriktionerna minskar, ökar industriproduktionen då åter (se diagram 19). Eftersom många tjänsteföretag är leverantörer till industrin, både i form av insattjänster och personal via bemanning, får nedgången i industrin i år en ytterligare dämpande effekt även på tjänstesektorns produktion. Partihandeln, tekniska konsulter och personaluthyrningsföretag tillhör de delbranscher som påverkas mest. Samma delbranscher gynnas nästa år när industriproduktionen åter ökar. Även produktionen av IKT-tjänster bidrar till återhämtningen.

Bland annat den sociala distanseringen gör att flera tjänstebranscher drabbas mycket hårt av stora efterfrågebortfall. Detta berör främst företag inom hotell- och restaurang, rese- och besöksnäringar, samt detaljhandeln (se rutan ”Betydligt färre restaurangbesök och resebokningar”). Det är branscher som redan tidigare varit pressade och det är troligt att en konsekvens av spridningen av covid-19 är att antalet konkurser inom dessa branscher kommer att öka markant.

Diagram 19 Produktion

Procentuell förändring, fasta priser, kalenderkorrigerade värden

Anm. Med produktion avses förädlingsvärde.
Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell 3 Produktion

Procentuell förändring, kalenderkorrigerade värden

	Nivå				
	2018	2018	2019	2020	2021
Näringsliv	3 359	2,8	1,7	-4,4	4,3
Varubranscher	1 158	2,1	1,5	-3,5	3,4
varav industri	671	3,1	0,4	-5,6	4,5
byggverksamhet	290	3,4	1,5	-1,0	2,3
Tjänstebanscher	2 200	3,2	1,9	-4,8	4,8
Offentliga myndigheter	874	0,4	0,1	-0,7	1,2
Hela ekonomin¹					
BNP till baspris	4 289	2,3	1,4	-3,6	3,6
BNP till marknadspris	4 839	2,3	1,3	-3,4	3,4

¹ Inklusive hushållens icke-vinstdrivande organisationer.

Anm. Med produktion avses förädlingsvärde.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Arbetsmarknad och resursutnyttjande

Arbetsmarknaden utvecklades relativt svagt under 2019 och arbetslösheten steg. Under 2020 stiger arbetslösheten kraftigt när svensk ekonomi hamnar i en synnerligen djup lågkonjunktur i spåren av covid-19. Samtidigt begränsas uppgången i arbetslösheten betydligt av den nya lagen för korttidspermittering och andra åtgärder som regeringen vidtar. I basscenariot antas att i genomsnitt 100 000 kommer att vara korttidspermitterade under den resterande delen av 2020 och att arbetstiden i genomsnitt minskas med ca 50 procent för dessa personer. Under 2021 antas antalet korttidspermitteringar bli betydligt färre, dels då konjunkturläget är bättre, dels då det statliga stödet blir mindre (se rutan ”Antaganden om korttidspermittering”).

Antaganden om korttidspermittering

Förändringar i lagen (2013:948) om stöd till korttidsarbete införs den 7 april i år och förändringarna kommer att gälla retroaktivt från och med den 16 mars 2020. Den första förändringen är permanent och beskrivs i lagrådsremissen från den 5 mars.³ Den innebär att korttidsarbete även kan komma ifråga utan att en ”synnerligen djup lågkonjunktur” behöver råda eller förväntas. Den andra förändringen är temporär och innebär att statens andel av kostnaderna vid korttidsarbete höjs från en tredjedel till tre fjärdedelar och

³ ”Ett mer konkurrenskraftigt system för stöd vid korttidsarbete”, lagrådsremiss 5 mars. Regeringen benämner denna tillfälliga möjlighet till korttidsarbete med förhöjt statligt stöd fram till 31 december 2020 för korttidspermittering även om lagstiftningen endast använder korttidsarbete som begrepp oavsett nivån på det statliga stödet. Konjunkturinstitutet följer regeringens terminologi för att öka tydligheten och undvika begreppsförvirring.

kallas *korttidspermittering*.⁴ Den förhöjda statliga andelen gäller under perioden 16 mars–31 december 2020.

Det är av flera skäl svårt att förutse hur många som kommer söka och beviljas korttidspermittering under 2020. Det beror både på att lagen inte använts tidigare och att nuvarande kris på flera sätt är unik. I Konjunkturinstitutets basscenario antas att i genomsnitt 100 000 anställda kommer att vara korttidspermitterade under resterande delen 2020. Det är förenligt med att betydligt fler kan vara korttidspermitterade under till exempel en månads tid. De som är korttidspermitterade antas arbeta knappt 50 procent varför deras arbetade timmar minskar med drygt 50 procent. De flesta korttidspermitterade antas finnas inom industrin och tjänstebranscherna.

År 2021 upphör den tillfälliga lagen om korttidspermittering medan möjligheten till korttidsarbete där staten står för en tredjedel av kostnaden kvarstår. De företag som använt korttidspermittering under nio månader 2020 (mars till och med december) kan endast söka enligt den ursprungliga lagen (2013:948). Enligt den kan regeringen aktivera korttidsarbete endast om det råder en synnerligen djup lågkonjunktur eller om en sådan är nära förestående. Enligt Konjunkturinstitutets bedömning kommer den synnerligen djupa lågkonjunkturen att fortgå under delar av 2021. Konjunkturinstitutet antar att regeringen aktiverar detta system för korttidsarbete under 2020 och 2021. De företag som använt korttidspermittering i mindre utsträckning än nio månader under 2020 kan under 2021 ansöka om korttidsarbete även om inte en synnerligen djup lågkonjunktur enligt de villkor som beskrivs i lagrådsremissen skulle föreligga under delar av 2021, bland annat att ett företag drabbats av tillfälliga och allvarliga svårigheter utom företagets kontroll. Eftersom konjunkturläget är bättre under 2021 jämfört med 2020 och staten tar en betydligt mindre andel av kostnaden antar Konjunkturinstitutet att antalet personer som har avtalat om korttidsarbete 2021 blir betydligt färre, i genomsnitt 13 000 personer.

KRAFTIG UPPGÅNG I VARSLÉN I MARS

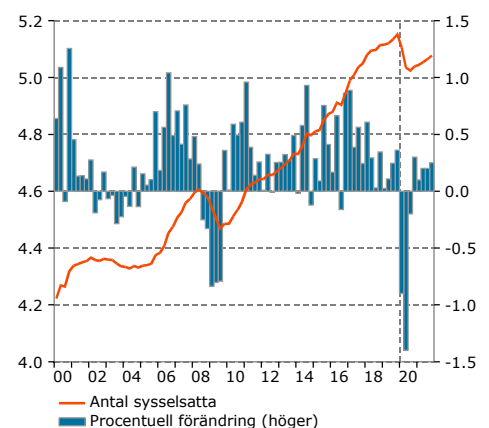
Sysselsättningen utvecklades svagt i januari och februari och bidrar, tillsammans med den förväntade negativa utvecklingen i mars, till att sysselsättningen faller tillbaka det första kvartalet 2020 (se diagram 20).⁵ Fallande sysselsättning och växande arbetskraft innebär en stigande arbetslöshet. Arbetslösheten ökade till 7,2 procent i januari och vidare till 7,6 procent i februari.

⁴ Regeringens proposition 2019/20:132.

⁵ I januari föll sysselsättningen med 0,4 procent medan den steg med 0,2 procent i februari, vilket innebär att sysselsättningen årets två första månader är lägre än vad den var fjärde kvartalet 2019.

Diagram 20 Sysselsättning

Miljoner personer respektive procentuell förändring, säsongsrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Varslen ökade kraftigt i mars. Det är främst arbetsgivare inom hotell- och restaurangbranschen samt transportbranschen som varslat personal. Varslen berörde den 27 mars 36 800 personer, vilket är klart högre än någon månad under finanskrisen 2008–2009 (se diagram 21).

FALLANDE SYSSELSÄTTNING 2020 MEN KORTTIDSPERMITTERINGAR DÄMPAR NEDGÅNGEN

Det andra kvartalet i år faller efterfrågan på företagens produkter och tjänster på bred front i näringslivet. Särskilt hårt drabbas vissa tjänstebranscher, så som hotell, restaurang och handel, men även i andra delar av näringslivet minskar efterfrågan kraftigt. Efterfrågan bedöms successivt öka igen redan det tredje kvartalet, om än från en låg nivå. Den jämförelsevis korta men dramatiska nedgången i efterfrågeutvecklingen innebär att företagen i stor omfattning väntas utnyttja korttidspermittering. Det innebär i sin tur att fallet i sysselsättningen begränsas, men sysselsättningen faller ändå kraftigt det andra kvartalet 2020, främst bland tim- och visstidsanställda. Minskad sysselsättning och korttidspermitteringar ger sammantaget ett kraftigt fall i antalet arbetade timmar andra kvartalet 2020 (se diagram 22).

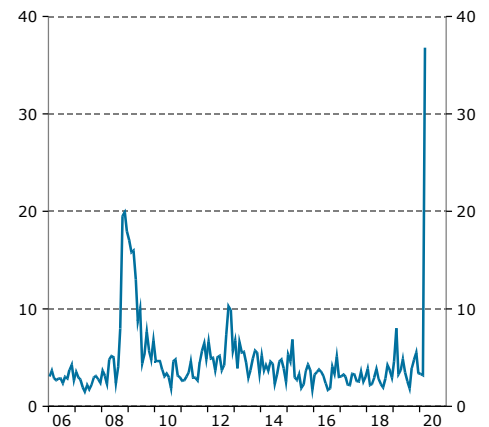
Fallet i sysselsättningen det andra kvartalet drivs främst av hotell- och restaurangbranschen samt flygbranschen och researrangörer. Hotell- och restaurangbranschen sysselsätter många deltidsanställda och den fackliga anslutningsgraden är låg samtidigt som branschen har många tillfälligt anställda. Den nedgång i efterfrågan som spridningen av covid-19 för med sig har redan lett till att vissa företag har varslat många anställda. Fler varsel är att vänta och i förlängningen ett stort antal uppsägningar. Flygbranschen, med högre facklig anslutningsgrad och större arbetsgivare, väntas använda sig av permitteringar i högre utsträckning, vilket ger lägre sysselsättningsminskning. Lägre konsumtion hos hushållen minskar sysselsättningen inom stora delar av detaljhandeln. Även transportföretag drabbas hårt. Totalt kan uppemot 2–3 procent av arbetstillfällena i hela ekonomin väntas försvinna inom ett par månader till följd av minskad sysselsättning inom dessa branscher, i synnerhet färre deltids- och visstidsanställda.⁶

Sammantaget är bedömningen att det främst är i tjänstesektorn sysselsättningen faller kraftigt (se diagram 23). Inom industrin väntas företagen i första hand använda korttidspermitteringar och sysselsättningen där påverkas därför inte särskilt mycket. Detta har till stor del redan skett och Volvo AB, Volvo Cars och Scania har permitterat större delen av sin personal. För näringslivet som helhet minskar därför sysselsättningen betydligt mindre än antalet arbetade timmar. I Konjunkturinstitutets

⁶ Hälften av de anställda inom hotell- och restaurang är deltidsanställda och ca 70 procent är inte fackligt anslutna, vilket sammantaget motsvarar 2,5–3,5 procent av de anställda i näringslivet, eller ca 2 procent av de anställda i hela ekonomin. Till detta kommer deltidsanställda inom handeln (0,5 procent av de anställda i hela ekonomin) och anställda inom flyg-, kultur och sportbranscherna.

Diagram 21 Varsel

Tusental personer, månadsvärden

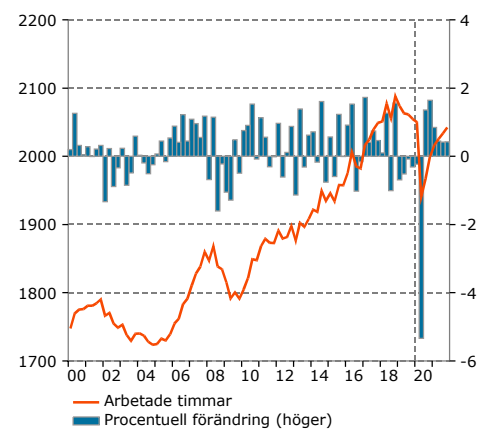

Anm. För mars månad avses varsel som inkommit till och med 27 mars.

Källor: Arbetsförmedlingen och Konjunkturinstitutet.

Diagram 22 Arbetade timmar

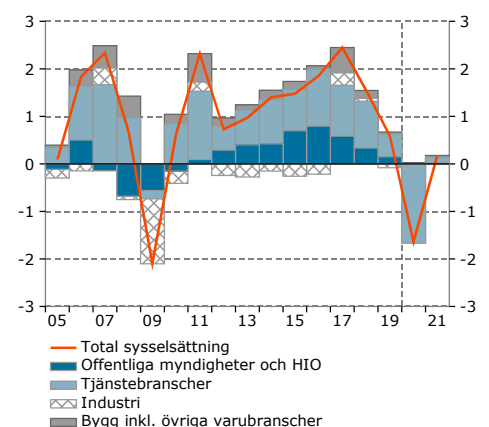
Miljoner timmar respektive procentuell förändring, säsongsrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 23 Bidrag till sysselsättningstillväxten

Procentuell förändring respektive procentenheter

Anm. HIO avser hushållens icke-vinstdrivande organisationer.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

basscenario antas att i genomsnitt 100 000 anställda korttidspermitteras under den resterande delen av året och att antalet arbetade timmar i genomsnitt reduceras med drygt 50 procent per korttidspermitterad. Om denna möjlighet inte hade funnits och om företagen i stället hade sagt upp personal för att minska antalet arbetade timmar i samma omfattning, hade detta medfört att antalet sysselsatta hade minskat med ytterligare ca 1 procent i genomsnitt under resterande delen av 2020, under antagandet att alla uppsagda arbetade heltid. Som framgår nedan har regeringen även vidtagit andra åtgärder som begränsar nedgången i sysselsättning. Dessutom antas den aktiva arbetsmarknadspolitiken öka i omfattning via utbildningsinsatser och ökade volymer inom olika arbetsmarknadspolitiska program.

Sysselsättningen väntas fortsätta minska, om än i mindre omfattning, under det tredje kvartalet för att sedan vända uppåt under årets sista kvartal och uppgången fortsätter 2021. Det beror på att efterfrågan i branscherna inom tjänstesektorn, som drabbas hårt det andra och tredje kvartalet, då börjar öka successivt (se diagram 24). Sysselsättningen förväntas dock fortfarande vara lägre i utgången av 2021 än vad den var i utgången av 2019 (se diagram 25). Detta beror dels på att osäkerhet bland arbetsgivare dröjer sig kvar, dels på att många arbetsgivare kommer ha utrymme att öka produktionen utan att behöva anställa. Vidare kommer en del företag, trots regeringens åtgärder, att gå i konkurs som följd av minskade intäkter 2020, vilket också bidrar till en långsammare återhämtning.

När återhämtningen inleds kommer arbetsgivare i första hand låta befintliga anställda arbeta mer vilket gör att medelarbetsstunden stiger 2021 (se diagram 26). Arbetsgivare antas även att använda det generella regelverket för korttidsarbete även under 2021, men i betydligt mer begränsad omfattning; i genomsnitt 13 000 personer under året (se rutan ”Antaganden om korttidspermittering”).

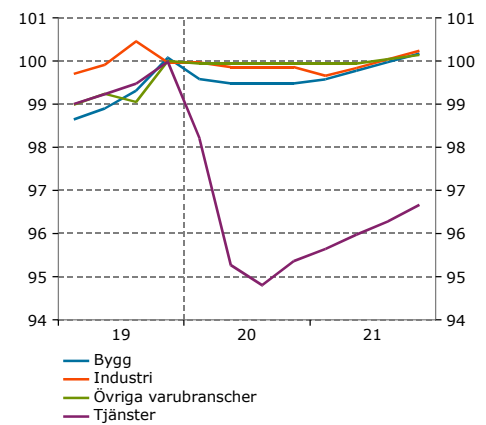
ARBETSKRAFTEN OCH ARBETSLÖSHETEN STIGER

Lägre sysselsättning bidrar till att arbetslösheten stiger kraftigt det andra och tredje kvartalet 2020 till över 9 procent (se diagram 27). Arbetslösheten hålls samtidigt tillbaka något av ett minskat arbetskraftsdeltagande det första och andra kvartalet 2020, främst bland äldre. Arbetslösheten väntas därefter minska men förblir ändå relativt hög 2021.

Flera av regeringens åtgärder dämpar dock uppgången i arbetslöshet men det är svårt att bedöma i vilken utsträckning. Möjligheten till korttidspermitteringar med förhöjt statligt stöd är den åtgärd som direkt dämpar uppgången i arbetslöshet. I Konjunkturinstitutets basscenario antas att i genomsnitt 100 000 personer är korttidspermitterade under årets tre sista kvartal. Om företagen inte hade kunnat använda sig av korttidspermittering och i stället sagt upp personal för att minska antalet arbetade timmar i samma omfattning hade detta kunnat medföra att

Diagram 24 Sysselsättning på branschnivå

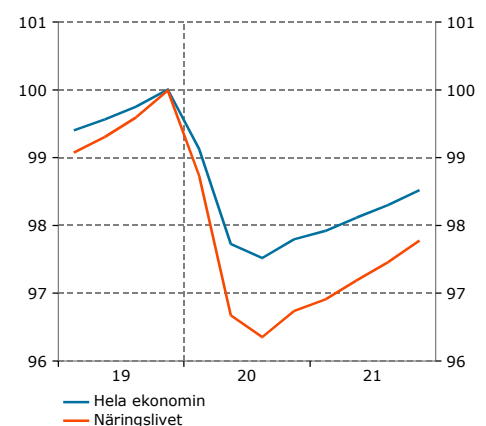
Index, 4:e kvartalet 2019=100, säsongsrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 25 Sysselsättning i näringslivet och hela ekonomin

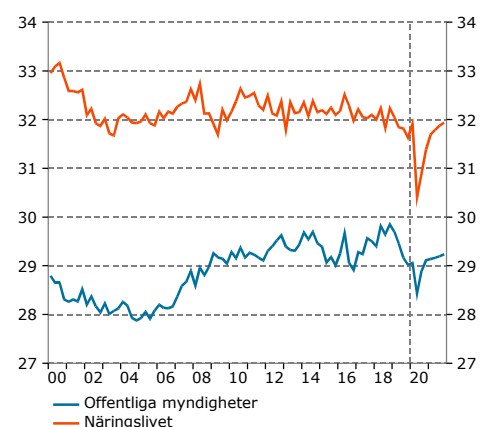
Index, 4:e kvartalet 2019=100, säsongsrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 26 Medelarbetstid

Timmar per vecka, säsongsrensade kvartalsvärden

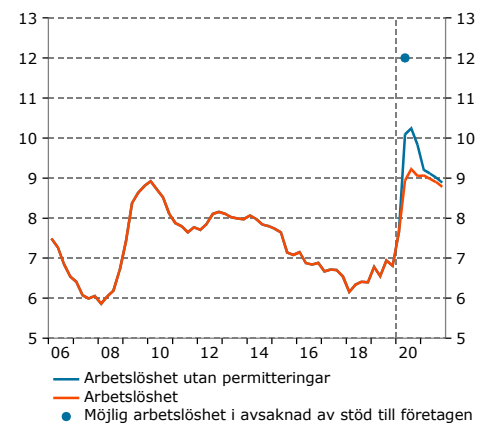
Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

antalet arbetslösa i genomsnitt hade ökat med ca 1 procent det andra kvartalet, vilket motsvarar en arbetslöshet på 10,4 procent (se diagram 27). Utan nuvarande system för korttidspermittering finns det dock skäl att tro att arbetsmarknadens parter ändå hade kommit överens om minskad arbetstid i utbyte mot lägre lön, så som skedde under finanskrisen. Därför bör 1 procent ses som en övre gräns för korttidspermitteringarnas genomsnittliga effekt på arbetslösheten.

Korttidspermitteringar av ovan nämnda omfattning beräknas kosta staten ca 17 miljarder kronor. Regeringen har vidtagit ytterligare åtgärder som kommer att minska företagets kostnader. De tillfälligt sänkta sociala avgifterna mellan mars och juni sänker företagets kostnader med ca 23 miljarder kronor⁷, övertagandet av sjuklöneansvaret motsvarar ca 20 miljarder kronor, sänkta hyreskostnader för vissa branscher minskar kostnaderna med ca 5 miljarder kronor. Därutöver antar Konjunkturinstitutet att riktade stöd till näringslivet på ytterligare 20 miljarder kronor tillkommer under 2020. Sammanlagt innebär åtgärderna exklusive korttidspermitteringar att företagen får stöd motsvarande 68 miljarder kronor.⁸ Även om de övriga stöden inte har en lika direkt koppling till arbetslösheten som möjligheten till korttidspermittering så skulle arbetslösheten sannolikt bli betydligt högre i avsaknad av dessa. Tillsammans med likviditetsstöd och inrättandet av en företagsakut innebär åtgärderna ovan att företagen i större utsträckning kan behålla personal (s.k. labour hoarding) och därmed slippa säga upp personal som sedan återanställs när efterfrågan återkommer successivt med början under det tredje kvartalet. Företagen kommer därför stå bättre rustade att snabbt kunna möta en högre efterfrågan när den väl vänder. En grov uppskattning är att ovan nämnda åtgärder i närtid minskar arbetslösheten med cirka 3 procentenheter. Det innebär att arbetslösheten i frånvaro av ovan nämnda åtgärder skulle uppgå till omkring 12 procent av arbetskraften (se diagram 27).⁹

Diagram 27 Arbetslöshet med och utan permitteringar

Procent av arbetskraften, säsongsrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

⁷ Sänkningen av arbetsgivaravgiften motsvarar omkring 10–15 procent av arbetskostnaden för de yrkesgrupper som löper störst risk att bli arbetslösa. Nedsättningen varar fram till och med 30 juni. I en mer normal situation skulle en sådan sänkning kunna ha en betydande effekt på efterfrågan på arbetskraft. Antalet arbetstillfällen i små och medelstora företag är ca 0,8–1 miljon personer. Om en efterfrågeelasticitet på -0,3 antas ökar efterfrågan i dessa företag med omkring 4 procent vilket skulle innebära att arbetslösheten minskar med ca 0,6 procentenheter då endast små och medelstora företag beaktas. Effekten på sysselsättningen bland små och medelstora företag i juni blir dock sannolikt lägre, bland annat på grund av nedsättningens korta varaktighet. Samtidigt kommer nedsättningen även innebära lägre kostnader för större företag vilket i viss mån kan främja sysselsättningen i dessa.

⁸ Arbetskostnaden för en anställd i näringslivet uppgår till ca 42 000 kronor per månad vilket innebär att kostnaden för årets resterande nio månader är ca 380 000 kronor. Regeringens stöd på 68 miljarder kronor täcker därmed kostnaden för ca 180 000 jobb året ut.

⁹ När det gäller extra resurser till kommuner och regioner är det mer rimligt att utgå ifrån att dessa förhindrar skattechöjningar, inte att de påverkar sysselsättningen i någon större omfattning.

Tabell 4 Arbetsmarknad

Tusental personer respektive procentuell förändring, om inget annat anges

	Nivå				
	2018	2018	2019	2020	2021
BNP till baspris ¹	4 289	2,3	1,4	-3,6	3,6
Produktivitet i hela ekonomin ²	518	0,5	1,7	0,1	1,5
Produktivitet i näringslivet ²	573	1,0	1,9	0,2	1,9
Arbetade timmar ³	8 280	1,8	-0,3	-3,6	2,0
Medelarbetstid för sysselsatta ⁴	31	0,3	-0,9	-2,1	1,8
Sysselsättning	5 097	1,5	0,7	-1,6	0,2
Sysselsättningsgrad ⁵	...	68,3	68,3	66,9	66,8
Arbetskraft	5 442	1,1	1,1	0,5	0,4
Arbetskraftsdeltagande ⁶	...	72,9	73,3	73,3	73,3
Arbetslöshet ⁷	344	6,3	6,8	8,7	8,9
Befolkning 15-74 år	7 461	0,8	0,7	0,5	0,4
Produktivitetsgap i näringslivet ⁸	...	0,4	0,8	-0,3	0,1
Arbetsmarknadsgap ⁹	...	0,9	-0,1	-4,1	-2,8
BNP-gap ¹⁰	...	1,3	0,5	-4,6	-3,0

¹ Miljarder kronor, kalenderkorrigerad. ² Kronor per timme, kalenderkorrigerade värden. ³ Miljoner timmar, kalenderkorrigerade värden. ⁴ Timmar per vecka, kalenderkorrigerade värden. ⁵ Andelen sysselsatta av befolkningen 15-74 år, procent. ⁶ Andelen personer i arbetskraften av befolkningen 15-74 år, procent. ⁷ Procent av arbetskraften. ⁸ Skillnaden mellan faktisk och potentiell produktivitet i näringslivet uttryckt i procent av potentiell produktivitet i näringslivet. ⁹ Skillnaden mellan faktisk och potentiellt arbetade timmar uttryckt i procent av potentiellt arbetade timmar. ¹⁰ Skillnaden mellan faktisk och potentiell BNP uttryckt i procent av potentiell BNP.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

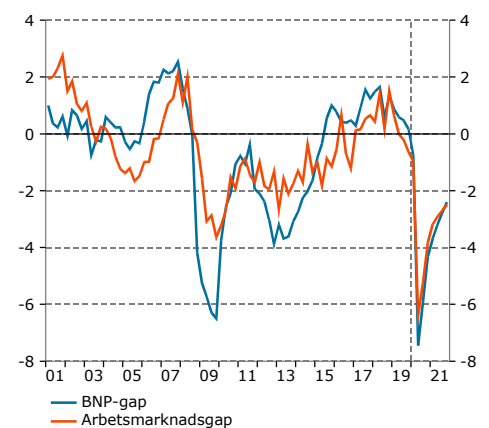
SYNNERLIGEN DJUP LÅGKONJUNKTUR 2020

Enligt Konjunkturinstitutets bedömning började resursutnyttjandet i den svenska ekonomin (mätt som BNP-gapet) minska redan 2019 (se diagram 28). Bedömningen stöds av Konjunkturinstitutets sammanfattande indikator för resursutnyttjandet i näringslivet. Indikatorn visar att resursutnyttjandet successivt minskade i fjol men indikatorn var fortfarande något högre än normalt det fjärde kvartalet 2019 (se diagram 29).

Resursutnyttjandet faller nu snabbt på grund av den vikande efterfrågan som följer av spridningen av covid-19. Eftersom nedgången började under mars finns det än så länge bara en begränsad mängd data tillgänglig som stödjer bilden av den väntade snabba nedgången i resursutnyttjandet. Konjunkturbarometerns månadsvisa indikatorer över efterfrågeläge, orderstockar, med mera, i näringslivet och dess delar föll inte i mars (se diagram 30). Indikatorn för uppdragsvolymen inom tjänstesektorn var visserligen låg i mars med det var den även i februari. Samtidigt minskade dock förväntningarna om produktion, försäljning och efterfrågan kraftigt inom såväl tillverkningsindustrin, bygg- och anläggningsverksamhet, detaljhandeln och tjänstesektorn. Tillförsikten hos företag i industrin och tjänstesektorn i

Diagram 28 BNP-gap och arbetsmarknadsgap

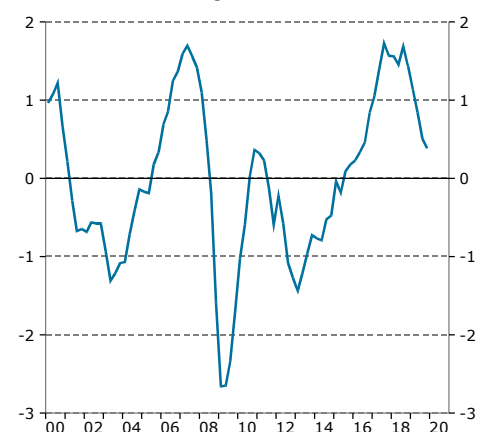
Procent av potentiell BNP respektive potentiellt arbetade timmarsäsongrensade kvartalsvärden

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 29 Resursutnyttjandeindikator

Normaliserade säsongrensade kvartalsvärden

Anm. Sista utfall är fjärde kvartalet 2019

Källa: Konjunkturinstitutet.

euroområdet föll sammantaget enligt preliminär PMI till en rekordlåg nivå i mars. Konjunkturinstitutets bedömning är att BNP-gapet minskar kraftigt det andra kvartalet i år och att Sverige då kommer att befinna sig i en synnerligen djup lågkonjunktur. I basscenariot börjar återhämtningen under det andra halvåret 2020 men lågkonjunkturen väntas bestå även 2021 (se diagram 28).

Lågkonjunkturen i ekonomin som helhet blir i basscenariot ungefär lika djup som under finanskrisen 2008–2009. Om nedgången i BNP skulle bli ännu större än i basscenariot blir lågkonjunkturen djupare och BNP-gapet än mer negativt, se fördjupningen ”Alternativt scenario”.

Den arbetsintensiva tjänstesektorn drabbas mycket hårt av den nuvarande krisen till skillnad från under finanskrisen. Tjänstebanserna har generellt sett en relativt låg produktivitetsnivå (jämfört med industrin) och därför blir den genomsnittliga produktivitetsnivån högre jämfört med ett konjunkturförlopp där en nedgång inom industrin dominerar. Produktiviteten hålls också uppe av antagandet att i genomsnitt 100 000 anställda antas vara korttidspermitterade under resterande delen av 2020. Det minskar graden av så kallad labour hoarding i företagen. Sammantaget innebär det ett kraftigt fall i resursutnyttjandet på arbetsmarknaden när antalet arbetade timmar faller markant det andra kvartalet i år. Detta avspeglas i att arbetsmarknadsgapet blir nästan lika negativt som BNP-gapet. Nedgången i resursutnyttjandet på arbetsmarknaden väntas därmed bli djupare än under finanskrisen 2008–2009 och arbetsmarknadsgapet förblir negativt även 2021 (se diagram 28).

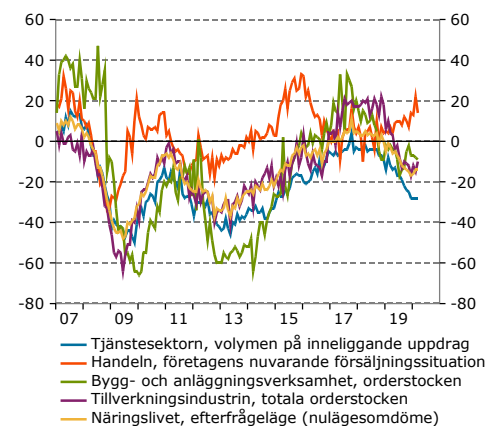
Löner, priser och penningpolitik

AVTALS RöRELSEN UPPSKJUTEN

Årets stora avtalsrörelse omfattar 2,8 miljoner löntagare. Om allt gått enligt planerna skulle industrins avtal tecknats i slutet av mars, följt av de flesta andra stora avtalsområden senare under våren och i staten under hösten. Till följd av det pågående spridningen av covid-19 har dock förhandlingarna skjutits upp till 1 oktober och de gamla avtalen har förlängts. För de berörda löntagarna innebär det att lönetillväxten enligt avtal tills vidare blir noll. Det innebär att lönetillväxten inom det närmsta halvåret mestadels kommer från individuella förhandlingar mellan arbetsgivare och arbetstagare. Med tanke på den djupa lågkonjunkturen och det svåra arbetsmarknadsläget redan från det andra kvartalet 2020 är risken påtaglig att lönetillväxten för stora löntagar-kollektiv tillfälligt kommer att sjunka betydligt med start i april och maj (beroende på när olika löneavtal löper ut). Konjunkturinstitutets bedömning är dock att förhandlingarna under fjärde kvartalet resulterar i avtal som delvis retroaktivt kompenserar arbetstagarna för månaderna utan avtalade löneökningar.

Diagram 30 Barometerindikatorer

Nettotal, säsongrensade månadsvärden

Källa: Konjunkturinstitutet.

Korttidspermitteringar ökar timlönen enligt nationalräkenskaperna

Korttidspermittering innebär att arbetstagaren går ner mer i arbetstid än i lön (se fördjupningsruta i kapitlet ”Arbetsmarknad och resursutnyttjande”). Detta leder mekaniskt till att timlönen stiger. Denna statistiska effekt är mycket kraftig: den som minskar sin arbetstid med 60 procent behåller 92,5 procent av lönen. Det motsvarar en timlöneökning på över 130 procent.

Konjunkturinstitutet följer två mått på timlöneutvecklingen: timlönen enligt konjunkturlönestatistiken och timlönen enligt nationalräkenskaperna (NR). Konjunkturlönerna i näringslivet baseras på en företagsundersökning för vilken Medlingsinstitutet ansvarar, medan NR-timlönen beräknas som lönesumman (enligt Skatteverket) dividerat med antalet arbetade timmar (vilka främst baseras på AKU).

Korttidspermitteringarna förväntas påverka timlöneutvecklingen enligt NR i år. Medlingsinstitutets intention är dock att konjunkturlönestatistiken inte ska påverkas av dessa tillfälliga statistiskeffekter. Detta bidrar till att NR-timlönen i år utvecklas starkare än konjunkturlönestatistiken för näringslivet. I och med att staten står för en del av företagets lönekostnader bidrar korttidspermitteringarna även till att enhetsarbetskostnaden i år inte ger en rättvisande bild av näringslivets kostnadstryck.

LÖNEÖKNINGSTAKTEN I NÄRINGSLIVET SJUNKER TILL FÖLJD AV LÅGKONJUNKTUREN

Under konjunkturtoppen 2018–2019 ökade lönerna i näringslivet med 2,5 procent per år (se diagram 31).¹⁰ I år faller lönetillväxten det andra och det tredje kvartalet till följd av lägre arbetskraftsefterfrågan, minskad rörlighet på arbetsmarknaden till följd av åtgärder för att bromsa spridningen av covid-19 samt ajourneringen av avtalsrörelsen. Den successiva ekonomiska återhämtningen under andra halvåret och de nya löneavtalen under senare delen av året bidrar dock till stigande löneökningstakt mot slutet av året. De tillfälligt sänkta arbetsgivaravgifterna gör att arbetskostnaden per timme i år utvecklas svagare än timlönen. Även korttidspermitteringarna minskar kostnadstrycket i näringslivet i år. Det senare fångas dock inte i arbetskostnadsstatistiken, vilket gör att kostnadstrycket (mätt som enhetsarbetskostnad) i år överskattas (se marginalrutan ”Korttidspermitteringar ökar timlönen enligt nationalräkenskaperna”, diagram 32 och tabell 5)

Löneökningstakten i näringslivet stiger från 1,8 i år till 2,1 procent 2021. Högre arbetslöshet, lägre resursutnyttjande och något lägre avtalade löneökningar innebär dock att löneökningstakten fortsatt är lägre än under konjunkturtoppen 2018–2019. Trots måttliga löneökningar och hög produktivitetstillväxt är kostnadstrycket ungefär oförändrat 2021 till följd av att de kostnadsdämpande åtgärderna faller ur (se tabell 5).

LÖNEÖKNINGSTAKTEN HÖGRE I OFFENTLIG SEKTOR

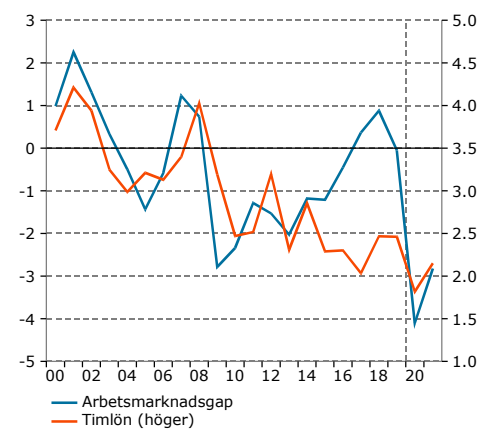
I offentlig sektor får spridningen av covid-19 inte fullt samma negativa inverkan på lönebildningen. En del av löneavtalen löper ut under hösten eller senare och påverkas därmed inte av den uppskjutna avtalsrörelsen.¹¹ Hög arbetskraftsefterfrågan inom vård och omsorg bidrar till att löneökningstakten i år är högre i offentlig sektor än i näringslivet, något som även varit fallet de senaste åren. Nästa år sjunker löneökningstakten i offentlig sektor tillbaka till följd av den allmänt lägre löneökningstakten i ekonomin, men den blir fortsatt högre än i näringslivet (se diagram 33).

¹⁰ Uppgifterna om löneökningar kommer från Medlingsinstitutets konjunkturlönestatistik. Konjunkturlönestatistikens lönebegrepp avser periodiserade löneökningar, vilket innebär att retroaktiva löneutbetalningar successivt medför revideringar av utfallen 12 månader bakåt. De siffror som redovisas i detta avsnitt avser utfallen i konjunkturlönestatistiken plus förväntade retroaktiva utbetalningar. Medlingsinstitutet beräknar dessa förväntade retroaktiva utbetalningar med utgångspunkt från det historiska revideringsmönstret.

¹¹ I staten genomfördes den senaste löneöversynen hösten 2019 och löneavtalet löper till och med september i år. Det innebär att lönerna för 2020 till stor del redan är fastställda. I kommuner och regioner löper löneavtalen huvudsakligen ut i slutet av mars eller april i år. Flera avtalsområden, bland annat OFR Lärare och OFR Hälso- och sjukvård, löper dock ut först 2021 respektive 2022.

Diagram 31 Arbetsmarknadsgap och timlön i näringslivet

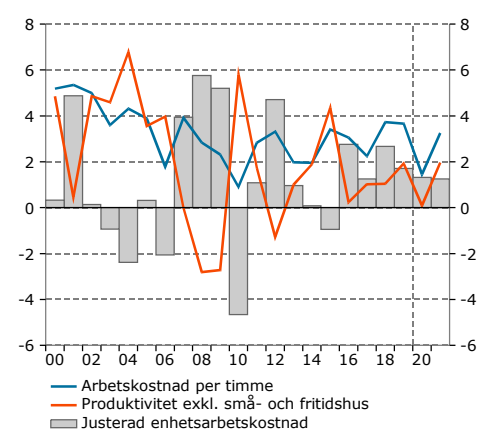
Procent av potentiellt arbetade timmar respektive procentuell förändring

Källor: Medlingsinstitutet och Konjunkturinstitutet.

Diagram 32 Justerad enhetsarbetskostnad i näringslivet

Procentuell förändring, kalenderkorrigerade värden

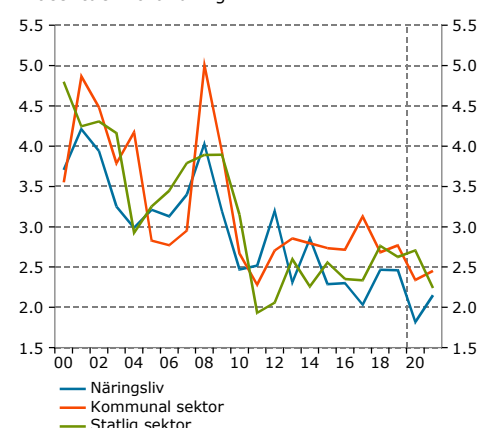

Anm. Enhetsarbetskostnaden är justerad för egenföretagares arbetsinsats och exkluderar små- och fritidshus.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 33 Timlön

Procentuell förändring

Källor: Medlingsinstitutet och Konjunkturinstitutet.

Tabell 5 Timlön och arbetskostnad

Procentuell förändring respektive procent

	2018	2019	2020	2021
Timlön, KL, hela ekonomin ¹	2,5	2,6	2,0	2,2
Timlön, KL, i näringslivet ¹	2,5	2,5	1,8	2,1
Arbetskostnad per timme, näringslivet ²	3,7	3,7	1,5	3,3
Produktivitet, näringslivet, exkl. små- och fritidshus ²	1,0	1,9	0,1	2,0
Justerad enhetsarbetskostnad, näringslivet ³	2,7	1,7	1,3	1,2

¹ Enligt Konjunkturlönestatistiken. ² Enligt nationalräkenskaperna, kalenderkorrigerade värden. ³ Inklusiva små- och fritidshus samt justerad för antalet arbetade timmar utförda av egenföretagare, kalenderkorrigerade värden.

Källor: Medlingsinstitutet, SCB och Konjunkturinstitutet.

INFLATIONSTRYCKET SOM BORTBLÅST

Från 2014 steg inflationstakten stadigt fram till 2017–2018. Som högst blev KPIF inflationen 2,5 procent i september 2018, vilket till stor del berodde på snabbt stigande energipriser. Sedan dess har KPIF-inflationen vänt nedåt och i februari 2020 var inflationen 1,0 procent (se diagram 34). Priset på el har sjunkit kraftigt på grund av den milda och blåsiga inledningen av 2020, men även sänkningar av elnätsavgiften har bidragit (se diagram 35 och diagram 36). Lägre energipriser pressar ner inflationen med över en halv procentenhet under 2020 (se tabell 6 och diagram 37).

MOTVERKANDE EFFEKTER AV COVID-19 PÅ INFLATIONEN

Spridningen av covid-19 innebär dels en minskad efterfrågan, dels ett minskat utbud av varor och tjänster. Dessutom förändras sammansättningen av efterfrågan på olika varor och tjänster. Efterfrågan på resor minskar exempelvis medan efterfrågan på hygienprodukter ökar. Effekten av covid-19-pandemin på priserna varierar därför både mellan olika produkter och över tid.

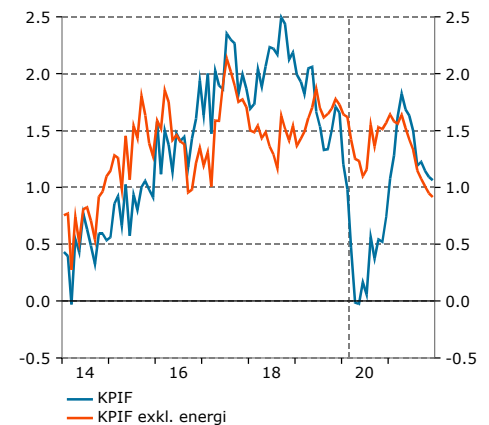
Den mest omedelbara effekten av covid-19-pandemin har varit på råoljepriset och i förlängningen drivmedelspriserna. Nedgången i råoljepriset förstärktes av att ett priskrig bröt ut på oljemarknaden efter att OPEC-förhandlingarna om produktionsminskningar bröt samman i mars 2020.¹²

Den globala spridningen av covid-19 innebar att efterfrågan på flygresor rasade i början på mars. Därefter har politiska beslut såsom inreseförbud och utrikesdepartementets avrådan från utrikesresor föranlett en drastisk reduktion även av utbudet på flygresor, vilket dämpar prispressen. Priserna på inhemska tjänster så som taxiresor och hotellbesök förväntas sjunka på grund av

¹² Antagandet som ligger till grund för Konjunkturinstitutets råoljeprisprognos är att ett nytt OPEC-avtal om utbudsbegränsningar kommer till stånd någon gång under slutet på detta år. Om inget nytt avtal sluts så kan inflationen både i Sverige och i omvärlden komma att bli lägre än vad som förutses i Konjunkturinstitutets basscenari.

Diagram 34 Konsumentpriser

Årlig procentuell förändring, månadsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 35 Spotpris på el, Sverige

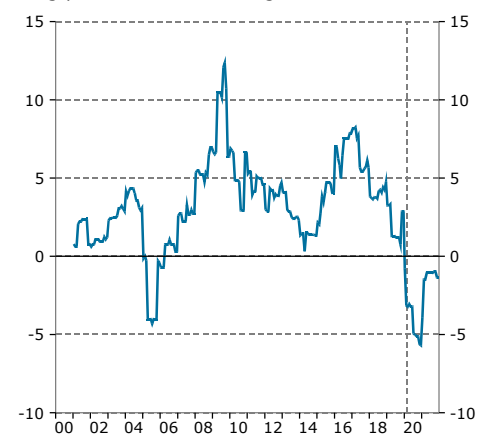
Öre per kilowattimme (KWh), månadsvärden

Källor: Nord Pool Spot och Konjunkturinstitutet.

Diagram 36 Elnätspris

Årlig procentuell förändring, månadsvärden

Anm. Hemmamarknadsprisindex för produkt D3513 enligt SPIN 2015. Avser priset för samtliga kundkategorier, exklusive skatt.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

lägre efterfrågan. Även på längre sikt dämpas prisutvecklingen på tjänster, på grund av den låga löneutvecklingen och det svaga läget på arbetsmarknaden (se diagram 38).

Tabell 6 Konsumentpriser, räntor och växelkurs

Procentuell förändring, procent respektive index. Årsmedelvärden om inget annat anges

	Vikt				
	2020	2018	2019	2020	2021
KPI	100,0	2,0	1,8	0,5	1,3
Räntekostnader, räntesats ¹	...	-4,9	1,8	1,1	-0,5
KPIF	100,0	2,1	1,7	0,5	1,4
Varor	43,7	0,6	1,0	0,9	1,4
Tjänster	29,8	1,9	2,1	1,8	1,0
Boende exkl. räntekostnader och energi ²	16,3	1,8	1,9	1,5	1,1
Energi	7,0	10,5	3,1	-11,3	2,1
Räntekostnader, kapitalstock ¹	3,1	7,1	5,8	5,3	4,6
KPIF exkl. energi	93,0	1,4	1,6	1,4	1,3
HIKP	...	2,0	1,7	0,7	1,3
Reporänta ³	...	-0,5	-0,3	0,0	0,0
Tioårig statsobligationsränta	...	0,7	0,1	0,0	0,3
Kronindex (KIX) ⁴	...	117,6	122,1	123,3	122,4

¹ Räntekostnader i KPI utgörs av produkten av kapitalstock och räntesats. Energi avser kostnader för el, gas, uppvärmning och drivmedel. ² Avser hyror, reparationskostnader, avskrivningar (renoveringskostnader), tomträttsavgäld och fastighets-skatt, försäkringskostnader, kostnader för vatten, avlopp, renhållning och sotning. ³ Vid årets slut. ⁴ Effektivt växelkursindex baserat på Riksbankens KIX-vikter för 32 länder med basen 100 den 18 november 1992. Högre indextal indikerar en svagare krona.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

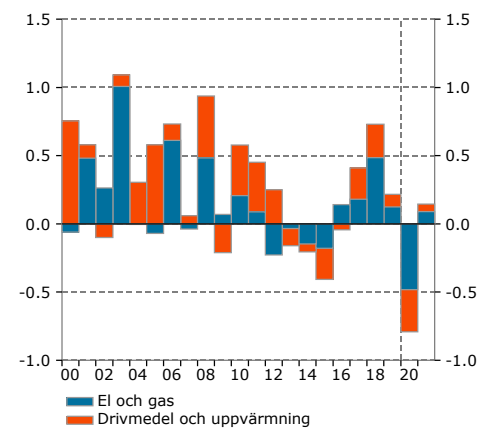
UTBUDSSTÖRNINGAR HÖJER VARUPRISERNA

Åtgärder för att minska smittspridningen påverkar produktionen hos företag i varierande grad. I Kina har många företag haft stängt några veckor efter det kinesiska nyåret, och efter det har produktionen kommit igång igen, om än i långsam takt. Produktionsinskränkningar minskar utbudet av varor som i sin tur motverkar den prispressande effekten av en lägre efterfrågan. Även i Europa stänger fabriker, vilket minskar utbudet av exempelvis bilar som kommer att finnas till försäljning senare under året.

Det är inte bara stängda fabriker som påverkar utbudet. Reserestriktioner och stängda gränser innebär att utländska säsongarbetare och annan arbetskraft inte alltid finns tillgänglig för arbete inom exempelvis jordbruket i stora delar av Europa. Det kan påverka utbudet av, och därmed priserna på, exempelvis grönsaker, frukt och bär. Det kan, tillsammans med effekten av

Diagram 37 Energipriser, bidrag till KPI-inflation

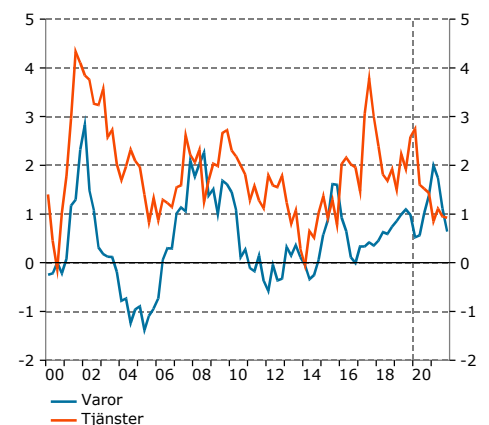
Procentenheter

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 38 Varu- och tjänstepriser i KPI

Årlig procentuell förändring, kvartalsvärden

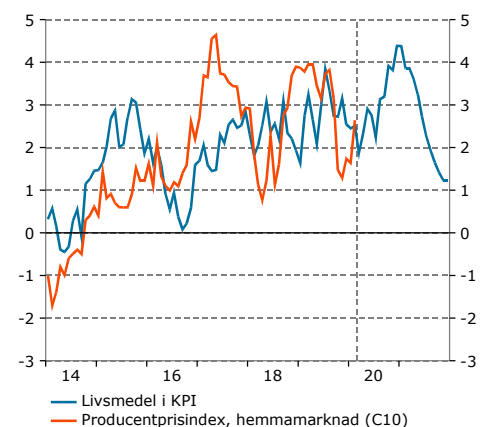

Anm. Varor exkl. energivaror och tjänster exkl. tjänster direkt knutna till boendet.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 39 Livsmedelspriser

Årlig procentuell förändring, månadsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

den senaste tidens växelkursförsvagning, medföra snabbare stigande livsmedelspriser framöver i Sverige (se diagram 39).¹³

Dessutom kan utveckling och lansering av nya produkter på exempelvis hemelektronikområdet försenas till följd av pandemin, vilket kan bidra till en snabbare utveckling av varupriserna.

PRISPRESS PÅ VINTERVAROR EFTER EN VARM VINTER

Den varma vintern i Skandinavien 2019/2020 har minskat efterfrågan på alltifrån vinterdäck till kläder och varor för vintersporter. Flera berörda bolag rapporterar om prispress och reor under vårvintern. Utvecklingen syns i prisutvecklingen för både kläder och skor samt sportartiklar och fritidsvaror. Priset på dessa varor har dock fallit under lång tid (se diagram 40 och diagram 41). När lagernivåerna väl har minskats kan det bli en prisuppgång till mer normala prisnivåer. Det kan ge en högre inflationstakt för varor mätt i årstakt under motsvarande månader nästkommande år (se diagram 38).

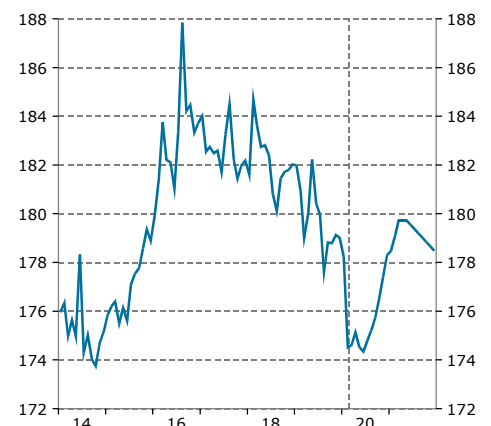
RIKSBANKEN STÖDKÖPER VÄRDEPAPPER OCH LÅGRÄNTEPOLITIKEN BESTÅR

Precis som i omvärlden har börsindex i Sverige fallit tillbaka kraftigt de senaste veckorna som en följd av de markant försämrade ekonomiska utsikterna (se diagram 42). Den tilltagande osäkerheten har dessutom bidragit till att kronan har försvagats (se diagram 43).

Riksbanken, liksom många andra centralbanker, har vidtagit flera åtgärder för att försöka dämpa oron på finansmarknaderna och öka tillgången på krediter. Riksbanken har meddelat att de utökar köpen av värdepapper med upp till 300 miljarder kronor 2020 och att dessa köp vid behov kommer att innefatta andra typer av värdepapper än statsobligationer. Vidare erbjuder Riksbanken lån för upp till 500 miljarder kronor till rörlig ränta motsvarande reporäntan till banker vars lån till icke-finansiella företag utvecklas på ett tillfredställande sätt enligt en utvärdering som Riksbanken kommer att genomföra. Därutöver erbjuds bankerna en obegränsad mängd lån mot säkerhet med en ränta

Diagram 40 Prisindex för kläder och skor

Index 1980=100, säsongrensade månadsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 41 Prisindex för sportartiklar och fritidsvaror

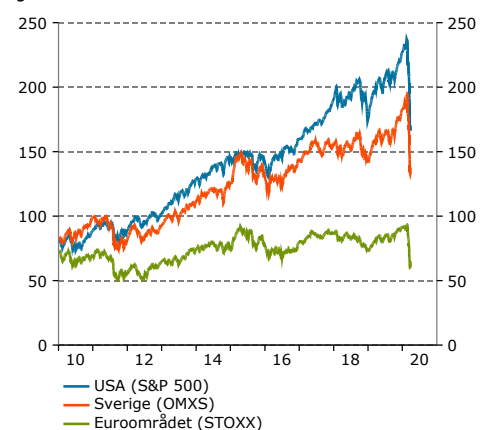
Index 1980=100, månadsvärden

Källa: SCB.

Diagram 42 Börsutveckling

Index 2006-12-29=100, dagsvärden, 5-dagars glidande medelvärde

Källor: Standard & Poor's, Nasdaq OMX, STOXX och Macrobond.

¹³ Priserna på frukt och grönt kan också komma att påverkas indirekt av skatten på plastbärkassar. Om butikerna väljer att byta ut de tunna plastpåsarna mot dyrare alternativ är det möjligt att de höjer priset på frukt och grönt istället för att ta betalt för påsarna.

motsvarande 0,2 procentenheter över reporäntan.¹⁴ Riksbanken har ingått valutaväxlingsavtal med andra centralbanker för att kunna erbjuda svenska banker lån av amerikanska dollar. Kraven för säkerheter för lån i Riksbanken har även lättats.¹⁵

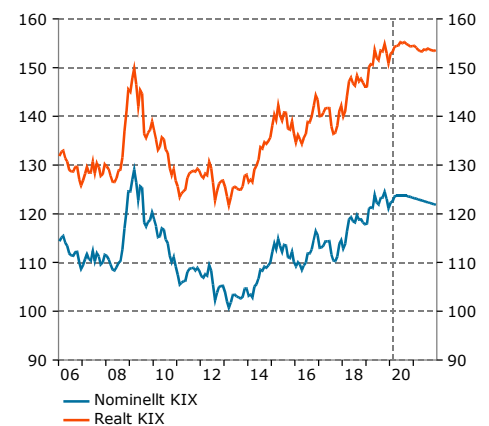
Utöver dessa åtgärder har Riksbanken sänkt utlåningsräntan för lån över natten till bankerna från 0,75 till 0,20 procentenheter över reporäntan. Reporäntan är däremot oförändrad sedan höjningen i december 2019 på 0,0 procent. Riksbankens kommunikation beträffande eventuella negativa effekter av en negativ reporänta innebär att reporäntan hålls oförändrad i år och nästa år i Konjunkturinstitutets basscenario trots den djupa lågkonjunkturen och den låga inflationen. Detta är i linje med både Riksbankens senaste bedömning och marknadens förväntningar (se diagram 44). Enligt Konjunkturinstitutets bedömning är det dock mot bakgrund av den förväntat låga inflationen och den annalkande synnerligen djupa lågkonjunkturen motiverat att sänka reporäntan i närtid. Den svenska kronan stärks långsamt när pandemin ebbat ut och finansmarknaderna och den svenska ekonomin återhämtar sig (se diagram 43).

Offentliga finanser

De offentliga finanserna försämras betydligt som en följd av den påverkan covid-19 har på den svenska ekonomin. Det beror både på den hastiga försämringen av konjunkturen och att regeringen vidtar expansiva åtgärder för att stödja ekonomin. I Konjunkturinstitutets basscenario faller det finansiella sparandet med totalt 192 miljarder kronor från 2019 till 2020 och uppgår i år till -3,5 procent av BNP. Det strukturella sparandet, vilket är det faktiska sparandet korrigerat för konjunkturella effekter, faller från 0,3 procent av potentiell BNP till -1,3 procent. Det ger finanspolitiken en tydligt expansiv inriktning, vilket är motiverat mot bakgrund av den mycket snabba konjunkturedgången.

Diagram 43 Kronans effektiva växelkurs (KIX)

Index 1992-11-18=100, månadsvärden

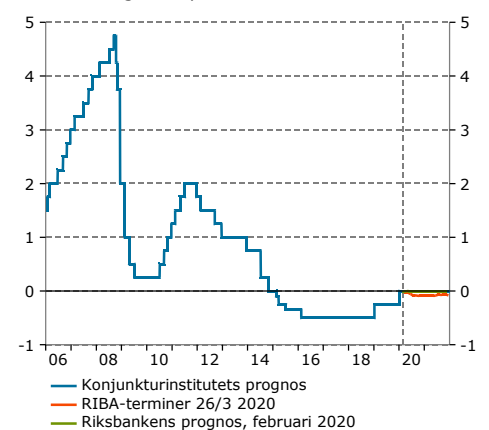

Anm. KIX är ett handelsvägt index baserat på valutor från samtliga OECD-länder samt Kina, Indien, Brasilien och Ryssland. Högre index motsvarar en svagare krona.

Källor: Riksbanken, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Diagram 44 Reporänta

Procent, dags- respektive kvartalsvärden

Anm. RIBA är terminkontrakt baserade på framtida reporäntor. Riksbankens prognos avser kvartalsvärden.

Källor: Nasdaq OMX, Riksbanken, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

¹⁴ Det bör noteras att Riksbankens utlåning till bankerna inte har någon direkt effekt på bankernas utlåning till hushåll och företag. Banker skapar egna elektroniska pengar när de beviljar lån och behöver inte några s.k. centralbankspengar som Riksbanken lånar ut för att öka sin utlåning. I nuvarande läge är det efterfrågan på lån från hushåll och företag som framför allt begränsar bankernas utlåning. Dessutom är sannolikt bankerna mer försiktiga att låna ut när osäkerheten är hög eftersom det påverkar den förväntade kreditrisken. Däremot, i ett läge med stor finansiell oro som under finanskrisen 2008, kan Riksbankens erbjudande om lån till banker mer påtagligt påverka bankernas utlåning. Vid finansiell oro kan interbankmarknaden sluta fungera och om det sker är Riksbankens utlåning nödvändig för bankernas finansiering. I nuvarande situation är dock tillgången på centralbankspengar stor på grund av Riksbankens tillgångsköp samtidigt som interbankmarknaden fungerar. Därför är det sannolikt att Riksbankens erbjudande om lån till reporäntan i nuläget inte får någon nämnvärd effekt på bankernas utlåning. Den av regeringen föreslagna s.k. företagsakuten, inom vilken staten garanterar 70 procent av nya lån från bankerna, kan dock i viss mån bidra till att öka utlåningen till företagen.

¹⁵ För en sammanfattning av svenska finans- och penningpolitiska åtgärder den senaste tiden, se rutan "Hittills genomförda finans- och penningpolitiska åtgärder för att mildra effekterna av covid-19 på svensk ekonomi"

FINANSPOLITISKT BASSCENARIO FÖR 2020

I basscenariot för 2020 för de offentliga finanserna beaktas finanspolitiken som beslutades i samband med budgetpropositionen för 2020¹⁶ och den av riksdagen den 19 februari beslutade extra ändringsbudgeten för 2020. Dessutom beaktas det som av regeringen har aviserats inför vårandringsbudgeten, samt ytterligare stöd till företag, kommunsektorn och hushållen på grund av covid-19. Därutöver antar Konjunkturinstitutet att ytterligare åtgärder genomförs under året.

ÅTGÄRDER KOPPLADE TILL COVID-19

Regeringen har aviserat och riksdagen har under mars månad löpande beslutat om olika stöd riktade till företag och hushåll (se marginalrutan ”Nya budgetpåverkande åtgärder 2020”).¹⁷ Konjunkturinstitutet antar att flera av dessa förslag kommer att behövas en längre tid än vad som regeringen hittills angett. I basscenariot antas att staten tar över sjuklöneansvaret under hela andra och tredje kvartalet 2020. Företagen ges också möjligheten till korttidspermittering¹⁸ där staten går in och tar tre fjärdedelar av arbetskraftskostnaden. I basscenariot antas att i genomsnitt ca 100 000 anställda kommer att omfattas av korttidspermittering under resterande delen av året. Dessa två åtgärder, övertagande av sjuklöneansvar och korttidspermittering, tillsammans med andra åtgärder gör att statens utgifter för transfereringar till företagen ökar. Även kommuner och regioner får stöd från staten för sjuklönekostnaderna. De får även mer i statsbidrag för att kompensera för de ökade kostnader som uppkommer på grund av covid-19. I basscenariot antas vidare att föräldrar är hemma med sina barn och får tillfällig föräldrapenning, utöver det normala, i en utsträckning som motsvarar en månads stängning av för- och grundskolor under det andra kvartalet, utöver som det normala brukar vara.¹⁹ Utöver detta antas att det vidtas åtgärder som stärker hushållens inkomster. Det skulle till exempel kunna ske genom en utvidgad a-kassa som omfattar fler arbetslösa.

Nya budgetpåverkande åtgärder 2020

Aviseringar inför vårandringsbudget för 2020

Den 20 januari presenterade regeringen förslag inför vårandringsbudgeten för 2020. Dessa förslag innebär ytterligare 5 miljarder kronor i statsbidrag 2020 till kommunsektorn. Därtill presenterades förslag om 750 miljoner kronor rörande domstolsväsendet, Migrationsdomstolarna, Statens institutionsstyrelse med flera för att öka tryggheten för individ och samhälle. Finansdepartementet gjorde vid sin presskonferens tydligt att de 5 miljarderna i statsbidrag till kommunerna kommer att finnas kvar 2021.

Extraändringsbudget för 2020

Riksdagen beslutade 19 februari om extraändringsbudget för 2020. Denna innehöll ytterligare 2,5 miljarder kronor i generella statsbidrag till kommunsektorn. Detta finansieras med att ingångsavrdraget, statsbidraget för lärarassistenter, och möjligheten till utvecklingstid inte införs 2020.

Regeringens åtgärder i samband med covid-19

- Stöd till vissa myndigheter
- Statsbidrag till kommuner och regioner
- Korttidspermittering
- Sjukpenning istället för karensavdrag halva mars samt april och maj
- Staten tar över sjuklöneansvaret för april och maj
- Stöd till kultur- och idrottsvärlden
- Tillfälligt sänkta socialavgifter för mars till och med juni
- Ersättning för hyreskostnader
- Likviditetsstödjande åtgärder och inrättande av företagsakut

Utökade åtgärder i Konjunkturinstitutets basscenario för 2020

- Mer kompensation via statsbidrag till kommuner och regioner
- Staten tar sjuklöneansvaret även för juni till och med september
- Sjukpenning istället för karensavdrag även för juni till och med september
- Åtgärder som stärker hushållens inkomster, till exempel utvidgad a-kassa
- Ytterligare stöd till företag

¹⁶ Se fördjupningen ”Budgetpropositionen för 2020” i *Konjunkturläget*, oktober 2019.

¹⁷ Konjunkturinstitutet har beaktat förslag från regeringen fram till och med fredagen den 27 mars.

¹⁸ Med korttidspermittering avses det som i lagen (2013:948) om stöd vid korttidsarbete kallas korttidsarbete, (se rutan ”Antagande om korttidspermittering” i avsnittet ”Arbetsmarknad och resursutnyttjande”)

¹⁹ Det kan ske genom att regeringen beslutar att stänga för- och grundskolor i en månad under andra kvartalet. Det kan också ske genom att barn i för- och grundskolor hålls hemma på grund av sjukdom och/eller att vissa skolor stängs ned i en sådan utsträckning att det motsvarar en månad under det andra kvartalet.

Tabell 7 Finanspolitiska åtgärder för 2020

Miljarder kronor

	BP2020	FiU EÄB	VÄB	Reg EÄB+ avis.	KI fin. pol.	Tot.
Utgifter (a)	16,5	1,7	5,8	41,7	68,6	134,2
Statlig konsumtion	5,0	-0,1	0,8	0,1		5,7
Statsbidrag till kommuner och regioner	7,4	2,0	5,0	1,5	10,0	25,9
Transfereringar till företag	-1,1	0,0	...	36,5	26,9	62,3
Riktade statsbidrag till regioner och kommuner	0,0	0,0	...	1,7	3,3	5,0
Transfereringar till hushåll	-0,1	-0,2	...	1,8	28,4	29,9
Transfereringar till utland	1,3	1,3
Offentliga investeringar	4,0	4,0
Inkomster (b)	-14,4	1,7	0,0	-33,0	0,0	-45,7
Hushållens direkta skatter	-12,2	-12,2
Produktionsskatter	-2,6	1,7	...	-33,0		-33,9
Produktskatter	0,5	0,5
Påverkan på statens finansella sparande (b- a)	-30,9	0,0	-5,8	-74,7	-68,6	-179,9

Anm. Med FiU EÄB avses det utskottsinitiativ till extraändringsbudget som riksdagen beslutade om den 19 februari.

Med VÄB menas det som den 20 januari aviserades av regeringen inför vårandringsbudgeten som kommer i samband med den Ekonomiska vårpropositionen.

Med Reg EÄB + avis menas de av regeringen presenterade extraändringsbudgetar (Prop. 2019/20:132, 136 och 142) som kom i mars samt de aviserade åtgärder som ännu inte finns i någon proposition. En del av dessa aviseringar kan komma att tas med i VÄB.

I kolumnen KI fin.pol. redovisas den finanspolitik som Konjunkturinstitutet har antagit i basscenariot utöver det regeringen har beslutat eller aviserat till följd av covid-19.

Källa: Konjunkturinstitutet.

I tabell 7 redovisas den finanspolitik som är beaktad i basscenariot för 2020. Åtgärderna för att motverka effekterna av covid-19 på den svenska ekonomin motsvarar nästan 3 procent av BNP eller drygt 140 miljarder kronor (summan av kolumn 5 och 6). Sammantaget för 2020 uppgår de finanspolitiska åtgärderna till 180 miljarder kronor vilket motsvarar nästan 4 procent av BNP.

Ett antal åtgärder har genomförts för att förbättra företagens likviditet. Företag får anstånd med att betala in moms, arbetsgivaravgift och preliminär skatt för anställda. Ett liknade system fanns i samband med finanskrisen 2009. Detta påverkar statens budgetsaldo, och höjer statsskulden med ca 30 miljarder kronor, men det finansiella sparandet påverkas inte.²⁰ Därtill lämnar staten kreditgarantier på över 200 miljarder kronor.

²⁰ Det beror på att budgetsaldot är kassamässigt medan finansiellt sparande är periodiserat.

DE OFFENTLIGA UTGIFTERNA ÖKAR KRAFTIGT 2020

Åtgärderna för att minska spridningen av covid-19 och stötta ekonomin leder till stora utgifter. Det extraordinära läget får till följd att primära utgifter, det vill säga utgifter exklusive kapitalutgifter, ökar kraftigt 2020 samtidigt som BNP faller. Utgiftsandelens ökar därför markant (se diagram 45).

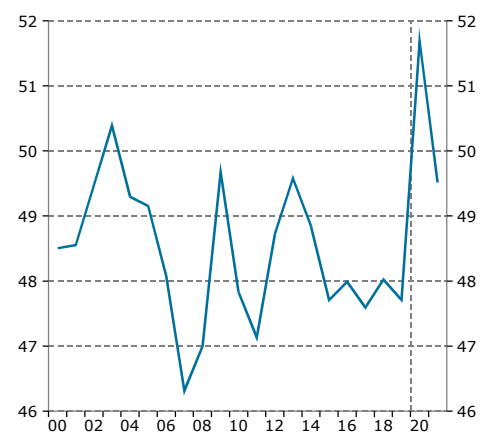
Under lång tid har transfereringar till hushåll minskat som andel av BNP, men precis som i tidigare lågkonjunkturer ökar de nu (se diagram 46). Det beror på flera faktorer. Regeringen har beslutat om tillfälliga åtgärder för att begränsa hushållens inkomstbortfall vid sjukdom. I stället för karensavdrag får individen sjukpenning för den första dagen i sjukfallet. Då många kommer att insjukna i covid-19 samtidigt som Folkhälsomyndighetens rekommendation är att sjukskriva sig om man har symptom på luftvägsinfektion kommer sjukfrånvaron under 2020 att vara betydligt högre än normalt. I basscenariot antas att 20 procent av de sysselsatta blir sjuka i covid-19 eller uppvisar symptom som påminner om covid-19 under 2020. Dessa personer antas stanna hemma från jobbet i två veckor. De sjukskrivningar som blir följden antas betalas av staten. Vidare stiger utbetalningar av tillfällig föräldrapenning då föräldrar är hemma med barn som inte kan vara i för- eller grundskolan. Lågkonjunkturen innebär även att arbetslösheten blir hög, vilket leder till att utgifter för arbetslöshetsförsäkringen och arbetsmarknadsprogram stiger. Därtill antas regeringen förstärka hushållens inkomster med transfereringar genom till exempel tillfällig utvidgad a-kassa.

Investeringar inom offentlig sektor är på en hög nivå och kommer att fortsätta vara det under 2020 och 2021. En del investeringsprojekt bedöms förskjutas något fram i tiden då offentlig sektor har fullt upp med att hantera följderna av att många insjuknar i covid-19. Investeringarna kommer dock ändå att öka som andel av BNP 2020 och 2021 (se diagram 47) eftersom BNP faller kraftigt 2020 och endast delvis återhämtar sig 2021. Investeringar i vägar, skolor och äldreboenden ligger på en jämförelsevis hög nivå. Den stora ökningen av försvarsinvesteringarna som inletts börjar synas mer tydligt i den offentliga statistiken 2021.

Mer än 1 procentenhet av ökningen av de offentliga utgifterna som andel av BNP 2020 beror på ökade transfereringar till företag. Ökningen beror dels på det föreslagna systemet med korttidspermitteringar, dels på Konjunkturinstitutets bedömning att ytterligare transfereringar till företag, till exempel förstärkningar av korttidspermitteringssystemet eller andra subventioner av företagens lönekostnader, genomförs i syfte att begränsa uppgången i arbetslösheten.

Diagram 45 Primära utgifter i offentlig sektor

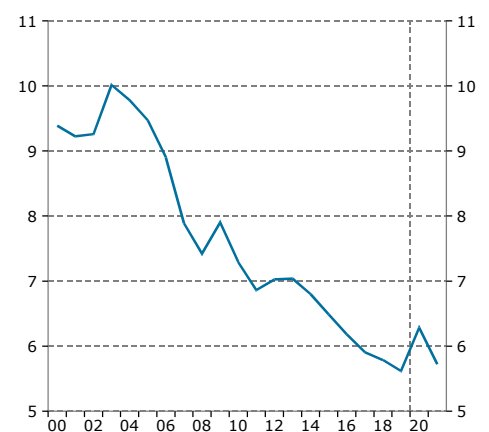
Procent av BNP

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 46 Sociala transfereringar till hushåll

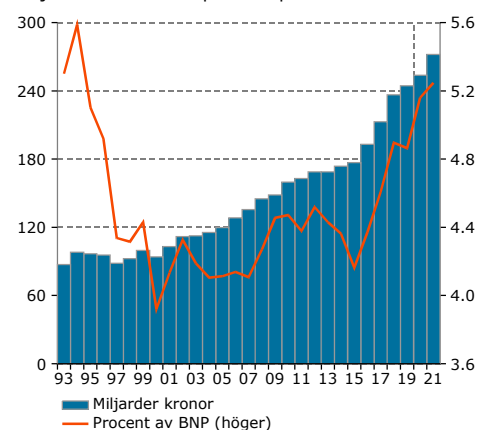
Procent av BNP

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 47 Offentliga sektorns fasta bruttoinvesteringar

Miljarder kronor respektive procent av BNP

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

OFFENTLIG PRODUKTION OCH KONSUMTION STÅR EMOT COVID-19

Även den offentliga sektorn drabbas av högre sjukskrivningar och frånvaro för vård av barn vilket gör att arbetade timmar faller i år. Dock är trycket inom vård och äldreomsorg högt på många håll på grund av covid-19 och anställda inom dessa delar av offentlig sektor behöver arbeta övertid och längre arbetspass. Detta motverkar fallet i timutvecklingen i den offentliga sektorn som helhet. Produktionen inom vården påverkas dock bara marginellt eftersom den mäts med antalet vårdtillfällen och dylikt. Dessa kommer inte att minska, utan snarare öka. Stängning av universitet och gymnasier påverkar inte produktionen eftersom studenterna fortfarande är inskrivna och undervisningen sker på distans och därmed arbetar lärarna. Vid en stängning av grundskolor påverkas inte heller produktionen inom skolan eftersom eleverna fortfarande är inskrivna i skolan och lärarna undervisar på distans. Produktionen motsvarar knappt 70 procent av konsumtionen och denna påverkas av ovan nämnda skäl i mindre utsträckning av covid-19 än antalet arbetade timmar i offentlig sektor.²¹ Detta gör att produktiviteten i offentlig sektor ökar.

Den näst största delen av konsumtionen utgörs av förbrukning. Denna utgör knappt 30 procent av konsumtionsutgifterna. Förbrukningen består framför allt av hyreskostnader. Hyreskostnaderna måste betalas även om exempelvis undervisning bedrivs på distans eller om en stor del av de anställda i offentlig sektor är sjuka. Dessa utgifter påverkas således inte av covid-19.

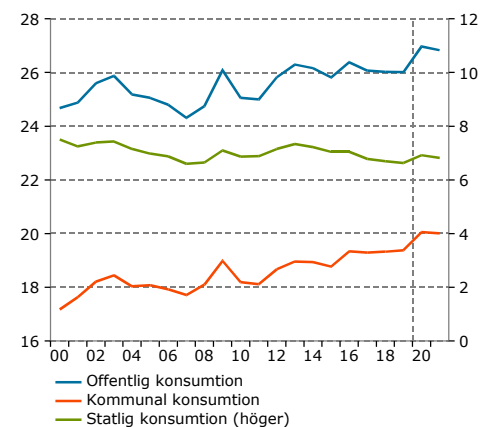
Eftersom den individuella produktionen (mestadels undervisning, vård och omsorg) fortsätter att ske, trots sjukskrivningar och att hyror behöver betalas, växer offentlig konsumtion i fasta priser trots att antalet arbetade timmar faller i år.

Offentlig konsumtion växer även i löpande priser medan BNP faller. Offentlig konsumtion som andel av BNP stiger därför relativt mycket i år. Samma effekt noterades under finanskrisen som började 2009 då BNP utvecklades svagt medan offentlig konsumtion följde efterfrågan på vård, skola och omsorg (se diagram 48).

MARGINALEN TILL UTGIFTSTAKET FÖR STATENS UTGIFTER ANVÄNDS TILL ATT STIMULERA EKONOMIN

Riksdagen fattade i budgeten för 2020 beslut om utgiftstak fram till 2022. Utgiftstaken utvecklas ungefär i takt med potentiell BNP fram till 2022. De takbegränsade utgifterna stiger kraftigt 2020 till följd av de stöd relaterade till effekterna på ekonomin

Diagram 48 Offentlig konsumtion
Procent av BNP

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

²¹ Offentlig konsumtion består av produktion, förbrukning, sociala naturaförmåner egentillverkning och försäljning. Produktionen utgör knappt 70 procent av konsumtionen. Produktionen kan delas upp i individuell och kollektiv produktion. Kollektiv produktion är till exempel försvar och rättsväsende. Individuell produktion är knutet till en specifik individ och här ingår utbildning, vård och omsorg. I fasta priser mäts den individuella produktionen utifrån hur många elever som är inskrivna på skolor, barn i omsorg, vård dygn på sjukhus, besök på vårdcentraler och dylikt. I löpande pris bestäms produktionen av kostnaden för personalen som utför tjänsten.

av covid-19-pandemin som sätts in till företag, kommunsektorn och hushåll (se diagram 49).

Enligt riktlinjerna ska budgeteringsmarginalen, som är skillnaden mellan utgiftstaket och de takbegränsade utgifterna, innevarande år vara 1 procent av de takbegränsade utgifterna. Marginalen är till för att användas vid extraordinära händelser. Spridningen av covid-19 och dess påverkan på den svenska ekonomin är just en sådan extraordinär händelse.

I Konjunkturinstitutets basscenario för de offentliga finanserna 2020 antas utgifter om knapp 3 procent av BNP tillkomma för staten till följd av covid-19 (se tabell 7). Dessa åtgärder inkluderar dels de av riksdagen beslutade och de av regeringen ytterligare aviserade åtgärderna, dels de av Konjunkturinstitutet antagna utökningar av dessa samt ytterligare finanspolitiska åtgärder för att stötta hushåll, företag och kommunsektorn. Exklusive dessa utgifter skulle marginalen till utgiftstaket vara drygt 7 procent av de takbegränsade utgifterna. Beaktas de av riksdagen beslutade och av regeringen aviserade åtgärder i samband med covid-19 är budgeteringsmarginalen knappt 1 procent, vilket motsvarar 12 miljarder kronor. Beaktas även de utgiftsökningar som ytterligare antas av Konjunkturinstitutets blir de takbegränsade utgifterna högre än utgiftstaket.²² Om de av Konjunkturinstitutet antagna utgiftsökningarna genomförs till följd av den synnerligen djupa lågkonjunkturen är det således sannolikt att utgiftstaket överskrids utan motverkande åtgärder. Om det finns risk för att ett beslutat utgiftstak kommer att överskridas, är regeringen för att undvika detta enligt budgetlagen skyldig att vidta sådana åtgärder som den har befogenhet till eller föreslå riksdagen nödvändiga åtgärder. En sådan åtgärd vore att regeringen i ändringsbudgeten föreslår riksdagen att utgiftstaket för 2020 höjs, vilket i så fall skulle vara motiverat mot bakgrund av det extraordinära konjunkturläget.

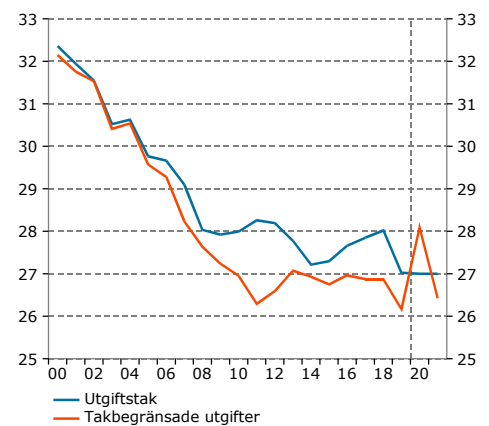
Budgeteringsmarginalen är 2021 drygt 2 procent av takbegränsade utgifter i Konjunkturinstitutets basscenario för de statliga finanserna. Detta är högre än enligt riktlinjerna, enligt vilka budgeteringsmarginalen ska vara 1,5 procent av de takbegränsade utgifterna för nästkommande år.

TRANSFERERINGAR MED ANLEDNING AV COVID-19 MINSKAR INKOMSTBORTFALLET FÖR HUSHÅLLEN

De primära inkomsterna som andel av BNP är i stort sett oförändrade mellan 2019 och 2020 trots att ekonomin försvagas kraftigt. De primära inkomsterna består till största delen av skatter och avgifter och dessa utvecklas ofta i takt med BNP. Arbetsgivaravgifterna reduceras under 4 månader i år. Det gör att skatteinkomsterna blir 33 miljarder kronor lägre, vilket motsvarar 0,7 procent av BNP. Detta skulle i sig innebära en fallande skattekvot mellan 2019 och 2020.

Diagram 49 Utgiftstak och takbegränsade utgifter

Procent av potentiell BNP

Källor: Ekonomistyrningsverket, Riksdagen och Konjunkturinstitutet.

²² Riksdagens beslut om utgiftstaket är ett så kallat riktlinjebeslut. Utgiftstaket får alltså överskridas utan att någon lag bryts.

Lönesumman är den största skattebasen. Till följd av den kraftiga nervaxlingen i svensk ekonomi utvecklas lönesumman svagt 2020. En del av åtgärderna i Konjunkturinstitutets basscenario som stärker hushållens disponibla inkomster kan antas utgöras av beskattningsbara transfereringar. Det bidrar till att hushållens beskattningsbara inkomst som andel av BNP stiger mellan 2019 och 2020 och motverkar därmed i stort sett det fall i skattekvoten som kommer av reduceringen av arbetsgivaravgiften. Sammantaget faller skattekvoten bara marginellt mellan 2019 och 2020 (se diagram 50).

FINANSIELLT SPARANDE FÖRSVAGAS KRAFTIGT 2020

Det finansiella sparandet för offentlig sektor var 0,4 procent av BNP 2019 och minskar i basscenariot till -3,5 procent 2020 (se diagram 51). Minskningen beror dels på den negativa BNP-tillväxten 2020, vilket resulterar i att skatteinkomsterna utvecklas svagt samtidigt som arbetslöshetsrelaterade utgifter ökar, dels på de ovan beskrivna utgifts- och skatteåtgärderna till följd av covid-19.

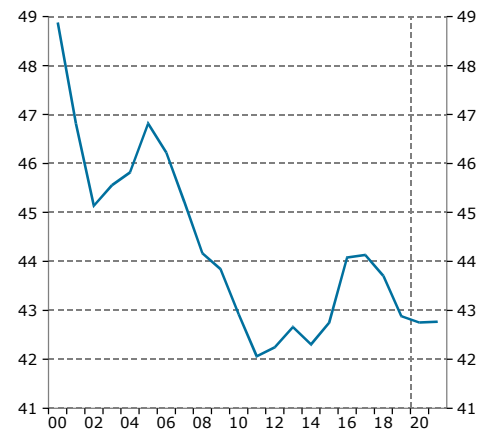
Det strukturella sparandet, som visar vad offentlig sektors finansiella sparande skulle varit vid konjunkturrell balans, faller också mellan 2019 och 2020, från 0,3 procent av potentiell BNP till -1,3 procent. Finanspolitikens inriktning bedöms därmed bli tydligt expansiv. De utgiftsåtgärder som presenterats och prognostiseras ske till följd av covid-19 uppgår till drygt 140 miljarder kronor. Sammantaget vidtas finanspolitiska åtgärder om ca 180 miljarder kronor 2020 i Konjunkturinstitutets basscenario (se tabell 7). Det motsvarar knappt 4 procent av potentiell BNP men det strukturella sparandet faller bara med 1,7 procentenheter. Det beror på flera faktorer.

Vid oförändrade regler inom finanspolitiken, det vill säga att inga nya finanspolitiska beslut fattas, utvecklas normalt sett de strukturella skatteinkomsterna ungefär med potentiell BNP vilket ger en relativt konstant skattekvot. De strukturella utgifterna utvecklas långsammare än potentiell BNP vilket ger en fallande utgiftskvot. Att skattekvoten är ungefär konstant medan utgiftskvoten minskar resulterar i en automatisk budgetförstärkning och innebär att det strukturella sparandet i avsaknad av nya finanspolitiska åtgärder successivt stärks.²³ Normalt sett uppgår den automatiska budgetförstärkningen till ca 0,5 procent av potentiell BNP.

Att det strukturella sparandet inte faller mer 2020, trots de kraftiga finanspolitiska åtgärderna, beror på att den automatiska budgetförstärkningen är ovanligt stor 2020. En bidragande orsak till den stora förstärkningen är att volymen offentlig konsumtion hålls tillbaka till följd av minskade kostnader för migration och det ansträngda ekonomiska läget i kommunsektorn. Samtidigt

Diagram 50 Skatter och avgifter

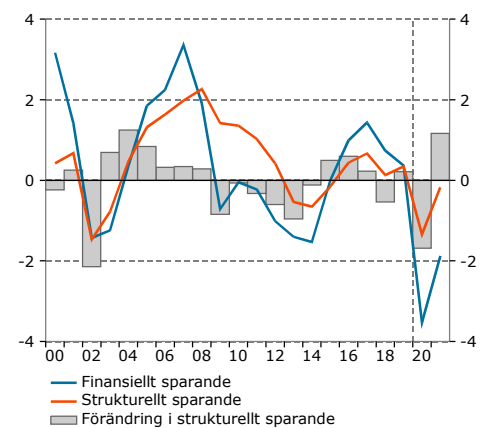
Procent av BNP

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 51 Finansiellt och strukturellt sparande i offentlig sektor

Procent av BNP respektive potentiell BNP

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

²³ En beskrivning av hur olika regelverk bidrar till att en automatisk budgetförstärkning uppstår beskrivs i fördjupningen "Automatisk budgetförstärkning ger utrymme för ofinansierade åtgärder" i *Konjunkturläget*, oktober 2019.

utvecklas utgiften för offentlig konsumtion i löpande pris än svagare, vilket beror på en svag utveckling av den så kallade deflatorn för offentlig konsumtion.²⁴ Dessutom utvecklas de strukturella skatteinkomsterna starkare än normalt, främst hushållens direkta skatter.

Sedan 2019 innehåller det finanspolitiska ramverket ett skuldankare. Skuldankaret innebär att den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld, Maastrichtskulden, på medellång sikt ska uppgå till 35 procent av BNP med ett intervall på fem procentenheter. År 2019 var Maastrichtskulden 36 procent av BNP. Den stiger i år till 41 procent och hamnar därmed över nivån för skuldankaret (se diagram 52). Att skulden stiger som andel av BNP beror dels på att det finansiella sparandet är negativt, dels på att BNP faller. Dessutom bidrar det likviditetstöd som staten bedöms komma att lämna till företag, till att Maastrichtskulden stiger med ca 30 miljarder kronor. Den i scenariot prognostiserade nivån på Maastrichtskulden avviker med mer än 5 procent från skuldankaret. Det mesta talar därför för att regeringen kan komma att behöva redovisa vad som orsakat avvikelsen och hur man avser hantera denna i särskild skrivelse till riksdagen.

Det finansiella sparandet är fortsatt negativt 2021 vilket gör att Maastrichtskulden fortsätter att öka. Då BNP-tillväxten är hög 2021 minskar dock skulden som andel av BNP.

Konjunkturinstitutets basscenario baseras på ett antal antaganden relaterade till covid-19 vilka beskrevs i rapportens inledning. Dessa antaganden är av naturliga skäl mycket osäkra. I fördjupningen ”Alternativt scenario” antas att lågkonjunkturen blir djupare och längre både i omvärlden och i Sverige. BNP-tillväxten blir då -4,9 procent i stället för -3,4 procent. Det medför att det finansiella sparandet uppgår till -4,7 procent jämfört med -3,5 procent i basscenario. Som framgår i grårutan nedan kan även de direkta offentligfinansiella kostnaderna bli högre om förskolor och skolor stänger under en längre period samt om antalet sjuka blir fler än vad som antas i Konjunkturinstitutets basscenario.

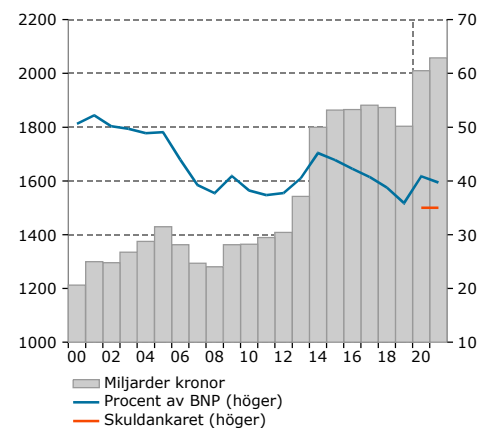
Sammantaget visar ovan nämnda beräkningar att effekterna av covid-19 kan påverka de offentliga finanserna i betydande utsträckning. Eftersom Sverige har en låg skuldsättning i utgångsläget finns dock resurser för att klara av dessa påfrestningar.

Direkta effekter på det offentligfinansiella sparandet av fler sjuka och längre skolstängning

I denna ruta presenteras beräkningar av direkta effekter på det finansiella sparandet vid alternativa antaganden kring antalet sjukskrivna och stängning av förskolor och grundskolor. I beräkningarna beaktas inte effekter i form av färre

Diagram 52 Maastrichtskuld

Miljarder kronor respektive procent av BNP

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

²⁴ Deflatorn för offentlig konsumtion visar hur priset per volym offentlig konsumtion utvecklas. Sedan 1994 har deflatorn ökat med i genomsnitt 3,2 procent men 2020 ökar den endast med 1,0 procent.

arbetade timmar och produktionsbortfall. BNP skulle bli lägre i båda dessa räkneexempel, men i vilken utsträckning är mycket osäkert.

Fler sjuka

När en individ är sjuk får den karensavdrag för första dagen men i och med regeringens beslut kan individen nu söka sjukpenning för denna dag. De därefter följande 13 dagarna får individen sjuklön, vilken uppgår till 80 procent av lönen. För denna sjuklön får arbetsgivaren ersättning från staten i efterhand. I detta räkneexempel beräknas att 50 procent av de sysselsatta blir sjuka i covid-19 eller uppvisar symptom som påminner om covid-19 jämfört med 20 procent av de sysselsatta i basscenariot. Liksom i basscenariot antas de tillkommande sjukdomsfallen i genomsnitt pågå i två veckor.

Statens kostnader för stöd till arbetsgivare för sjuklönekostnader beräknas då bli 24 miljarder kronor högre och kostnaderna för sjukpenning (ersätter karensavdraget) blir 5 miljarder kronor högre jämfört med basscenariot. Hushållen får sjukpenning den första dagen och sjuklön i följande 13 dagar i stället för lön. Hushållens beskattningsbara inkomst skulle minska något och innebära lägre skatteintäkter. Sammantaget skulle de direkta effekterna innebära att det finansiella sparandet försämrades med ca 30 miljarder kronor.

I händelse av att andelen sjuka skulle öka till 50 procent skulle de offentliga konsumtionsutgifterna för vård och äldreomsorg bli högre än i basscenariot. Detta på grund av både fler vårdplatser och ökad övertid. I ett krisläge kan dessutom vissa regler om extraersättning, vad som är normalarbetstid och regler om dygnsvila aktiveras. Denna utgift beaktas dock inte i beräkningen.

Längre skolstängning

I denna beräkning antas skolor och förskolor vara stängda motsvarande två månader längre än i basscenariot.²⁵ Under tiden skolor och förskolor är stängda antas föräldrar som behöver vara hemma och ta hand om sina barn få tillfällig föräldrapenning (VAB).

Konjunkturinstitutet beräknar att kostnaden för tillfällig föräldrapenning ökar med 22 miljarder kronor. Tillfällig föräldrapenning uppgår till 80 procent av sjukpenninggrundande inkomst men är takad. Det innebär att bara de med en månadsinkomst lägre än 29 600 kronor kommer att få 80 procent av lönen i ersättning.

²⁵ I basscenariot antas ingen explicit stängning av förskolor och skolor. Föräldrar antas dock stanna hemma med sina barn i en utsträckning som motsvarar en månads stängning av för- och grundskolor det andra kvartalet.

Arbetsgivarna påverkas genom att fler inte är på jobbet. De betalar inte lön och arbetsgivaravgift för personen i fråga.

Det är relativt stor skillnad för hushållen mellan lön och tillfällig föräldrapenning. Konjunkturinstitutet beräknar att hushållens beskattningsbara inkomst skulle bli ca 10 miljarder kronor lägre. Detta gör att offentlig sektors inkomster från hushållens inkomstskatter blir ca 3 miljarder kronor lägre. Dessutom minskar statens inkomster i form av arbetsgivaravgifter eftersom någon sådan inte betalas för tillfällig föräldrapenning. Ålderspensionsavgifter betalas dock för tillfällig föräldrapenning. Eftersom hushållens disponibla inkomst påverkas relativt mycket i detta scenario antas också att hushållen får ökat stöd i form av bostadsbidrag och ekonomiskt bistånd.

Även i denna beräkning sker det mesta på utgiftssidan. Dock blir påverkan på inkomstsidan större än vid fallet med fler sjuka ovan. Sammantaget försvagas det finansiella sparandet med ca 40 miljarder kronor.

Precis som i beräkningen avseende fler sjuka är det bara den direkta effekten av åtgärden som beaktas. Utöver dessa direkta effekter skulle färre antal arbetade timmar leda till produktionsbortfall. Att hushållen får lägre disponibel inkomst skulle också kunna påverka hushållens konsumtion och därigenom statens inkomster i form av moms. Sådana effekter beaktas dock inte i beräkningen.

LÄMPLIG INRIKTNING AV DE FINANSPOLITISKA ÅTGÄRDerna

När ekonomin går in i en lågkonjunktur bidrar finanspolitikens automatiska stabilisatorer till att öka hushållens och näringslivets disponibla medel på bekostnad av den offentliga sektorns finansiella sparande. Att den privata sektorn får mer medel att tillgå tenderar att leda till en högre efterfrågan vilket stabiliserar ekonomin. Storleken på de automatiska stabilisatorerna på det offentligfinansiella sparandet bedöms uppgå till knappt 0,5 procentenheter av BNP-gapets storlek. Vid ett BNP-gap på -4,6 procent bedöms alltså det finansiella sparandet försvagas med drygt 2 procent av BNP vid oförändrad politik.²⁶

Regeringen har som framgått ovan beslutat om ett antal åtgärder riktade mot företag och hushåll för att mildra effekterna på ekonomin av covid-19. Att staten står för en stor andel av kostnaden för korttidspermittering innebär att företagen snabbt kan minska sina kostnader jämfört med utdragna och kostsamma uppsägningar som sedan följs av kostnader förknippade med återanställningsprocesser när efterfrågan kommer tillbaka. Att staten tillfälligt sänker arbetsgivar- och egenavgifter,

²⁶ Se Konjunkturinstitutet, "Automatiska stabilisatorer i Sverige 1998–2018", specialstudie, KI 2018:29.

hyreskostnader samt står för sjuklönen under delar av 2020 bidrar också till att minska företagens kostnader. Dessutom innebär möjligheten att skjuta upp skattebetalningar (mervärdesskatt, preliminär skatt för anställda och arbetsgivaravgifter) till att företagens ansträngda likvida situation mildras. Sammantaget kommer dessa åtgärder både mildra uppgången i arbetslöshet och minska antalet konkurser.

Åtgärderna riktade mot hushållen fokuserar på att motverka att den disponibla inkomsten minskar för de som drabbas av effekter av spridningen av covid-19. Det gäller framför allt korttidspermitteringen som innebär att anställda får behålla en stor del av lönen trots att de går ner i arbetstid. Utan denna möjlighet hade arbetslösheten stigit markant och den ersättning som då utgått hade varit betydligt lägre än den som erhålls vid korttidspermittering. Därutöver slipper de som är sjuka karensavdraget.

Sammantaget är inriktningen av de finanspolitiska åtgärderna väl avvägd. Även om krisens förlopp är osäkert är krisen av övergående natur. Det är därför bra att staten bidrar till att förhindra att arbetslösheten stiger kraftigt. Det är också lämpligt att på flera sätt stödja företagens likvida situation liksom att sänka deras kostnader och därigenom också dämpa antalet konkurser med uppsägningar som följd. Samtidigt är det viktigt att betona att åtgärderna endast i begränsad utsträckning kommer att påverka lågkonjunkturons djup och längd. När det gäller stödet till hushållens disponibla inkomster är de makroekonomiska effekterna i denna situation mer osäkra än vanligt. Sannolikt bidrar åtgärderna till att hålla konsumtionen uppe bland de som drabbas och de som riskerar att drabbas av konkurser eller arbetslöshet. Samtidigt hämmas konsumtionsutvecklingen till stor del av den begränsning som spridningen av covid-19 innebär vad gäller rörlighet i samhället. Därför är de makroekonomiska effekterna av att disponibel inkomst hålls uppe mindre än normalt på kort sikt.

Konjunkturinstitutet bedömer att det istället torde vara lämpligt att gå in med mer generella förstärkningar av hushållens disponibla inkomster under det andra halvåret, givet att scenariots antaganden om att oron för smittspridningen då successivt avtar, står sig. I beräkningen uppgår denna satsning till 10 miljarder kronor för 2020.

Vårdens behov, det ansträngda budgetläget i många kommuner och en svag inkomstutveckling till följd av konjunkturutvecklingen, gör att Konjunkturinstitutet bedömer att ytterligare höjningar av statsbidragen till kommunerna är motiverade för att undvika uppsägningar eller skattehöjningar i kommunsektorn. I beräkningen uppgår detta tillskott till 10 miljarder kronor för 2020.

Den kraftiga försämringen av arbetsmarknaden torde också motivera att ytterligare åtgärder sätts in som minskar arbetskraftskostnaderna inom i synnerhet små och medelstora företag eller som ytterligare förstärker subventionsgraden i

korttidspermitteringssystemet. I beräkningen uppgår denna satsning till 20 miljarder kronor för 2020.

BUDGETUTRYMME OCH FINANSPOLITISK PROGNOIS FÖR 2021

Som framgick ovan uppkommer en automatisk budgetförstärkning i avsaknad av nya finanspolitiska beslut, vilket resulterar i att det strukturella sparandet stärks (se diagram 53). År 2021 är den automatiska budgetförstärkningen, liksom 2020, ovanligt stor. Att den automatiska budgetförstärkningen är stor 2021 beror på att de finanspolitiska åtgärder som införts under 2020 på grund av covid-19 är tillfälliga och till större delen faller bort 2021. Att utgiftsåtgärder på ca 100 miljarder kronor faller bort innebär att de strukturella utgifterna vid oförändrade regler är lägre 2021 jämfört med 2020. Samtidigt ökar de strukturella inkomsterna rejält, främst för att den tillfälliga sänkningen av arbetsgivaravgifterna faller bort. Detta resulterar i att den automatiska budgetförstärkningen uppgår till 112 miljarder kronor. Det strukturella sparandet behöver stärkas med 1,7 procentenheter 2021, från drygt -1,3 procent av potentiell BNP 2020 till en tredjedels procent, för att det finansiella sparandet ska vara i linje med överskotts målet, vilket motsvarar 87 miljarder kronor. Sammantaget ger detta ett budgetutrymme för 2021 på 25 miljarder kronor (se tabell 8).

Tabell 8 Finanspolitisk prognos för 2021

Miljarder kronor

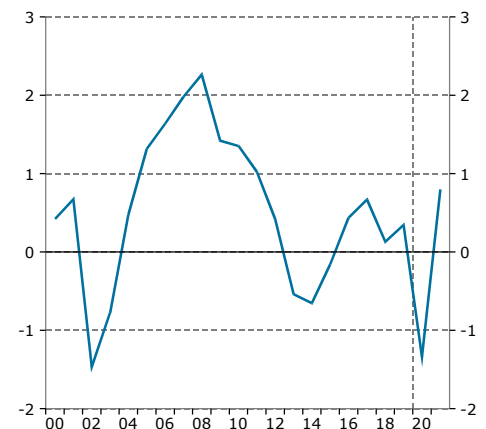
	2021
Budgetutrymme	25
Åtgärder som påverkar offentlig konsumtion och investeringar	36
Staten	22
Konsumtion	8
Investeringar	14
Kommunal sektor	14
Konsumtion	12
Investeringar	2
Överföring till hushållen och företag genom ändrade skatter eller transfereringar	16
Påverkan på offentligsektors finansiella sparande	52
Strukturellt sparande ¹	-0,2

Anm. ¹ Procent av potentiell BNP.

Källa: Konjunkturinstitutet.

Svensk ekonomi bedöms vara i en återhämtningsfas 2021 och för att finanspolitiken ska stötta hushållens konsumtion förs i Konjunkturinstitutets basscenario 16 miljarder kronor över till hushåll och företag från offentlig sektor, i förhållande till redan

Diagram 53 Strukturellt sparande i offentlig sektor vid oförändrade regler
Procent av potentiell BNP

Källa: Konjunkturinstitutet.

beslutad politik. Samtidigt prognostiseras utgiftsåtgärder inom offentlig konsumtion och investeringar, främst i kommunsektorn, på totalt 36 miljarder kronor. Den kommunala konsumtionen bedöms därmed växa med den demografiskt betingade efterfrågan inklusive en standardhöjning i linje med historiskt mönster. De totala finanspolitiska åtgärderna uppgår till 52 miljarder kronor och överstiger därmed budgetutrymmet för 2021. Därmed blir det strukturella sparandet 2021 lägre än målnivån som är förenlig med överskottsmålet. Finanspolitikens inriktning bedöms ändå bli kraftfullt åtstramande då det strukturella sparandet stiger från $-1,3$ procent av potentiell BNP 2020 till $-0,2$ procent 2021. Eftersom lågkonjunkturen bedöms bli jämförelsevis djup även 2021 kan en kraftfullt åtstramande finanspolitik vara mindre lämplig. Osäkerheten är dock ovanligt stor och synen på utvecklingen 2021 kan komma att revideras betydligt. Konjunkturinstitutet kommer därför att återkomma i kommande rapporter med en uppdaterad syn på lämplig finanspolitik 2021.

Prognosrevideringar 2020–2021

Den nya information som tillkommit sedan prognosen i december har föranlett mycket stora revideringar (se tabell 9). Revideringarna förklaras i stort sett uteslutande av pandemin av covid-19 och de åtgärder som vidtas för att begränsa smittspridningen.

Tabell 9 Basscenario och revideringar jämfört med prognosen i december 2019

Procentuell förändring respektive procentenheter om inget annat anges

	2020			2021		
	April	Dec	Diff	April	Dec	Diff
Internationellt						
BNP i världen	-0,8	3,0	-3,8	4,4	3,1	1,2
BNP, KIX-vägd	-3,7	1,8	-5,5	3,9	1,9	2,0
BNP i euroområdet	-5,5	1,1	-6,6	3,8	1,3	2,4
BNP i USA	-2,9	1,8	-4,7	2,6	1,7	1,0
BNP i Kina	1,1	6,0	-4,9	9,7	5,9	3,8
Federal funds target rate ^{1,2}	0,3	1,8	-1,5	0,3	1,8	-1,5
ECB:s refinansränta ^{1,2}	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Oljepris ³	34,2	63,9	-29,7	37,1	63,9	-26,8
KPI, KIX-vägd	1,4	1,9	-0,4	1,6	2,0	-0,4
Försörjningsbalans						
BNP, kalenderkorrigerad	-3,4	0,7	-4,1	3,4	1,4	2,0
BNP	-3,2	1,0	-4,1	3,5	1,5	2,0
Hushållens konsumtionsutgifter	-2,9	1,9	-4,8	4,0	1,7	2,3
Offentliga konsumtionsutgifter	0,8	0,7	0,1	1,4	1,0	0,4
Fasta bruttoinvesteringar	-4,3	-0,1	-4,2	3,2	0,7	2,5
Lagerinvesteringar ⁴	-0,5	-0,1	-0,4	0,2	0,0	0,3
Export	-5,0	1,3	-6,3	5,1	3,0	2,2
Import	-4,5	1,2	-5,6	4,7	2,4	2,3
Arbetsmarknad, inflation, räntor, med mera						
Arbetade timmar ⁵	-3,6	0,1	-3,7	2,0	0,5	1,5
Sysselsättning	-1,6	0,4	-1,9	0,2	0,4	-0,3
Arbetslöshet ⁶	8,7	7,2	1,5	8,9	7,4	1,6
Arbetsmarknadsgap ⁷	-4,1	-0,4	-3,7	-2,8	-0,4	-2,5
BNP-gap ⁸	-4,6	-0,2	-4,4	-3,0	-0,4	-2,6
Produktivitet ⁵	0,1	0,7	-0,6	1,5	0,9	0,7
Timlön ⁹	2,0	2,6	-0,6	2,2	2,7	-0,4
KPI	0,5	1,7	-1,2	1,3	1,4	-0,1
KPIF	0,5	1,6	-1,1	1,4	1,5	-0,1
Reporänta ^{1,2}	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Tioårig statsobligationsränta ¹	0,0	0,2	-0,2	0,3	0,6	-0,3
Kronindex (KIX) ¹⁰	123,3	120,4	2,9	122,4	119,1	3,3
Bytesbalans ¹¹	4,5	5,0	-0,5	4,9	5,2	-0,3
Offentligt finansiellt sparande ¹¹	-3,5	0,1	-3,6	-1,9	-0,1	-1,7

¹ Procent. ² Vid årets slut. ³ Brent, dollar per fat, årsgenomsnitt. ⁴ Förändring i procent av BNP föregående år. ⁵ Kalenderkorrigerade värden. ⁶ Procent av arbetskraften. ⁷ Skillnaden mellan faktiskt och potentiellt arbetade timmar uttryckt i procent av potentiellt arbetade timmar. ⁸ Skillnaden mellan faktisk och potentiell BNP uttryckt i procent av potentiell BNP. ⁹ Enligt konjunkturlönestatistiken. ¹⁰ Index 1992–11–18=100. ¹¹ Procent av BNP.

Anm. Differensen avser skillnaden mellan nuvarande prognos och prognosen i december 2019. Ett positivt värde innebär en upprevidering.

Källa: Konjunkturinstitutet

FÖRDJUPNING

Prognosfelens storlek

Prognoser är alltid osäkra. I tabell 10 redovisas olika mått på prognosfel för Konjunkturinstitutets prognoser för fyra centrala variabler. Medelabsolutfelet för första prognoskvartalet är 0,44 procentenheter för BNP-tillväxten. BNP-tillväxt är normalt relativt svårprognostiserad. Det beror bland annat på att statistiken i sig är osäker och revideras ofta. För arbetslösheten är medelabsolutfelet för första prognoskvartalet 0,17 procentenheter, medan motsvarande mått för KPIF-inflation är 0,05 procentenheter. För prognoser fler kvartal framåt ökar prognososäkerheten, vilket avspeglas i de ökande medelabsolut- och rotmedelkvadratfelet. Medelfelen är relativt små, vilket tyder på att prognoserna inte är behäftade med större systematiska fel.

Under antagandet att prognosfelen är normalfördelade kan man konstruera osäkerhetsintervall runt basscenariot utifrån rotmedelkvadratfelet. Från och med denna Konjunkturlägesrapport kommer Konjunkturinstitutet att presentera dessa på kvartalsfrekvens.²⁷ I diagram 54, diagram 55 och diagram 56 visas osäkerhetsintervall baserade på Konjunkturinstitutets historiska prognosfel för BNP-tillväxt, arbetslöshet och KPIF-inflation.²⁸

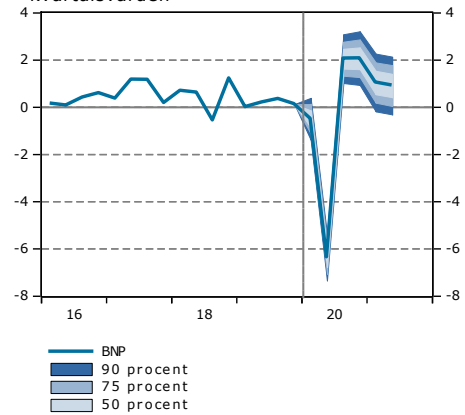
Diagrammen visar att det utifrån historiska prognosfel kan förväntas att BNP-tillväxten första kvartalet 2020 med 90-procents sannolikhet hamnar mellan $-1,4$ och $0,4$ procent. På längre sikt är prognososäkerheten större. Utifrån Konjunkturinstitutets historiska prognosfel är det inte troligt att arbetslösheten markant överstiger 10 procent andra kvartalet 2020, men inte heller att den blir lägre än 8 procent. Just nu är dock utvecklingen extra osäker på grund av covid-19-pandemin, vilket betyder att de historiska prognosfelen inte ger en korrekt bild av den rådande prognososäkerheten. Arbetslösheten kan på grund av detta ändå mycket väl bli högre än 10 procent, se diskussionen i avsnittet ”Arbetsmarknad och resursutnyttjande”. Givet hur Konjunkturinstitutets prognoser stått sig mot utfall bakåt i tiden är det inte heller särskilt sannolikt att KPIF-inflationen blir lägre än $-0,5$ procent eller högre än 1,5 procent under 2020. Det är dock viktigt att beakta att i ett av tio fall bör utfallen hamna utanför även de 90-procentiga intervallen. Intervallen ska därför inte tolkas som bedömda gränser, utan som beskrivningar av vilka

²⁷ För mer information om osäkerhetsintervall för prognoser, se fördjupningen ”Osäkerhet i Konjunkturinstitutets prognoser”, Konjunkturläget, december 2014.

²⁸ För BNP, arbetslöshet och KPIF-inflation används historiska prognosfel baserade på prognoser gjorda under perioderna 2002–2019, 2009–2019, respektive 2008–2019.

Diagram 54 Osäkerhetsintervall för BNP-prognosen

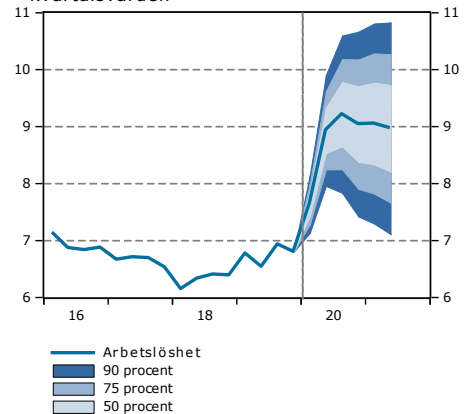
Procentuell förändring, säsongrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 55 Osäkerhetsintervall för arbetslöshetsprognosen

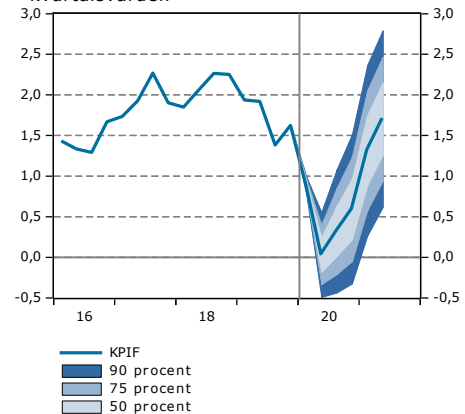
Procent av faktisk arbetskraft, säsongrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 56 Osäkerhetsintervall för KPIF-prognosen

Årlig procentuell förändring, säsongrensade kvartalsvärden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

värden som är mer troliga i ljuset av Konjunkturinstitutets historiska prognosförmåga.

Eftersom intervallen enbart är konstruerade utifrån historiska prognosfel tar de inte hänsyn till aktuella förutsättningar och osäkerheter. I regel är prognososäkerheten större när prognoser revideras mycket. I dagsläget är det mycket svårbedömt vad de ekonomiska effekterna av covid-19 kan tänkas bli, men då pandemin förväntas få betydande konsekvenser på ekonomin har mycket stora prognosrevideringar skett, se avsnittet ”Prognosrevideringar 2020–2021”. Därmed är osäkerheten i prognosen betydligt större än normalt, vilket inte avspeglas i osäkerhetsintervallen.

Tabell 10 Prognoser samt medelfel, medelabsolutfel och rotmedelkvadratfel för Konjunkturinstitutets prognoser

	BNP ¹	Arbetslöshet ²	KPIF-inflation ³	Reporänta ⁴
Aktuell prognos				
Kvartal 1, 2020	-0,5	7,7	0,9	0,0
Kvartal 2, 2020	-6,3	8,9	0,0	0,0
Kvartal 4, 2020	2,1	9,1	0,6	0,0
Kvartal 2, 2021	0,9	9,0	1,7	0,0
Medelfel				
Prognoskvartal 1	0,10	-0,06	-0,01	0,01
Prognoskvartal 2	0,02	-0,12	-0,04	-0,02
Prognoskvartal 4	-0,06	-0,22	-0,05	-0,23
Prognoskvartal 6	-0,07	-0,25	-0,04	-0,50
Medelabsolutfel				
Prognoskvartal 1	0,44	0,17	0,05	0,01
Prognoskvartal 2	0,48	0,32	0,23	0,10
Prognoskvartal 4	0,47	0,48	0,43	0,28
Prognoskvartal 6	0,47	0,58	0,49	0,54
Rotmedelkvadratfel				
Prognoskvartal 1	0,54	0,31	0,07	0,07
Prognoskvartal 2	0,60	0,60	0,32	0,42
Prognoskvartal 4	0,69	0,99	0,56	0,88
Prognoskvartal 6	0,75	1,13	0,66	1,19

¹ Till marknadspris, procentuell förändring, säsongsrensade kvartalsvärden för utfallsperioden 2002–2019.

² Arbetslöshet i procent av arbetskraften (15–74 år), säsongsrensade kvartalsvärden för utfallsperioden 2009–2019. ³ Konsumentpriser med fast ränta (KPIF), procentuell förändring, säsongsrensade kvartalsvärden för utfallsperioden 2008–2019. ⁴ Vid årets slut för utfallsperioden 2006–2019.

Anm. Samtliga prognoser utvärderas mot det första publicerade utfallet. Prognosfel mäts som utfall minus prognos.

Källa: Konjunkturinstitutet.

FÖRDJUPNING

Alternativt scenario

Det finns flera risker som kan leda till att den ekonomiska utvecklingen globalt blir svagare än i basscenariot om de materialiseras. Den dominerande risken är spridningen av covid-19 och de åtgärder som vidtas för att begränsa spridningstakten. Utöver det mänskliga lidande covid-19 orsakar, kan allvarligare spridning och ytterligare motåtgärder för att begränsa spridningen leda till ännu större ekonomiska störningar. I nuläget är inte bara spridningen av covid-19 högst osäker, utan också dess ekonomiska och finansiella effekter. I denna fördjupning beskrivs ett alternativscenario för den svenska ekonomin där utvecklingen i omvärldsekonomin och den inhemska efterfrågan blir ännu svagare jämfört med i basscenariot.

Osäkerheten är just nu mycket stor och utvecklingen både i omvärlden och i den svenska ekonomin kan bli svagare än i basscenariot. Global BNP-tillväxt kan bli ännu lägre på grund av att kraftigare åtgärder införs för att dämpa smittspridning eller att nuvarande åtgärder blir mer långvariga. Produktionsstörningar i olika länder kan bli mer påtagliga, med fler företag som går i konkurs eller får större produktivitetsförluster. Samtidigt är det möjligt att de åtgärder i form av ekonomiska stödpaket till hushåll och företag som vidtas av olika regeringar inte blir tillräckligt kraftiga. Det skulle också kunna bli en mer utdragen återhämtning för världsekonomin när pandemin har avtagit om det för världshandeln tar längre tid att komma igång. Var och en, eller en kombination av de här faktorerna kan leda till en lägre BNP-tillväxt i omvärlden i år och nästa år jämfört med basscenariot.

Även den inhemska efterfrågan i Sverige kan tänkas bli svagare än i basscenariot, av flera skäl. Om mer drastiska åtgärder för att stoppa smittspridningen skulle införas eller om nuvarande åtgärder blir mer långvariga, skulle det leda till en ytterligare minskning i hushållens konsumtion. Det skulle också kunna leda till mer påtagliga produktionsstörningar och fler konkurser. Även en fortsatt börsnedgång skulle kunna minska hushållens konsumtion, via minskad förmögenhet och ökat försiktighets-sparande. En likadan effekt skulle uppstå om hushållens förväntningar om den svenska ekonomins utveckling och om arbetslösheten blir mer negativa och de därför håller tillbaka sin konsumtion. Flera av dessa effekter kan givetvis sammanfalla.

I Konjunkturinstitutets allmän-jämviktsmodell SELMA kan en sämre utveckling för både världsekonomin och den svenska ekonomin analyseras. I SELMA kan detta representeras av en

Vad är ett alternativscenario?

I denna fördjupning beskrivs en annan möjlig utveckling av ekonomin än den som beskrivs i basscenariot. Här beskrivs hur de ekonomiska förutsättningarna kan skilja sig från basscenariot, och vilka effekter dessa alternativa förutsättningar kan ha på den svenska ekonomin.

Alternativscenario analyseras med hjälp av Konjunkturinstitutets allmän-jämviktsmodell SELMA. Analysen som presenteras är baserad på modellens resultat. Den är därmed helt och hållet en konsekvens av de antaganden som gjorts i modellen.

En beskrivning av SELMA

SELMA är en allmän-jämviktsmodell baserad på etablerad ekonomisk teori. Det betyder att SELMA fångar beroendet mellan olika makroekonomiska variabler och hur de påverkar varandra sinsemellan.

I modellen finns det två regioner, Sverige och omvärlden. Omvärldsekonomin kan påverka Sverige, men Sverige antas inte ha någon påverkan på omvärldsekonomin eftersom Sverige är en liten ekonomi. Den svenska ekonomin består i sin tur av två typer av hushåll, fem typer av företag, en oberoende centralbank som bedriver penningpolitik och en offentlig sektor som bedriver finanspolitik.

En typ av hushåll har tillgång till finansiella marknader och kan därmed låna och spara, medan den andra hushållstypen inte har någon tillgång till finansiella marknader, vilket innebär att hushållet konsumerar hela sin disponibla inkomst, bestående av löner och transfereringar.

Företagen producerar exportvaror, investeringsvaror och konsumtionsvaror. Dessa företag använder insatsvaror som antingen tillverkas av andra inhemska företag eller importeras. Prissättningen hos insatsvaruföretagen och exportföretagen antas vara trögrörlig.

Centralbanken i Sverige, Riksbanken, bedriver penningpolitik för att stabilisera inflationen kring inflationsmålet. Den lägger dessutom viss vikt vid BNP-gapet. Om BNP-gapet är positivt sätts räntan, allt annat lika, högre och vice versa.

Finanspolitiken kan bedrivas genom flertalet finanspolitiska instrument, exempelvis genom att öka eller minska transfereringar till hushållen, höja eller sänka skattesatser och öka eller minska offentlig konsumtion.

Omvärldsekonomin modelleras enligt samma principer som den svenska ekonomin men strukturen är förenklad. SELMA är kalibrerad för att stämma överens med hur svensk ekonomi fungerar.

För en längre beskrivning av SELMA se, "SELMA – Technical documentation" på www.konj.se.

lägre efterfrågan på varor och tjänster jämfört med i basscenariot både i omvärlden²⁹ och i Sverige.³⁰

Lägre efterfrågan från omvärlden leder till en lägre export och därmed lägre efterfrågan på insatsvaror som används i produktionen av exportvaror. Minskad konsumtion i Sverige leder till ytterligare lägre efterfrågan på insatsvaror som används i produktionen av konsumtionsvaror. Investeringarna blir också lägre. Sammantaget tyder modellen på att den svagare utvecklingen i export, konsumtion och investeringar innebär en ännu lägre BNP-tillväxt och en djupare lågkonjunktur i Sverige.

I scenariot antas att finanspolitiken verkar via de automatiska stabilisatorerna. De automatiska stabilisatorerna påverkar den offentliga sektorns inkomster genom att skatteintäkterna påverkas av konjunkturen och dess utgifter genom transfereringarna till hushållen (till exempel försörjningsstöd vid arbetslöshet). När BNP-gapet är negativt blir utgifterna för arbetslöshetsersättning och liknande transfereringar till hushållen högre. Det motsatta gäller när BNP-gapet är positivt.

I scenariot antas att ingen diskretionär finanspolitik bedrivs. Det vill säga, det fattas inga aktiva finanspolitiska beslut utöver de som ingår i basscenariot. I bassceniots finanspolitik ingår ytterligare åtgärder än de som hittills beslutats och aviserats av regeringen för att mildra effekterna av covid-19 på den svenska ekonomin (se avsnittet ”Offentliga finanser”).

LÄGRE BNP-TILLVÄXT I OMVÄRLDEN

Scenariot illustreras av den röda linjen i diagrammen. I scenariot antas BNP-tillväxten i omvärlden bli ungefär två procentenheter lägre än i basscenariot (se diagram 57).³¹ Nedgången antas vara tillfällig, men omvärldens BNP-tillväxt blir lägre även 2021. Vidare avtar inflationstakten i omvärlden. En lägre produktion leder till en lägre efterfrågan på arbetskraft i omvärlden, vilket i sin tur medför en lägre löneutveckling. Detta gör att kostnaderna för dessa företag minskar, och därför sänker de sina priser. Därmed blir omvärldsinfationen lägre än i basscenariot. Till följd av den lägre inflationen och BNP-tillväxten i omvärlden sänker omvärldens centralbanker sina styrräntor (se diagram 58). I scenariot antas att det finns en nedre gräns för hur mycket styrräntan i omvärlden kan sänkas. I scenariot når styrräntorna i omvärlden

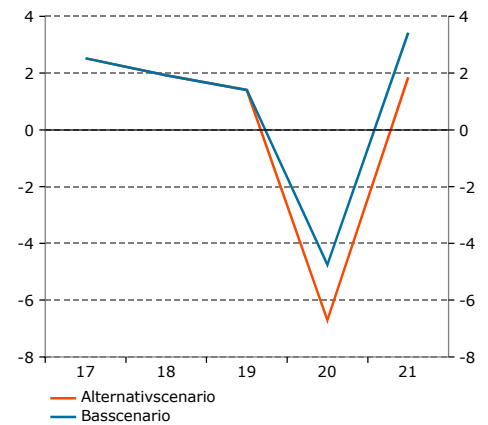
²⁹ Omvärlden representeras i diagrammen av KIX6-länderna, det vill säga samtliga länder i euroområdet samt USA, Norge, Storbritannien, Danmark och Japan.

³⁰ I SELMA modelleras inte explicit hur en pandemi skulle påverka ekonomin. Utbudsstörningar som exempelvis högre sjukfrånvaro, stängda skolor eller uteblivna leveranser från utlandet kan inte modelleras explicit i SELMA.

³¹ Nedgångens storlek ska inte ses som Konjunkturinstitutets bedömning, utan som ett exempel.

Diagram 57 Omvärldens BNP

Procentuell förändring, fasta priser

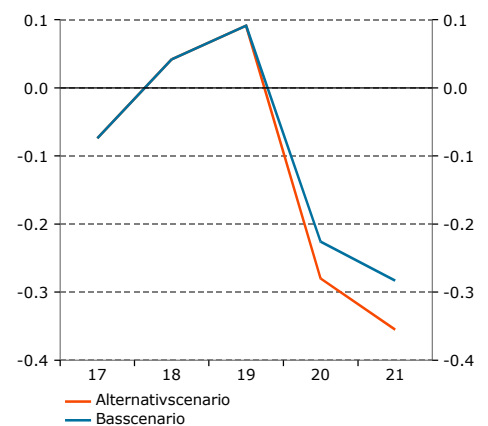

Anm. Omvärlden representeras av KIX6.

Källor: OECD, Eurostat, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Diagram 58 Omvärldens styrränta

Procent

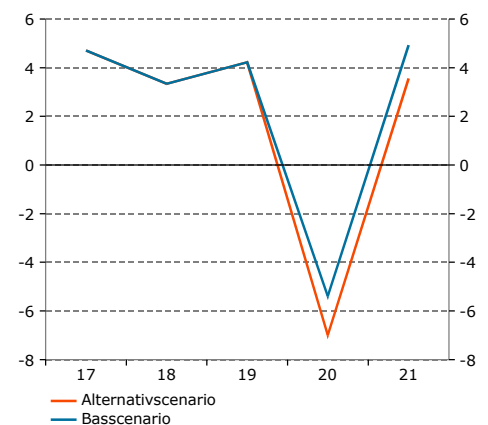

Anm. Omvärlden representeras av KIX6.

Källor: Bank of England, Bank of Japan, ECB, Federal Reserve, Norges Bank, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Diagram 59 Svensk export

Procentuell förändring, fasta priser, kalenderkorrigerade värden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

sin nedre gräns.³² Givet inflationen och BNP-tillväxten i omvärlden är nedre gränsen en bindande restriktion. Med andra ord skulle omvärldens centralbanker vilja sänka styrräntorna mer än vad de kan göra. Det betyder att omvärldens centralbanker inte kan stimulera ekonomin så mycket som de vill, vilket förstärker konjunkturedgången i omvärlden.

DJUPARE LÅGKONJUNKTUR I SVERIGE

Den lägre efterfrågan i omvärlden relativt basscenariot innebär att efterfrågan på svensk export blir lägre (se diagram 59). Nedgången i exporten dämpas något av att kronan försvagas (se diagram 60). Växelkursen påverkas dels av skillnaden mellan svensk och utländsk ränta, dels av förändringar i Sveriges nettoställning mot omvärlden. Reporäntan minskar mer än omvärldens styrränta vilket leder till en försvagning av kronan. Denna försvagning dämpas av att nettoställningen mot utlandet förbättras eftersom importtillväxten minskar mer än exporttillväxten.

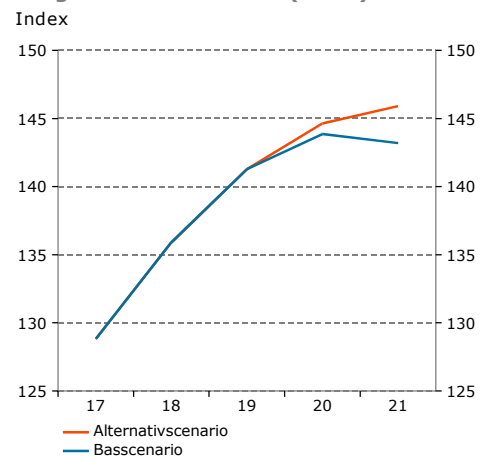
En lägre inhemsk efterfrågan i Sverige kan i SELMA fångas av att de svenska hushållen antas vilja konsumera mindre och därmed spara mer under 2020 (se diagram 61). I scenariot blir konsumtionstillväxten 2,6 procentenheter lägre än i basscenariot 2020. I scenariot antas att dessa effekter är tillfälliga och konsumtionen återhämtar sig 2021 då den växer i högre takt än i basscenariot.

En lägre efterfrågan på svensk export och lägre konsumtion minskar efterfrågan på svenska insatsvaror som används i produktion av export- och konsumtionsvaror. De inhemska insatsvaruföretagen använder kapital och arbetskraft i sin produktion. Detta resulterar i att de inhemska insatsföretagens efterfrågan på kapital blir lägre än i basscenariot. Investeringarna minskar därmed mer än i basscenariot. Eftersom efterfrågan på inhemska insatsvaror minskar, efterfrågar företag arbetskraft i en lägre utsträckning än tidigare (se diagram 62). På grund av den lägre efterfrågan på arbete faller även lönetillväxten tillbaka.

KPIF-inflationen kan delas upp i inhemsk inflation och importerad inflation. Den inhemska inflationen är lägre än i basscenariot eftersom företagets kostnader minskar med den lägre lönetillväxten. Konjunkturedgången i omvärlden sänker de utländska priserna. Detta motverkas delvis av den svagare kronan och leder till att den importerade inflationen är marginellt lägre än i basscenariot. Eftersom både den inhemska och den importerade inflationen blir lägre, blir KPIF-inflationen lägre än i basscenariot (se diagram 63).

³² Värdet för den nedre gränsen i omvärlden antas vara -0,35 procent och är beräknat som ett handelsvägt medelvärde av Konjunkturinstitutets bedömning av nedre gränser i KIX6-länderna.

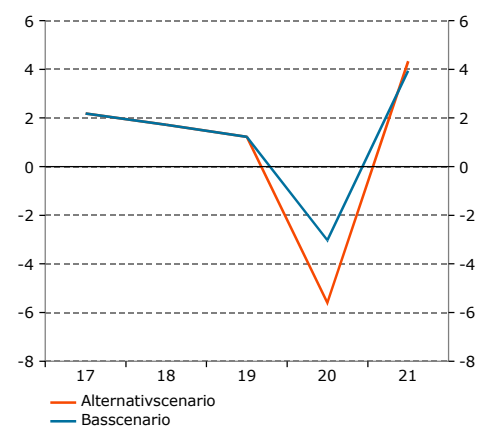
Diagram 60 Växelkurs (KIX6)

Anm. Högre index motsvarar en svagare krona.
Källor: Riksbanken och Konjunkturinstitutet.

Diagram 61 Hushållens konsumtion

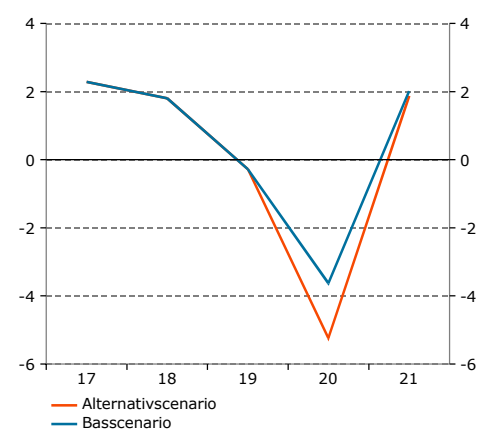
Procentuell förändring, fasta priser, kalenderkorrigerade värden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 62 Arbetade timmar i hela ekonomin

Procentuell förändring, kalenderkorrigerade värden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Arbetslöshet i Selma

SELMA modellerar antal arbetade timmar i ekonomin men inte arbetslöshet. För att göra en beräkning av hur arbetslösheten skulle utveckla sig i alternativscenariot måste vissa antaganden göras. För det första antas att en ökning/minskning i antal arbetade timmar leder till motsvarande ökning/minskning i sysselsättning. Med andra ord, antal arbetade timmar per sysselsatt antas vara konstant. Om till exempel antalet arbetade timmar ökar med två procent så ökar sysselsättningen med två procent. Det andra antagandet som måste göras handlar om hur en ökning/minskning i sysselsättningen påverkar arbetskraften. Här antas det att för varje procent som sysselsättningen ökar/minskar så ökar/minskar arbetskraften med 0,25 procent. Givet dessa antaganden kan förändringen i arbetslösheten räknas ut baserat på förändringen i arbetade timmar i alternativscenariot.

I alternativscenariot blir arbetslösheten 1,2 procentenheter högre än i basscenariot 2020 och 1,3 procentenheter högre 2021.

	Basscenario	Alternativscenario
2019	6,8	6,8
2020	8,7	9,9
2021	8,9	10,2

Till följd av den lägre inflationen och ett mer negativt BNP-gap sänker Riksbanken reporäntan som därmed blir lägre än i basscenariot (se diagram 64). Även i Sverige antas att det finns en nedre gräns för hur mycket Riksbanken kan sänka reporäntan.³³ Den nedre gränsen för räntan leder till att reporäntan inte kan sänkas lika mycket som Riksbanken skulle vilja. Den nedre gränsen binder i nio kvartal.³⁴

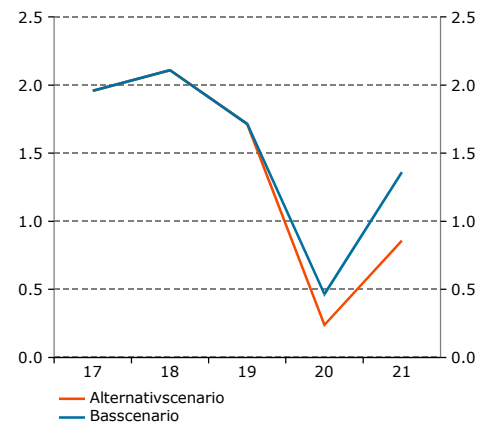
En minskning i omvärldsefterfrågan och lägre konsumtion leder till minskad efterfrågan på arbete och lägre löner. Båda dessa faktorer ger lägre arbetsinkomster för hushållen jämfört med basscenariot. I modellen vill hushållen med tillgång till finansiella marknader då spara mindre eller låna mer för att hålla

³³ Den nedre gränsen i Sverige antas vara -0,5 procent. Antagandet baseras på att när reporäntan var på denna nivå (mellan 2016 och 2018) valde Riksbanken att genomföra ytterligare kvantitativa lättnader istället för att sänka reporäntan ännu mer.

³⁴ För en analys av effekten på svensk ekonomi av en konjunkturedgång i omvärlden när penningpolitiken inte begränsas av en nedre gräns, se alternativscenarierna i Konjunkturläget mars 2019.

Diagram 63 KPIF-inflation

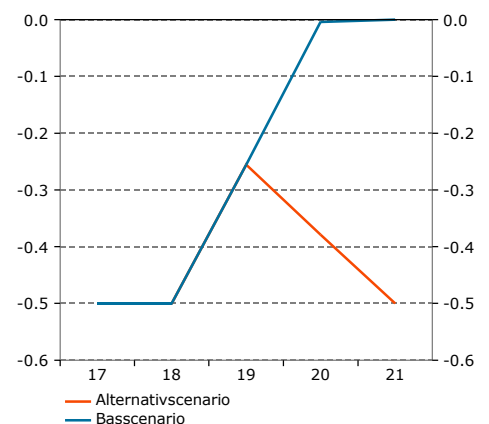
Procent

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Diagram 64 Reporänta

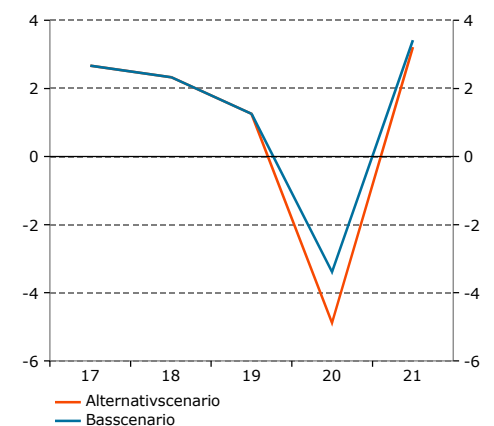
Procent, årsgenomsnitt

Källor: Riksbanken och Konjunkturinstitutet.

Diagram 65 Svensk BNP

Procentuell förändring, fasta priser, kalenderkorrigerade värden

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

upp sin konsumtionsnivå. Lägre räntor betyder dessutom att det blir billigare för hushållen att låna, men detta kan endast dämpa minskningen i konsumtionen något. Hushållen med tillgång till finansiella marknader konsumerar därför mindre än i basscenariot. Hushållen utan tillgång till finansiella marknader har en lägre disponibel inkomst eftersom deras arbetsinkomster minskar och de konsumerar därför mindre jämfört med basscenariot. Både hushållen med och utan tillgång till finansiella marknader minskar sin konsumtion relativt basscenariot 2020 (se diagram 61).

Konsumtions- och exportvaror produceras delvis med importerade insatsvaror. Den mycket svagare konsumtionstillväxten och den minskade exporten håller därför tillbaka importtillväxten jämfört med basscenariot.

Hushållens konsumtion, investeringar och export minskar alla mer än i basscenariot och förklarar därmed att både BNP-tillväxten (se diagram 65) samt BNP-gapet är lägre än i basscenariot 2020 och 2021 (se diagram 66).

Eftersom BNP-gapet är mer negativt än i basscenariot ökar transfereringarna till hushållen via de automatiska stabilisatorerna. Detta mildrar minskningen av hushållens disponibelinkomst som följer av hushållens lägre arbetsinkomster.

I scenariot antas det ingen diskretionär finanspolitik utöver den som ingår i basscenariot. I en djup lågkonjunktur i kombination med att penningpolitiken begränsas av en nedre gräns för reporäntan kan diskretionära finanspolitiska åtgärder av tillfällig natur vara ett effektivt sätt att stabilisera BNP-tillväxten.³⁵

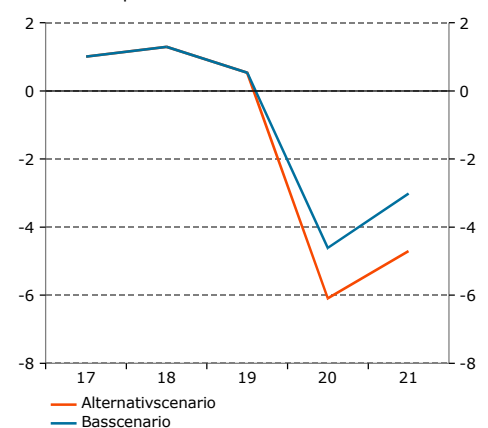
Svagare konsumtion och lägre arbetsinkomster leder till lägre skatteintäkter och därmed till en minskning av de primära inkomsterna i offentlig sektor relativt basscenariot. Samtidigt ökar de primära utgifterna i offentlig sektor på grund av ökade transfereringar till hushållen jämfört med basscenariot. Sammanlagt innebär de minskade inkomsterna och ökade utgifterna att det finansiella sparandet i offentlig sektor blir lägre och Maastrichtskulden högre jämfört med basscenariot (se diagram 67 och diagram 68). Det strukturella sparandet beräknas som vad det finansiella sparandet i offentlig sektor skulle vara om konjunkturläget var balanserat.³⁶ Det strukturella sparandet påverkas inte i nämnvärd utsträckning 2020 men blir något lägre 2021 på grund av att den högre statsskulden leder till högre ränteutgifter.

³⁵ För en analys av effekterna av diskretionär finanspolitik i en konjunkturedgång när penningpolitiken begränsas av en nedre gräns, se alternativscenarierna i Konjunkturläget oktober 2019.

³⁶ Ett undantag är kapitalutgifter för offentliga skulder som inte justeras för konjunkturläget.

Diagram 66 Svenskt BNP-gap

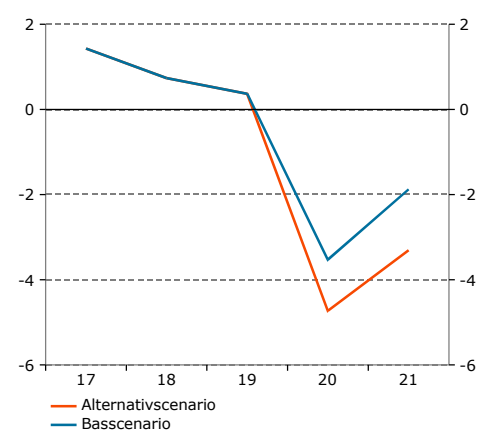
Procent av potentiell BNP

Källa: Konjunkturinstitutet.

Diagram 67 Finansiellt sparande i offentlig sektor

Procent av BNP

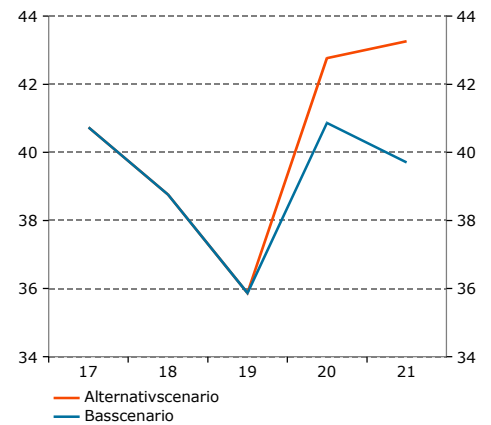

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Sammanfattningsvis leder en lägre efterfrågan från omvärlden till lägre export och därmed till lägre efterfrågan på inhemska insatsvaror jämfört med basscenariot. Utöver det leder lägre konsumtionstillväxt i Sverige till ytterligare minskad efterfrågan på insatsvaror. Detta har som följd att arbetade timmar och timlönen minskar. Ett mer negativt BNP gap och lägre inflation leder Riksbanken till att sänka reporäntan. BNP-tillväxten blir lägre både 2020 och 2021 och de offentliga finanserna försvagas.

Diagram 68 Maastrichtskuld

Procent av BNP

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabellbilaga

På Konjunkturinstitutets webbplats finns fler variabler och längre tidsserier, se www.konj.se/statistik.

INNEHÅLL

Internationell konjunktur	52
Tabell A1 BNP i världen.....	52
Tabell A2 KPI i världen.....	52
Tabell A3 Nyckeltal för euroområdet.....	53
Tabell A4 Nyckeltal för USA.....	53
Räntor och växelkurser.....	54
Tabell A5 Räntor och växelkurser.....	54
Konjunkturen i Sverige.....	55
Tabell A6 Försörjningsbalans	55
Tabell A7 Hushållens inkomster, konsumtionsutgifter och sparande.....	56
Tabell A8 Bytesbalans och finansiellt sparande	56
Tabell A9 BNI.....	57
Tabell A10 Produktion.....	57
Tabell A11 Arbetade timmar.....	57
Tabell A12 Produktivitet.....	58
Tabell A13 Arbetsmarknaden	58
Tabell A14 Resursutnyttjande	59
Tabell A15 Timlön enligt konjunkturlönestatistiken.....	59
Tabell A16 Timlön och arbetskostnad i näringslivet enligt nationalräkenskaperna	60
Tabell A17 Tillförsel- och användningspriser	60
Tabell A18 Priser, kostnader och vinster i näringslivet.....	61
Tabell A19 Konsumentpriser.....	61
Offentliga finanser.....	62
Tabell A20 Offentliga sektorns finanser.....	62
Tabell A21 Statens finanser.....	63
Tabell A22 Ålderspensionssystemets finanser	64
Tabell A23 Kommunsektorns finanser	65
Tabell A24 Offentliga sektorns inkomster	66
Tabell A25 Offentliga sektorns utgifter	66
Tabell A26 Transfereringar från offentlig sektor till hushåll.....	67
Tabell A27 Inkomstindex, balansindex, inkomstpensioner och balanstal	67
Tabell A28 Statens budgetsaldo och skuld	68
Tabell A29 Utgiftstak för staten	68

Internationell konjunktur

Tabell A1 BNP i världen

Procent av köpkraftsjusterad global BNP respektive procentuell förändring, fasta priser

	Vikt ¹ 2018	2018	2019	2020	2021
Världen ²	100,0	3,6	3,4	-0,8	4,4
KIX-vägd ³	74,8	2,6	2,0	-3,7	3,9
USA	15,2	2,9	2,3	-2,9	2,6
Euroområdet	13,1	1,9	1,2	-5,5	3,8
Japan	4,1	0,3	0,7	-2,0	1,9
Storbritannien	2,2	1,3	1,4	-3,6	2,9
Sverige	0,4	2,3	1,3	-3,4	3,4
Norge	0,3	1,5	1,2	-3,7	2,9
Danmark	0,2	2,4	2,2	-3,4	3,1
Kina	18,7	6,8	6,2	1,1	9,7
Svensk exportmarknad⁴	...	3,5	3,1	-4,0	4,1

¹ Vikterna anger varje lands eller regions köpkraftskorrigerade andel av världens BNP. ² I tabellen visas ett urval av de länder Konjunkturinstitutet gör prognoser för. Världsaggregatet beräknas med hjälp av tidsvarierande köpkraftsjusterade BNP-vikter från IMF. ³ KIX-vägd BNP är ett aggregat som vägs samman med hjälp av Riksbankens KIX-vikter. I KIX ingår Sveriges 32 viktigaste handelspartners (för information om vilka länder som ingår i KIX, se www.konj.se). ⁴ Den svenska exportmarknaden avser den samlade importefterfrågan i de 32 länder som är Sveriges viktigaste handelspartners. Respektive lands vikt utgörs av dess andel i svensk varuexport.

Källor: Eurostat, IMF, OECD, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Tabell A2 KPI i världen

Procentuell förändring

	2017	2018	2019	2020	2021
USA	2,1	2,4	1,8	1,6	2,2
Euroområdet	1,5	1,8	1,2	0,8	1,0
Japan	0,5	1,0	0,5	0,3	0,3
Storbritannien	2,6	2,3	1,7	1,0	1,5
Sverige	2,0	2,1	1,7	0,5	1,4
Norge	1,9	3,0	2,3	1,1	1,4
Danmark	1,1	0,7	0,7	0,6	1,1
Kina	1,6	2,1	2,9	2,7	2,5

Anm. KPI för EU-länder och Norge avser harmoniserade index för konsumentpriser (HIKP). För Storbritannien avses CPIH, vilket innefattar kostnader för egna hem. För Sverige avses KPIF. Aggregatet för euroområdet är vägt med konsumtionsvikter från Eurostat.

Källor: OECD, Eurostat, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Tabell A3 Nyckeltal för euroområdet

Miljarder euro, löpande priser respektive procentuell förändring, fasta priser

	Nivå 2018	2018	2019	2020	2021
BNP ¹	11 576	1,9	1,2	-5,5	3,8
HIKP ²	...	1,8	1,2	0,8	1,0
Styrränta ³	...	0,00	0,00	0,00	0,00
Tioårig statsobligationsränta ⁴	...	0,5	-0,2	-0,4	0,0
Dagslåneränta, euroområdet ⁵	...	-0,4	-0,5	-0,5	-0,5
Dollar per euro ⁶	...	1,2	1,1	1,1	1,1

¹ Förändring i procent av BNP föregående år. ² Procentuell förändring. ³ Procent, vid slutet av året. Avser refiräntan. ⁴ Procent. Avser Tyskland. ⁵ Procent, vid slutet av året. Avser eonia. ⁶ Nivå.

Källor: ECB, Eurostat, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Tabell A4 Nyckeltal för USA

Miljarder dollar, löpande priser respektive procentuell förändring, fasta priser

	Nivå 2018	2018	2019	2020	2021
BNP ¹	20 501	2,9	2,3	-2,9	2,6
KPI ²	...	2,4	1,8	1,6	2,2
Styrränta ³	...	2,50	1,75	0,25	0,25
Tioårig statsobligationsränta ⁴	...	2,9	2,1	1,2	1,5
Dollar per euro ⁵	...	1,2	1,1	1,1	1,1

¹ Förändring i procent av BNP föregående år. ² Procentuell förändring. ³ Procent, vid slutet av året. Avser övre gränsen i Federal Reserves styrräntespann. ⁴ Procent. ⁵ Nivå.

Källor: Bureau of Economic Analysis, Bureau of Labor Statistics, Federal Reserve, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Räntor och växelkurser

Tabell A5 Räntor och växelkurser

Procent, index 1992-11-18=100 respektive kronor per valutaenhet

	2017	2018	2019	2020	2021
Vid slutet av året					
Reporänta	-0,50	-0,50	-0,25	0,00	0,00
Styrränta, KIX6-vägd ¹	-0,04	0,10	0,01	-0,28	-0,28
Årsgenomsnitt					
Reporänta	-0,50	-0,50	-0,26	0,00	0,00
5-årig statsobligationsränta	-0,1	0,1	-0,4	-0,3	0,0
10-årig statsobligationsränta	0,7	0,7	0,1	0,0	0,3
KIX	112,9	117,6	122,1	123,3	122,4
Euro	9,6	10,3	10,6	10,8	10,8
Dollar	8,5	8,7	9,5	9,8	9,8

¹ Avser ett genomsnitt av eonia för euroområdet samt styrräntor i USA, Norge, Storbritannien, Danmark och Japan.

Källor: Riksbanken, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Konjunkturen i Sverige

Tabell A6 Försörjningsbalans

Miljarder kronor, löpande priser respektive procentuell förändring, fasta priser

	Nivå 2018	2018	2019	2020	2021
Hushållens konsumtionsutgifter ¹	2 159	1,7	1,2	-2,9	4,0
Varor	998	1,9	1,8	1,7	2,3
Tjänster exkl. bostadstjänster	676	1,8	1,4	-11,0	11,6
Bostadstjänster	413	3,6	2,1	1,8	2,0
Offentliga konsumtionsutgifter	1 258	0,4	0,4	0,8	1,4
Statlig konsumtion	324	-0,1	-1,2	-0,2	1,0
Kommunal konsumtion	934	0,5	1,0	1,2	1,5
Fasta bruttoinvesteringar ²	1 250	4,2	-1,2	-4,3	3,2
Näringslivet exkl. bostäder	760	6,4	-0,2	-7,4	4,0
Industrin	183	6,1	-1,7	-8,8	1,7
Övriga varubranscher	126	2,7	-1,1	-5,6	0,1
Tjänster exkl. bostäder	452	7,6	0,6	-7,4	6,0
Bostäder	262	-3,8	-5,8	-0,9	-1,4
Offentliga myndigheter	221	7,1	0,8	2,5	5,6
<i>Inhemsk efterfrågan exkl. lager</i>	<i>4 666</i>	<i>2,0</i>	<i>0,4</i>	<i>-2,3</i>	<i>3,1</i>
Lagerinvesteringar ³	47	0,4	-0,3	-0,5	0,2
<i>Total inhemsk efterfrågan</i>	<i>4 713</i>	<i>2,4</i>	<i>0,1</i>	<i>-2,8</i>	<i>3,3</i>
Export	2 213	3,2	4,2	-5,0	5,1
Export av varor	1 560	4,5	2,3	-4,4	3,4
Bearbetade varor	1 218	5,6	3,0	-4,7	3,0
Råvaror	342	0,6	-0,2	-3,3	4,6
Export av tjänster	653	0,1	8,8	-6,4	9,2
<i>Total efterfrågan</i>	<i>6 926</i>	<i>2,6</i>	<i>1,4</i>	<i>-3,6</i>	<i>3,9</i>
Import	2 092	3,6	1,8	-4,5	4,7
Import av varor	1 442	4,9	-1,0	-3,4	3,2
Bearbetade varor	1 042	5,0	0,4	-5,0	3,7
Råvaror	399	4,8	-4,6	0,7	1,9
Import av tjänster	651	0,7	8,0	-6,6	7,9
<i>Nettoexport³</i>	<i>121</i>	<i>-0,1</i>	<i>1,1</i>	<i>-0,4</i>	<i>0,4</i>
BNP	4 834	2,2	1,2	-3,2	3,5
BNP per invånare ⁴	475	1,0	0,2	-4,0	2,7

¹ Inklusive hushållens icke-vinstdrivande organisationer samt nettot av hushållens konsumtion i utlandet och utländsk konsumtion i Sverige. ² Inklusive hushållens icke-vinstdrivande organisationer. ³ Förändring i procent av BNP föregående år. ⁴ Tusental kronor, löpande priser respektive procentuell förändring, fasta priser.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A7 Hushållens inkomster, konsumtionsutgifter och sparande

Miljarder kronor, löpande priser, respektive procentuell förändring

	Nivå 2018	2018	2019	2020	2021
Lönesumma, justerad för utland	1 929	4,9	3,9	-1,0	4,3
Timlön enligt NR ^{1,2}	243	2,8	3,9	2,3	2,2
Arbetade timmar ^{1,3}	7 914	2,0	-0,2	-3,2	2,0
Transfereringar från offentlig sektor, netto	645	3,0	2,0	7,4	-2,6
Kapitalinkomster, netto	308	5,4	3,9	-28,6	26,9
Övriga inkomster, netto ⁴	304	5,2	6,2	0,6	7,8
Inkomster före skatt⁵	3 186	4,6	3,7	-1,8	4,7
Direkt skatt ⁶	855	0,5	0,9	0,3	0,0
Disponibel inkomst	2 331	5,1	4,6	-1,5	4,8
Konsumentpris ⁷	...	2,2	1,9	0,3	1,3
Real disponibel inkomst	2 331	2,8	2,6	-1,8	3,5
per invånare ⁸	229	1,6	1,6	-2,7	2,6
Konsumtionsutgifter⁹	2 159	1,7	1,2	-2,9	4,0
Sparande ¹⁰	393	15,4	16,6	16,5	16,2
Eget sparande ¹⁰	172	7,4	8,7	9,7	9,3
Finansiellt sparande ¹⁰	284	11,1	12,9	12,8	12,7

¹ Kalenderkorrigerade värden. ² Kronor per timme. ³ Avser anställdas timmar, miljontals. ⁴ I denna post ingår även beräkningsteknisk överföring till hushållen genom ändrade skatter och/eller transfereringar, se tabell A20. ⁵ Tillväxten i inkomster före skatt är en vägd summa av tillväxttakterna för lönesumma, transfereringar, kapitalinkomster och övriga inkomster. ⁶ Direkta skatters bidrag till disponibelinkomstens förändring, uttryckt i procent. ⁷ Implicitprisindex för hushållens konsumtionsutgifter. ⁸ Tusental kronor. ⁹ Fasta priser. ¹⁰ Sparande i miljarder kronor, löpande priser respektive i procent av disponibel inkomst. I eget sparande ingår inte sparande i avtals- och premiepensioner.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A8 Bytesbalans och finansiellt sparande

Miljarder kronor, löpande priser respektive procent

	2017	2018	2019	2020	2021
Nettoexport	148	121	193	186	198
varav varor	126	119	193	189	196
tjänster	22	2	0	-3	2
Löner, netto	7	7	10	11	11
Kapitalavkastning, netto	70	74	114	120	156
Transfereringar med mera, netto	-65	-74	-92	-96	-108
Bytesbalans	159	128	225	221	256
<i>Procent av BNP</i>	<i>3,4</i>	<i>2,6</i>	<i>4,5</i>	<i>4,5</i>	<i>4,9</i>
Kapitaltransfereringar	-1	2	1	1	1
Finansiellt sparande	158	130	226	222	257
<i>Procent av BNP</i>	<i>3,4</i>	<i>2,7</i>	<i>4,5</i>	<i>4,5</i>	<i>5,0</i>

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A9 BNI

Miljarder kronor, löpande priser samt tusental respektive procentuell förändring

	Nivå 2018	2018	2019	2020	2021
BNI	4 918	4,6	4,8	-2,0	6,0
Deflator, inhemsk användning	...	2,9	2,5	0,8	2,0
Real BNI	...	1,7	2,3	-2,7	3,9
Befolkning	10 175	1,2	1,0	0,9	0,8
Real BNI per invånare¹	483	0,5	1,3	-3,6	3,0

¹ Tusental kronor.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A10 Produktion

Miljarder kronor, löpande priser respektive procentuell förändring, fasta priser, kalenderkorrigerade värden

	Nivå 2018	2018	2019	2020	2021
Varubranscher	1 158	2,1	1,5	-3,5	3,4
varav industri	671	3,1	0,4	-5,6	4,5
byggverksamhet	290	3,4	1,5	-1,0	2,3
Tjänstebanscher	2 200	3,2	1,9	-4,8	4,8
Näringsliv	3 359	2,8	1,7	-4,4	4,3
Offentliga myndigheter	874	0,4	0,1	-0,7	1,2
BNP till baspris¹	4 289	2,3	1,4	-3,6	3,6
Produktskatter/subventioner	550	2,6	0,0	-1,9	2,1
BNP till marknadspris	4 839	2,3	1,3	-3,4	3,4

¹ Inklusivt produktion i hushållens icke-vinstdrivande organisationer.

Anm. Med produktion avses förädlingsvärde.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A11 Arbetade timmar

Miljoner timmar respektive procentuell förändring, kalenderkorrigerade värden

	Nivå 2018	2018	2019	2020	2021
Varubranscher	1 976	1,7	-1,1	-3,8	1,3
varav industri	1 013	1,1	-1,7	-6,1	1,1
byggverksamhet	651	4,4	0,5	-0,9	1,6
Tjänstebanscher	3 888	1,9	0,4	-4,9	3,0
Näringsliv	5 865	1,8	-0,1	-4,6	2,4
Offentliga myndigheter	2 246	1,8	-0,7	-1,2	1,2
Hela ekonomin¹	8 280	1,8	-0,3	-3,6	2,0

¹ Inklusivt hushållens icke-vinstdrivande organisationer.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A12 Produktivitet

Kronor per timme (baspris) respektive procentuell förändring, fasta priser, kalenderkorrigerade värden

	Nivå 2018	2018	2019	2020	2021
Varubranscher	586	0,4	2,6	0,4	2,1
varav industri	663	2,0	2,1	0,6	3,4
byggverksamhet	445	-1,0	1,1	-0,1	0,6
Tjänstebranscher	566	1,3	1,5	0,1	1,8
Näringsliv	573	1,0	1,9	0,2	1,9
Offentliga myndigheter	389	-1,4	0,8	0,5	0,0
Hela ekonomin¹	518	0,5	1,7	0,1	1,5

¹ Inklusivt hushållens icke-vinstdrivande organisationer.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A13 Arbetsmarknaden

Tusental personer respektive procentuell förändring, om inget annat anges

	Nivå 2018	2018	2019	2020	2021
Arbetade timmar ¹	8 280	1,8	-0,3	-3,6	2,0
Medelarbetstid för sysselsatta ²	31,2	0,3	-0,9	-2,1	1,8
Sysselsatta	5 097	1,5	0,7	-1,6	0,2
Sysselsättningsgrad ³	...	68,3	68,3	66,9	66,8
Arbetskraft	5 442	1,1	1,1	0,5	0,4
Arbetskraftsdeltagande ⁴	...	72,9	73,3	73,3	73,3
Arbetslöshet ⁵	344	6,3	6,8	8,7	8,9
Befolkning 15-74 år	7 461	0,8	0,7	0,5	0,4

¹ Miljoner timmar, kalenderkorrigerade värden. ² Timmar per vecka, kalenderkorrigerade värden. ³ Andelen sysselsatta av befolkningen 15-74 år, procent. ⁴ Andelen personer i arbetskraften av befolkningen 15-74 år, procent. ⁵ Procent av arbetskraften.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A14 Resursutnyttjande

Procentuell förändring, kalenderkorrigerade värden, om inget annat anges

	2017	2018	2019	2020	2021
Arbetsmarknad					
Jämviktsarbetslöshet ¹	6,8	6,8	6,8	6,8	6,8
Faktisk arbetslöshet ²	6,7	6,3	6,8	8,7	8,9
Potentiellt arbetade timmar	1,4	1,2	0,7	0,5	0,7
varav potentiell sysselsättning	1,3	1,3	1,1	0,9	0,7
Faktiskt arbetade timmar	2,3	1,8	-0,3	-3,6	2,0
Arbetsmarknadsgap ³	0,4	0,9	-0,1	-4,1	-2,8
Produktivitet					
Potentiell produktivitet	0,7	0,8	1,3	1,3	1,0
varav potentiell produktivitet, näringslivet	1,1	1,4	1,4	1,4	1,4
Faktisk produktivitet	0,4	0,5	1,5	0,3	1,4
Produktivitetsgap ⁴	0,6	0,3	0,5	-0,5	-0,2
BNP					
Potentiell BNP	2,2	2,0	2,0	1,8	1,7
Faktisk BNP	2,7	2,3	1,3	-3,4	3,4
BNP-gap ⁵	1,0	1,3	0,5	-4,6	-3,0

¹ Nivå i procent av potentiell arbetskraft. ² Nivå i procent av arbetskraften. ³ Skillnaden mellan faktiskt och potentiellt arbetade timmar uttryckt i procent av potentiellt arbetade timmar. ⁴ Skillnaden mellan faktisk och potentiell produktivitet uttryckt i procent av potentiell produktivitet. ⁵ Skillnaden mellan faktisk och potentiell BNP uttryckt i procent av potentiell BNP.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A15 Timlön enligt konjunkturlönestatistiken

Procent respektive procentuell förändring

	Vikt	2018	2019	2020	2021
Näringsliv	68	2,5	2,5	1,8	2,1
Varubranscher	22	3,0	2,5	1,8	2,2
varav industri	15	2,9	2,6	1,9	2,3
byggverksamhet	7	3,3	2,1	1,7	2,1
Tjänstebanscher	46	2,2	2,5	1,8	2,1
Kommunal sektor	26	2,7	2,8	2,3	2,5
Stat	6	2,8	2,6	2,7	2,2
Totalt	100	2,5	2,6	2,0	2,2
Real timlön (KPI) ¹	...	0,6	0,8	1,5	0,9
Real timlön (KPIF) ²	...	0,4	0,8	1,5	0,9

¹ Deflaterad med konsumentprisindex (KPI). ² Deflaterad med konsumentprisindex med fast bostadsränta (KPIF).

Källor: Medlingsinstitutet, SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A16 Timlön och arbetskostnad i näringslivet enligt nationalräkenskaperna

Kronor per timme, procent respektive procentuell förändring

	Nivå 2018	2018	2019	2020	2021
Ej kalenderkorrigerade värden					
Timlön ¹	251	3,3	4,0	1,6	1,8
Arbetsgivaravgifter ² (i procent av lönen)		43,2	42,8	41,6	43,1
Arbetskostnad per timme ³	359	4,0	3,7	0,8	2,9
Produktivitet ⁴	555	1,2	2,0	-0,3	1,8
Justerad enhetsarbetskostnad ⁵		2,8	1,7	1,1	1,1
Kalenderkorrigerade värden					
Timlön ¹		3,0	3,9	2,3	2,2
Arbetskostnad per timme ³		3,7	3,7	1,5	3,3
Produktivitet ⁴		1,0	1,9	0,1	2,0
Justerad enhetsarbetskostnad ⁵		2,7	1,7	1,3	1,2

¹ Beräknat med enbart anställdas arbetade timmar. ² Kollektiva avgifter och löneskatter. ³ NR-lön och arbetsgivaravgifter. ⁴ Exklusive små- och fritidshus. ⁵ Exklusive små- och fritidshus samt justerad för antalet timmar utförda av egenföretagare.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A17 Tillförsel- och användningspriser

Procent respektive procentuell förändring

	Vikt 2018	2018	2019	2020	2021
BNP	69,8	2,3	2,7	1,0	1,8
Offentliga myndigheter ^{1,2}	13,4	4,6	3,8	0,0	3,8
Näringsliv ²	48,4	1,7	2,5	1,1	1,2
Skattenetto	7,9	2,2	2,0	2,2	1,8
Import	30,2	6,0	2,9	-2,5	1,0
Bearbetade varor	15,0	3,9	2,6	-0,1	-0,2
Råvaror	5,8	14,8	1,6	-15,8	2,8
Tjänster	9,4	4,6	4,0	1,5	1,5
Tillförsel/användning³	100,0	3,4	2,8	0,0	1,5
Offentlig konsumtion	18,2	4,1	3,5	0,6	3,4
Hushållens konsumtionsutgifter	31,2	2,2	1,9	0,3	1,3
Fasta investeringar	18,0	3,1	2,3	1,8	1,8
Export	32,0	4,5	3,4	-1,7	0,6
Bearbetade varor	17,6	3,4	4,7	0,4	-0,1
Råvaror	4,9	14,2	-0,3	-14,9	3,2
Tjänster	9,4	2,0	2,9	0,9	0,9

¹ Inklusivt hushållens icke-vinstdrivande organisationer. ² Förädlingsvärdepris beräknat till baspris. ³ Inklusivt lagerinvesteringar.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A18 Priser, kostnader och vinster i näringslivet

Miljardier kronor, procentuell utveckling respektive procent

	Nivå 2018	2018	2019	2020	2021
Förädlingsvärde, fasta priser ¹	...	2,7	1,7	-4,1	4,4
Förädlingsvärdedeflator	...	1,7	2,5	1,1	1,2
Förädlingsvärde, löpande priser ²	3 353	4,6	4,3	-1,7	4,5
Arbetade timmar, anställda	...	1,8	0,0	-3,4	2,7
Arbetskostnad per timme ³	359	4,0	3,7	0,8	2,9
Total arbetskostnad ⁴	1 968	5,9	3,7	-2,7	5,7
Bruttoöverskott	1 386	2,9	5,1	-0,4	2,9
Vinstandel	...	41,3	41,7	42,2	41,5
Justerad vinstandel ⁵	...	35,6	36,1	37,1	36,4

¹ Beräknat till baspris. ² Beräknat till faktorpris. ³ Kronor. ⁴ Inkluderar löneberoende övriga produktionsskatter för anställda. ⁵ Exklusive små- och fritidshus, justerad för antalet arbetade timmar utförda av egenföretagare.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A19 Konsumentpriser

Procent respektive procentuell utveckling

	Vikt 2020	2018	2019	2020	2021
KPI	100	2,0	1,8	0,5	1,3
Räntekostnader, bostadsränta	...	-4,9	1,8	1,1	-0,5
KPIF	100	2,1	1,7	0,5	1,4
Varor	44	0,6	1,0	0,9	1,4
Tjänster	30	1,9	2,1	1,8	1,0
Boende exkl. räntekostnader och energi	16	1,8	1,9	1,5	1,1
Energi	7	10,5	3,1	-11,3	2,1
Räntekostnader, kapitalstock	3	7,1	5,8	5,3	4,6
KPIF exkl. energi	93	1,4	1,6	1,4	1,3
HIKP	...	2,0	1,7	0,7	1,3
Råolja (Brent) ¹	...	71,5	64,1	34,2	37,1

¹ Dollar per fat, årsgenomsnitt.

Anm. Räntekostnader i KPI utgörs av produkten av kapitalstock och bostadsränta.

Källor: Intercontinental Exchange, SCB, Macrobond och Konjunkturinstitutet.

Offentliga finanser

Tabell A20 Offentliga sektorns finanser

Miljarder kronor, löpande priser respektive procent av BNP

	2017	2018	2019	2020	2021
Inkomster	2 295	2 390	2 444	2 397	2 517
<i>Procent av BNP</i>	49,7	49,4	48,6	48,7	48,6
Skatter och avgifter	2 033	2 106	2 148	2 095	2 210
<i>Procent av BNP</i>	44,0	43,6	42,7	42,6	42,6
Skattekvot ¹	44,1	43,7	42,9	42,7	42,8
Kapitalinkomster	66	76	78	76	74
Övriga inkomster	196	207	218	226	233
Utgifter	2 229	2 354	2 426	2 571	2 599
<i>Procent av BNP</i>	48,2	48,7	48,3	52,3	50,1
Konsumtion	1 205	1 258	1 307	1 326	1 391
Transfereringar	787	828	844	960	902
Hushåll	638	658	672	721	703
Företag	83	91	90	153	102
Utland	66	79	82	87	97
Investeringar ²	208	235	247	256	274
Kapitalutgifter	30	33	28	29	32
Överföring till hushållen³	0	0	0	0	11
Överföring till företagen⁴	0	0	0	0	5
Finansiellt sparande⁵	66	36	18	-174	-97
<i>Procent av BNP</i>	1,4	0,7	0,4	-3,5	-1,9
Primärt finansiellt sparande⁶	30	-8	-31	-221	-139
<i>Procent av BNP</i>	0,6	-0,2	-0,6	-4,5	-2,7
Strukturellt sparande	31	6	17	-69	-9
<i>Procent av potentiell BNP</i>	0,7	0,1	0,3	-1,3	-0,2
Maastrichtskuld	1 882	1 874	1 803	2 010	2 058
<i>Procent av BNP</i>	40,7	38,8	35,9	40,9	39,7
BNP, löpande pris	4 621	4 834	5 026	4 918	5 183
Potentiell BNP, löpande pris	4 575	4 772	5 000	5 156	5 344
Finansiell nettoställning	1 115	1 170	1 405	1 131	1 134
<i>Procent av BNP</i>	24,1	24,2	27,9	23,0	21,9

¹ Skattekvoten beräknas som totala skatter, inklusive EU-skatter, dividerat med BNP. ² Fasta bruttoinvesteringar, lagerinvesteringar och anskaffning/avyttring av mark mm. ³ Beräkningsteknisk överföring till hushållen genom ändrade skatter och/eller transfereringar. Avser de belopp som under kommande år behöver överföras mellan hushåll och offentlig sektor för att uppnå prognostiserad bana för det strukturella sparandet. Ett negativt tal innebär ett åtstramningsbehov i offentlig sektor, det vill säga att åtgärder vidtas med negativ effekt på hushållens disponibla inkomster, och ett positivt tal innebär ett utrymme för expansiva åtgärder. ⁴ Beräkningsteknisk överföring till företagen genom ändrade transfereringar eller subventioner. ⁵ Finansiellt sparande beräknas som inkomster minus summan av utgifter och överföring till hushållen. ⁶ Primärt finansiellt sparande beräknas som finansiellt sparande minus kapitalnettot. Kapitalnettot är kapitalinkomster minus kapitalutgifter.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A21 Statens finanser

Miljardier kronor respektive procent av BNP, löpande priser

	2017	2018	2019	2020	2021
Inkomster	1 218	1 263	1 279	1 226	1 308
Skatter och avgifter	1 071	1 105	1 114	1 057	1 137
Kapitalinkomster	22	29	29	29	26
Övriga inkomster	126	129	136	140	144
Utgifter	1 143	1 201	1 219	1 368	1 324
Transfereringar	710	747	752	887	813
Ålderspensionssystemet ¹	25	24	23	26	23
Kommunsektorn	272	279	282	310	303
Hushåll	301	310	314	350	327
Företag	50	59	56	119	67
Utland	62	75	77	82	93
Konsumtion	310	320	330	336	349
Investeringar ²	100	107	116	124	138
Kapitalutgifter	24	27	21	21	23
varav ränteutgifter	19	21	15	16	17
Överföring till hushållen³	0	0	0	0	25
Överföring till företagen⁴	0	0	0	0	5
Finansiellt sparande⁵	75	62	60	-142	-46
<i>Procent av BNP</i>	<i>1,6</i>	<i>1,3</i>	<i>1,2</i>	<i>-2,9</i>	<i>-0,9</i>
Statsskuld	1 265	1 197	1 054	1 230	1 224
<i>Procent av BNP</i>	<i>27,4</i>	<i>24,8</i>	<i>21,0</i>	<i>25,0</i>	<i>23,6</i>
Finansiell nettoställning	-249	-130	-49	-245	-222
<i>Procent av BNP</i>	<i>-5,4</i>	<i>-2,7</i>	<i>-1,0</i>	<i>-5,0</i>	<i>-4,3</i>

¹ Statliga ålderspensionsavgifter. ² Fasta bruttoinvesteringar, lagerinvesteringar och anskaffning/avyttring av mark mm. ³ Beräkningsteknisk överföring till hushållen genom ändrade skatter och/eller transfereringar. I tabellen är statsbidragen till kommunsektorn beräknade enligt oförändrade regler. I den mån som statsbidragen till kommunerna ökas i förhållande till oförändrade regler kommer den beräkningstekniska överföringen från staten till hushållen minska i motsvarande grad, samtidigt som den beräkningstekniska överföringen från kommunerna till hushållen ökar i motsvarande grad genom mindre omfattande höjningar av det kommunala skatteuttaget (eller eventuellt ökat ekonomiskt bistånd). Den totala beräkningstekniska överföringen från offentlig sektor till hushållen, som redovisas i tabell A20, påverkas inte. ⁴ Beräkningsteknisk överföring till företagen genom ändrade transfereringar eller subventioner. ⁵ Finansiellt sparande beräknas som inkomster minus summan av utgifter och överföring till hushållen.

Källor: Riksgälden, SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A22 Ålderspensionssystemets finanser

Miljarder kronor, löpande priser respektive procent av BNP

	2017	2018	2019	2020	2021
Inkomster	303	318	328	330	338
Socialförsäkringsavgifter	245	257	267	266	276
Statliga ålderspensionsavgifter	25	24	23	26	23
Kapitalinkomster	31	35	37	36	35
Övriga inkomster	2	2	2	2	3
Utgifter	302	311	322	333	336
Inkomstpensioner	296	304	315	325	329
Kapitalutgifter	0	1	0	0	0
Övriga utgifter	6	6	7	7	7
Finansiellt sparande	0	7	6	-3	1
<i>Procent av BNP</i>	<i>0,0</i>	<i>0,1</i>	<i>0,1</i>	<i>-0,1</i>	<i>0,0</i>
Finansiell nettoställning	1 429	1 401	1 596	1 558	1 583
<i>Procent av BNP</i>	<i>30,9</i>	<i>29,0</i>	<i>31,7</i>	<i>31,7</i>	<i>30,5</i>

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A23 Kommunsektorns finanser

Miljardier kronor, löpande priser respektive procent av BNP

	2017	2018	2019	2020	2021
Inkomster	1 080	1 120	1 152	1 188	1 209
Skatter	700	726	749	753	776
Kommunal fastighetsavgift	17	18	19	19	20
Statsbidrag inkl. kompensation för mervärdesskatt	267	274	280	308	301
Kapitalinkomster	13	12	12	11	13
Övriga inkomster	83	89	92	96	99
<i>Genomsnittlig kommunalskattesats¹</i>	<i>32,12</i>	<i>32,12</i>	<i>32,19</i>	<i>32,28</i>	<i>32,28</i>
Utgifter	1 089	1 153	1 200	1 216	1 276
Transfereringar	85	85	88	91	94
Hushåll	43	45	46	48	49
Övriga transfereringar	42	40	43	43	45
Konsumtion	891	934	974	986	1 037
Investeringar ²	108	128	131	132	136
Kapitalutgifter	5	6	7	7	9
Överföring till hushållen³	0	0	0	0	-14
Finansiellt sparande⁴	-10	-33	-48	-28	-52
<i>Procent av BNP</i>	<i>-0,2</i>	<i>-0,7</i>	<i>-1,0</i>	<i>-0,6</i>	<i>-1,0</i>
Finansiell nettoställning	-66	-100	-142	-182	-227
<i>Procent av BNP</i>	<i>-1,4</i>	<i>-2,1</i>	<i>-2,8</i>	<i>-3,7</i>	<i>-4,4</i>

¹ Procent. ² Fasta bruttoinvesteringar, lagerinvesteringar och anskaffning/avyttring av mark mm. ³ Beräkningsteknisk överföring till hushållen genom ändrade skatter och/eller transfereringar. I tabellen är statsbidragen till kommunsektorn beräknade enligt oförändrade regler. I den mån som statsbidragen till kommunerna ökas i förhållande till oförändrade regler kommer den beräkningstekniska överföringen från kommunsektorn till hushållen öka i motsvarande grad genom mindre omfattande höjningar av det kommunala skatteuttaget (eller eventuellt ökat ekonomiskt bistånd). Eftersom den beräkningstekniska överföringen från staten till hushållen minskar i motsvarande grad kommer den totala beräkningstekniska överföringen från offentlig sektor till hushållen, som redovisas i tabell A20, inte att påverkas. ⁴ Finansiellt sparande beräknas som inkomster minus summan av utgifter och överföring till hushållen.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A24 Offentliga sektorns inkomster

Procent av BNP

	2017	2018	2019	2020	2021
Hushållens direkta skatter	16,0	15,5	15,0	15,1	15,0
Företagens direkta skatter	3,0	3,0	3,0	3,1	2,9
Arbetsgivaravgifter ¹	12,1	12,1	12,0	11,5	12,0
Mervärdesskatt	9,2	9,2	9,2	9,3	9,3
Punktskatter	2,2	2,2	2,1	2,2	2,1
Övriga skatter	1,7	1,7	1,6	1,6	1,5
Skattekvot²	44,1	43,7	42,9	42,7	42,8
EU-skatter ³	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Övriga inkomster ⁴	4,2	4,3	4,3	4,6	4,5
Primära inkomster	48,2	47,9	47,1	47,2	47,1
Kapitalinkomster	1,4	1,6	1,5	1,5	1,4
Inkomster	49,7	49,4	48,6	48,7	48,6

¹ Arbetsgivar- och egenföretagaravgifter samt särskild löneskatt. ² Skattekvoten beräknas som totala skatter, inklusive EU-skatter, dividerat med BNP. ³ Skatter till EU, ingår i skattekvoten men inte i den offentliga sektorns inkomster. ⁴ Bland annat transfereringar från utlandet och från a-kassorna.

Anm. Avser offentliga sektorns inkomster vid oförändrade skatteregler, det vill säga utifrån dagens gällande regelverk.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A25 Offentliga sektorns utgifter

Procent av BNP

	2017	2018	2019	2020	2021
Konsumtion	26,1	26,0	26,0	27,0	26,8
Transfereringar	17,0	17,1	16,8	19,5	17,4
Hushåll	13,8	13,6	13,4	14,7	13,6
Företag	1,8	1,9	1,8	3,1	2,0
Utland	1,4	1,6	1,6	1,8	1,9
Investeringar ¹	4,5	4,9	4,9	5,2	5,3
Primära utgifter	47,6	48,0	47,7	51,7	49,5
Kapitalutgifter	0,6	0,7	0,6	0,6	0,6
Utgifter	48,2	48,7	48,3	52,3	50,1

¹ Fasta bruttoinvesteringar, lagerinvesteringar och anskaffning/avyttring av mark mm.

Anm. Avser offentliga sektorns utgifter vid bibehållen personaltätthet inom offentligt finansierade verksamheter och en standardhöjning i linje med historiskt mönster samt oförändrade regler för transfereringarna.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A26 Transfereringar från offentlig sektor till hushåll

Procent av BNP

	2017	2018	2019	2020	2021
Pensioner ¹	7,7	7,5	7,5	7,9	7,6
varav inkomstpension	6,4	6,3	6,2	6,6	6,3
Arbetsmarknad ²	0,7	0,6	0,6	0,7	0,7
Ohälsa ³	1,7	1,6	1,5	1,6	1,4
Familj och barn ⁴	1,7	1,7	1,7	2,0	1,7
Studier ⁵	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4
Ekonomiskt bistånd ⁶	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
Övrigt ⁷	1,5	1,5	1,5	1,7	1,4
Transfereringar till hushållen	13,8	13,6	13,4	14,7	13,6

¹ Inkomst- och tilläggspension, garantipension, efterlevandepension, pensionstillägg, offentliganställdas avtalspensioner och bostadstillägg till pensionärer. ² Ersättning vid arbetslöshet, aktivitetsstöd, etableringsersättning och lönegaranti. ³ Sjuk- och rehabiliteringspenning, aktivitets- och sjukersättning, arbetsskadeersättning, handikappersättning. ⁴ Föräldrapenning, barnbidrag, vårdbidrag, bostadsbidrag. ⁵ Studiebistånd och övrig studiebidrag. ⁶ Socialbidrag. ⁷ Assistansersättning och äldreförsörjningsstöd samt övriga transfereringar till hushåll.

Anm. Avser transfereringar från offentlig sektorn till hushåll vid oförändrade regler för transfereringarna.

Källor: SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A27 Inkomstindex, balansindex, inkomstpensioner och balanstal

Procentuell förändring om inget annat anges

	2017	2018	2019	2020	2021
Inkomstindex	3,7	1,5	3,1	3,8	0,2
Balansindex	4,4	2,6	3,1	3,8	0,2
Balanstal ^{1, 2}	1,007	1,013	1,012	1,017	1,027
Nominell inkomstpension³	2,8	1,0	1,4	2,1	-1,4

¹ Nivå. ² Från och med 2017 avses dämpat balanstal enligt Pensionsmyndigheten som anger pensionssystemets tillgångar i förhållande till dess skulder två år före respektive år. ³ Följsamhetsindexering, dvs. procentuell förändring av balansindex minus 1,6 procentenheter.

Källor: Pensionsmyndigheten och Konjunkturinstitutet.

Tabell A28 Statens budgetsaldo och skuld

Miljarder kronor, löpande priser respektive procent av BNP

	2017	2018	2019	2020	2021
Budgetsaldo	61,8	80,0	111,9	-205,1	-0,9
Avgränsningar	6,1	13,4	-53,1	21,1	5,4
Försäljning av aktier med mera	0,0	-1,7	0,0	0,0	0,0
Extraordinära utdelningar	-0,1	-0,2	-1,0	0,0	-3,4
Delar av Riksgäldens nettoutlåning	13,0	19,0	-52,9	17,8	16,3
Övriga avgränsningar	-6,8	-3,8	0,8	3,4	-7,5
Periodiseringar	-2,2	2,7	0,0	38,6	-50,5
varav skatteperiodiseringar	11,3	-26,3	9,6	34,0	-38,2
ränteperiodiseringar	13,6	-20,4	5,0	9,0	-0,5
Övrigt	9,6	-34,1	1,4	3,0	0,0
Finansiellt sparande i staten	75,3	62,0	60,3	-142,4	-46,0
Statens lånebehov ¹	-61,8	-80,0	-111,9	205,1	0,9
Värdeförändringar i statsskulden	35,0	11,9	-31,1	-29,1	-7,4
Statsskuldens förändring	-26,8	-68,2	-143,0	176,0	-6,5
Statsskuld	1 265	1 197	1 054	1 230	1 224
<i>Procent av BNP</i>	<i>27,4</i>	<i>24,8</i>	<i>21,0</i>	<i>25,0</i>	<i>23,6</i>

¹ Statens lånebehov är lika med budgetsaldot med omvänt tecken.

Källor: Ekonomistyrningsverket, Riksgälden, SCB och Konjunkturinstitutet.

Tabell A29 Utgiftstak för staten

Miljarder kronor, löpande priser om inget annat anges

	2017	2018	2019	2020	2021
Utgiftstak för staten	1 274	1 337	1 351	1 392	1 443
<i>Procent av potentiell BNP</i>	<i>27,8</i>	<i>28,0</i>	<i>27,0</i>	<i>27,0</i>	<i>27,0</i>
Takbegränsade utgifter	1 229	1 282	1 308	1 448	1 412
<i>Procent av potentiell BNP</i>	<i>26,9</i>	<i>26,9</i>	<i>26,2</i>	<i>28,1</i>	<i>26,4</i>
Budgeteringsmarginal	45	55	43	-56	31
<i>Procent av takbegränsade utgifter</i>	<i>3,6</i>	<i>4,3</i>	<i>3,3</i>	<i>-3,9</i>	<i>2,2</i>

Källor: Ekonomistyrningsverket, Finansdepartementet och Konjunkturinstitutet.